

**FATİH SULTAN MEHMET VAKIF ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ
GELENEKSEL TÜRK SANATLARI ANASANAT DALI
GELENEKSEL TÜRK SANATLARI PROGRAMI**

**ERKEN OSMANLI DÖNEMİ MİLET İŞİ SERAMİK
TABAKLARIN İNCELENMESİ**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

ŞENİZ PEKER

İSTANBUL, 2024

**FATİH SULTAN MEHMET VAKIF ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ
GELENEKSEL TÜRK SANATLARI ANASANAT DALI
GELENEKSEL TÜRK SANATLARI PROGRAMI**

**ERKEN OSMANLI DÖNEMİ MİLET İŞİ SERAMİK
TABAKLARIN İNCELENMESİ**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

**ŞENİZ PEKER
(200301013)**

**Danışman
(Dr. Öğr. Üyesi Latife Aktan Özel)**

İSTANBUL, 2024

ETİK BİLDİRİM

Bu tezin yazılmasında bilimsel ahlak kurallarına uyulduğunu, başkalarının eserlerinden yararlanılması durumunda bilimsel normlara uygun olarak atıfta bulunulduğunu, kullanılan verilerde herhangi bir tahrifat yapılmadığını, tezin herhangi bir kısmının bağlı olduğum üniversite veya bir başka üniversitedeki başka bir çalışma olarak sunulmadığını beyan ederim.

Şeniz Peker

ERKEN OSMANLI DÖNEMİ MİLET İŞİ SERAMİK TABAKLARIN İNCELENMESİ

Şeniz Peker

ÖZET

Yüzyıllar boyunca yapılan sanatlar bize miras olarak kalmış, geçmişten günümüze ışık tutmuştur. Eski medeniyetlerin sanatları onların kültürlerinin ifadesidir diyebiliriz. Bu sanatlar içinde, önemli bir yere sahip olan çini ve seramik sanatı, her alanda kullanılmış, günümüze kadar değerini yitirmemiştir. Yapılan arkeolojik kazılarda, Erken Osmanlı döneminde, günlük kullanım eşyası olarak yararlanılan kap kacakların, ilk olarak buldukları kazı yeri olan “Milet” bölgesinde tespit edildiği bilinmektedir. Kırmızı çamurlu ve beyaz astarlı olan Milet işi seramiklerinde, kobalt mavi, turkuaz, mangan moru, yeşil ve siyah gibi renkler kullanılmış olup, desenleri geometrik çizgiler, bitkisel motifler ve hayvan figürlerinin kullanıldığı bir halk sanatıdır. 14. ve 15. yy. da yoğun olarak üretilen bu seramiklerin, mimari yapılarda kullanılması dikkat çekici olmakla birlikte, özellikle daha çok İç Anadolu bölgesindeki dinî yapılarda kullanıldıkları tespit edilmiştir. Ankara’da altı, Karaman’da iki cami mihrabına uygulandığı görülmüştür.

Yapılan bu çalışmada, arkeolojik kazılar sonucu ortaya çıkarılan ve mimarîde kullanılan seramik tabakların, renk, kompozisyon, altyapı, tasarım ve kullanım alanları açısından ele alınmış ve uygulamaları yapılmıştır. Birçok müzede, tarihi eser konumunda bulunan ve cami mihraplarında mimari unsur olarak kullanılan, Milet işi seramik kâseler ve tabaklar, günümüze kadar gelmiş, bu bağlamda araştırma konusu olarak çalışılmıştır. Çeşitli alanlarda kullanılan, bu seramik kâse ve tabaklardan tespit edilenler tek tek incelenmiş ve analiz edilmiştir. 14. ve 15. yy. da ortaya çıkan bu seramikler gelecek devrin sanatına temel olduğunun göstergesidir.

Anahtar Kelimeler: Erken Osmanlı Dönemi, Milet İşi, Çini, Tabak, Seramik, Mihrap, Bacini

EXAMINATION OF EARLY OTTOMAN PERIOD "MILETUS" POTTERY AND CERAMIC PLATES

Şeniz Peker

ABSTRACT

Artworks crafted over the centuries constitute our common heritage, shining a light from the past to the present. These works can be viewed as manifestations of the cultural expressions of ancient civilizations. Among these, pottery and ceramic tile-making hold a prominent position, being widely utilized across various domains and maintaining their value through to contemporary times. Household pottery items from the early Ottoman period were first discovered in archaeological excavations in the area of Miletus. These ceramics, known as Miletus or Milet ware, are characterized by their red clay and white slip and are distinguished by their use of colors such as cobalt blue, turquoise, manganese purple, green, and black. The decorative patterns include geometric lines, botanical motifs, and animal figures, exemplifying a traditional folkloric style. These ceramics, predominantly produced during the 14th and 15th centuries, are particularly noted for their incorporation into architectural features, with a significant prevalence in the religious buildings of Central Anatolia, as evidenced by their application in mihrabs of six mosques in Ankara and two mosques in Karaman.

This study comprehensively analyzes Miletus ware ceramic plates unearthed in archaeological excavations and ceramic tiles used in architecture, addressing aspects such as color, composition, substrate, design, and utility. Preserved as historical artifacts in many museums and utilized as architectural features in mosque mihrabs, Miletus-style ceramic bowls and plates constitute the subject of this study. Each catalogued piece has been meticulously examined and analyzed. The emergence of these ceramics in the 14th and 15th centuries signifies their foundational impact on subsequent artistic eras.

Keywords: Early Ottoman Period, Milet Ware, Tile Art, Ceramic, Mihrap, Bacini

ÖN SÖZ

Birçok medeniyete ev sahipliği yapmış olan Anadolu toprakları, sanat ve kültürel açıdan derin izler taşımaktadır. Bu kadim topraklarda yaşayan Türkler, sanatı her alanda yaşatmış ve kullanmışlardır. Geçmişten günümüze ulaşmış, sanat tarihine ışık tutan çini ve seramikler, birçok medeniyette olduğu gibi Türk sanatında da önemli bir yere sahiptir. Tarih boyunca, kullanım ve süsleme unsuru olarak yer alan çini ve seramik sanatı sosyal, kültürel ve sanatsal açıdan ihtişamlı bir geçmişe sahiptir. Çini ve seramik sanatının Türklerdeki en eski örneklerini veren Uygurlar, Selçuklu, Beylikler ve Erken Osmanlı dönemi sanatını da etkilemiş, çini ve seramik sanatında yeni bir başlangıç olmuştur. Yapılan arkeolojik kazılarda ortaya çıkan seramik tabaklar, halkın günlük kullanımı için yapılmış olup, bu kompozisyon çeşitliliğinin dönemin zevkini yansıttığı görülmektedir.

Çalışmamız hazırlanırken, konumuz olan Erken Dönem Milet İşi seramik tabaklarla ilgili kaynaklar taranmış, müzelerde ve dinî mimarîde yer alan seramik tabaklar yerinde incelenmiş ve analiz edilmiştir. Tez süresince Ankara Anadolu Medeniyetler Müzesi, Bursa Türk ve İslâm Eserleri Müzesi, Edirne Arkeoloji Müzesi, Kütahya Çini Müzesi, İstanbul Arkeoloji Müzeleri Çinili Köşk, İstanbul Türk ve İslâm Eserleri Müzesi, İznik Müzesi, İznik Nilüfer Hatun Müzesinde sergilenen seramik tabaklar, ayrıca Ankara’da birçok cami mihrabında bulunan Milet işi seramik tabakların yerinde fotoğrafları çekilmiş ve bilgiler alınmıştır. Bu çalışmada eserler mümkün olduğunca ele alınmış olup, depolarda bulunan eserlere ulaşılammıştır. Tezimin gelecek çalışmalara katkıda bulunması dileğimdir.

Severek çalıştığım konuyu destekleyip araştırma fırsatı veren hocam sayın Dr. Öğr. Üyesi Latife Aktan ÖZEL’e teşekkürlerimi sunarım. Eğitim hayatım boyunca her daim yanımda olup beni destekleyen sevgili eşim A. Şevki PEKER’e ve kıymetli çocuklarım E. Burak ve Betül PEKER’e teşekkür ederim.

Ocak, 2024

Şeniz Peker

İÇİNDEKİLER

ÖZET.....	iv
ABSTRACT	v
ÖN SÖZ.....	vi
ÇİZİM LİSTESİ.....	ix
FOTOĞRAF LİSTESİ	x
KISALTMALAR	xvii
GİRİŞ	1
BİRİNCİ BÖLÜM.....	2
1. TÜRK ÇİNİ SANATI TARİHİNİN KÖKENİ VE TANIMI.....	2
1.1. ANADOLU SELÇUKLU DÖNEMİ TÜRK ÇİNİ SANATI.....	4
1.2. ERKEN OSMANLI VE BEYLİKLER DÖNEMİ TÜRK ÇİNİ VE SERAMİK SANATI	5
1.3. OSMANLI DÖNEMİ TÜRK ÇİNİ SANATI	7
1.4. CUMHURİYET DÖNEMİ TÜRK ÇİNİ SANATI.....	9
İKİNCİ BÖLÜM	11
2. MİLET İŞİ SERAMİKLER.....	11
2.1. TEKNİK ÖZELLİKLER.....	14
2.1.1. Çamur.....	17
2.1.2. Astar	17
2.1.3. Sır.....	18
2.2. FORM TİPOLOJİSİ	19
2.3. TASARIM İLKELERİ AÇISINDAN MİLET İŞİ SERAMİKLER	22
2.3.1. Renk.....	23
2.3.2. Motif	24
2.3.3. Desen.....	26
2.4. DEKOR TEKNİKLERİ	27
2.4.1. Kazıma Tekniği (Sgraffito).....	28
2.4.2. Astar Dekor Tekniği (Slip)	28
2.4.3. Sıraltı Tekniği	29
ÜÇÜNCÜ BÖLÜM	31
3. MİLET İŞİ SERAMİKLERİ KULLANIM ALANLARI	31
3.1. MÜZELERDE BULUNAN MİLET İŞİ SERAMİKLER.....	32
3.1.1. Ankara Anadolu Medeniyetleri Müzesi	33
3.1.2. Bursa Türk ve İslam Eserleri Müzesi.....	34
3.1.3. Edirne Arkeoloji ve Etnografya Müzesi.....	35
3.1.4. Kütahya Çini Müzesi	36
3.1.5. İstanbul Arkeoloji Müzeleri Çinili Köşk.....	37
3.1.6. İstanbul Türk ve İslam Eserleri Müzesi.....	38

3.1.7. İznik Müzesi.....	39
3.1.8. İznik Nilüfer Hatun Müzesi (TIEM)	40
3.2. MİMARİDE KULLANILAN MİLET İŞİ TABAKLAR (BACİNİ)	41
3.2.1. Ankara Ahi Yakup Camii	43
3.2.2. Ankara Örtmeli Mescit (Hoca Hundi)	45
3.2.3. Ankara Aslanhane Camii	47
3.2.4. Ankara Hacı İvaz Camii	48
3.2.5. Ankara Molla Büyük Camii.....	50
3.2.6. Ankara Susuz Köyü Camii.....	51
3.2.7. Karaman Ermenek Ulu Camii	52
3.2.8. Karaman Kazım Karabekir Ulu Camii	53
DÖRDÜNCÜ BÖLÜM	54
4. MİLET İŞİ SERAMİKLER KATALOG	54
SONUÇ.....	196
KAYNAKÇA	199
DİZİN	205
EKLER.....	207
ÇİZİMLER	224

ÇİZİM LİSTESİ

	Sayfa
Çizim 1: Milet işi tabak çizim (Ş. Peker).....	224
Çizim 2: Milet işi tabak çizim (Ş.Peker).....	225
Çizim 3: Milet işi tabak çizim (Ş.Peker).....	226
Çizim 4: Milet işi tabak çizim (Ş.Peker).....	227
Çizim 5: Milet işi kâse çizim (Ş.Peker)	228
Çizim 6: Milet işi tabak çizim (Ş.Peker).....	229
Çizim 7: Milet işi tabak çizim (Ş.Peker).....	230
Çizim 8: Milet işi kâse çizim (Ş.Peker)	231
Çizim 9: Milet işi tabak çizim (Ş.Peker).....	232
Çizim 10: Milet işi kâse çizim (Ş.Peker)	233
Çizim 11: Milet işi tabak çizim (Ş.Peker).....	234
Çizim 12: Milet işi tabak çizim (Ş.Peker).....	235
Çizim 13: Milet işi kâse çizim (Ş.Peker)	236
Çizim 14: Milet işi kâse çizim (Ş.Peker)	237
Çizim 15: Milet işi kâse çizim (Ş.Peker)	238
Çizim 16: Milet işi kâse reproduksiyon çizim (ç: 21 cm).....	239
Çizim 17: Milet işi tabak reproduksiyon çizim (ç: 21 cm)	240
Çizim 18: Kâse reproduksiyon çizim (ç: 25,5 cm)	241
Çizim 19: Kâse reproduksiyon çizim (ç: 24 cm)	242
Çizim 20: Tabak reproduksiyon çizim (ç: 31 cm)	243
Çizim 21: Tabak reproduksiyon çizim.....	244
Çizim 22: Tabak reproduksiyon çizim (ç: 28,5 cm)	245
Çizim 23: Kâse reproduksiyon çizim (ç: 23,3 cm)	246
Çizim 24: Tabak reproduksiyon özgün çizim (ç: 22,5 cm).....	247
Çizim 25: Tabak reproduksiyon çizim (ç: 29,7 cm)	248
Çizim 26: Molla Büyük Camii tabak yerleşimi	249

FOTOĞRAF LİSTESİ

Fotoğraf 1: Tarihi ticaret yolu- ipek yolu (Antik tarih arşivi, 2023).....	5
Fotoğraf 2: Eğlence sahnesi, Külliyyat Kâtibi, TSM R989, 1460-1480 Edirne	7
Fotoğraf 3 a-b: İznik çini fırınları kazı alanı, fırın malzemeleri (Ş. Peker, 2023)	13
Fotoğraf 4: Kazıma tekniği, Milet işi tabak detay (Ş. Peker,2024).....	15
Fotoğraf 5: Altyapı, kırmızı çamur hazırlanışı.....	16
Fotoğraf 6: Yer sofrasında topluca yemek, Levni.....	20
Fotoğraf 7: Milet işi seramiklerin formları Turgay Polat.....	21
Fotoğraf 8: Tabak bölümleri, merkez, yanak, kenar (ç: Ş. Peker, 2023)	22
Fotoğraf 9: Milet işi kırmızı renk kullanılan tabak (Nurşen Özkul Fındık arşivi).....	24
Fotoğraf 10: İnsan figürlü Milet işi seramik parça (Oktay Aslanapa arşivi)	26
Fotoğraf 11: Ankara Anadolu Medeniyetleri Müzesi teşhir salonu (Ş. Peker 2024). 33	
Fotoğraf 12: Bursa Türk ve İslam Eserleri Müzesi teşhir salonu (Ş. Peker 2023).....	34
Fotoğraf 13: Edirne arkeoloji Müzesi teşhir salonu (Ş. Peker 2023).....	35
Fotoğraf 14: Kütahya Çini Müzesi (Müze arşivi)	36
Fotoğraf 15: İstanbul Arkeoloji Müzesi Çinili köşk teşhir salonu (Ş. Peker 2024)...	37
Fotoğraf 16: Türk ve İslâm Eserleri Müzesi teşhir salonu (Ş. Peker 2024).....	38
Fotoğraf 17: İznik Müzesi teşhir salonu (Ş.Peker, 2023).....	39
Fotoğraf 18: Nilüfer Hatun İmaretî teşhir salonu (Ş. Peker, 2023).....	40
Fotoğraf 19: Ankara Ahi Yakup Camii mihrabı (Ş.Peker 2023)	43
Fotoğraf 20: Mihrap eski ve yeni hali (Y.Demiriz,1979-Ş.Peker,2023).....	43
Fotoğraf 21: Örtmeli Mescit (Hoca Hundi) mihrabı (Ş. Peker, 2023).....	45
Fotoğraf 22: Ankara Arslanhane Camii doğu kapısı (Ş. Peker, 2023)	46
Fotoğraf 23: Ankara Arslanhane Camii doğu kapısı alınlık detay (Ş. Peker, 2023)..	46
Fotoğraf 24: Ankara Hacı İvaz Camii Kuzey Harim Duvarı (15. yy)	48
Fotoğraf 25: Molla Büyük Camii eski hali (E.20.09.2023)	49
Fotoğraf 26: Molla Büyük Camii yeni hali (Ş. Peker, 2022).....	49
Fotoğraf 27: Ankara Susuz Köyü Camii	51
Fotoğraf 28: Karaman Ermenek Ulu Camii Mihrabı (E:12.10.2023).....	52
Fotoğraf 29: Kâzımkarabekir Ulu Camii mihrabı eski hali (O. Arık, E.10.09.2023)	53

Fotoğraf 30: Mihrap yeni hali (Karamandan arşiv, E.10.09.2023).....	53
Fotoğraf 31: Çinili Köşk kâse (Ş. Peker, 2023)	54
Fotoğraf 32: Kâse dış yüzeyi Çinili Köşk.....	54
Fotoğraf 33: 15. yy. Milet işi tabak, Çinili Köşk Müzesi (Ş. Peker, 2021)	56
Fotoğraf 34: Çinili Köşk Müzesi (Ş. Peker, 2023).....	57
Fotoğraf 35: Çinili Köşk Müzesi kâse (Ş. Peker, 2023)	58
Fotoğraf 36: Çinili Köşk Müzesi vazo (Ş. Peker, 2023).....	59
Fotoğraf 37: Çinili Köşk Müzesi kâse (Ş. Peker, 2023)	60
Fotoğraf 38: Çinili Köşk Müzesi kâse (Ş. Peker, 2023)	61
Fotoğraf 39: İstanbul Türk ve İslam Eserleri Müzesi kâse (Ş. Peker, 2023)	62
Fotoğraf 40: Kâse dış yüzeyi görünüş.....	62
Fotoğraf 41: İstanbul Türk ve İslam Eserleri Müzesi kâse (Ş. Peker, 2023)	64
Fotoğraf 42: Kâse iç detay	64
Fotoğraf 43: Kâse İstanbul Türk ve İslam Eserleri Müzesi (Ş. Peker, 2023)	66
Fotoğraf 44: Kâse dış yüzeyi	66
Fotoğraf 45: Kâse İstanbul Türk ve İslam Eserleri Müzesi (Ş. Peker, 2023)	68
Fotoğraf 46: Kâse dış yüzeyi	68
Fotoğraf 47: Dip, İstanbul Türk ve İslam Eserleri Müzesi (Ş. Peker, 2023)	70
Fotoğraf 48: Dip, İstanbul Türk ve İslam Eserleri Müzesi (Ş. Peker, 2023)	71
Fotoğraf 49: Dip, İstanbul Türk ve İslam Eserleri Müzesi (Ş. Peker, 2023)	72
Fotoğraf 50: Kâse, Bursa Türk ve İslam Eserleri Müzesi (Ş. Peker, 2023).....	73
Fotoğraf 51: Kâse Bursa Türk ve İslam Eserleri Müzesi (Ş. Peker, 2023).....	74
Fotoğraf 52: Kâse dış detay Bursa Türk ve İslam Eserleri Müzesi.....	74
Fotoğraf 53: Kâse, Bursa Türk ve İslam Eserleri Müzesi (Ş. Peker, 2023).....	76
Fotoğraf 54: Kâse dış detay Bursa Türk ve İslam Eserleri Müzesi.....	76
Fotoğraf 55: Kâse, Ankara Anadolu Medeniyetleri Müzesi (Ş. Peker, 2024)	78
Fotoğraf 56: Milet işi kâse dış detay görünüşü (Ş. Peker, 2024)	78
Fotoğraf 57: Ankara Anadolu Medeniyetleri Müzesi (Ş. Peker, 2024)	80
Fotoğraf 58: Ankara Anadolu Medeniyetleri Müzesi, balıklı kâse (Ş. Peker, 2024). 81	
Fotoğraf 59: Balıklı kâse dış görünüşü	81
Fotoğraf 60: Milet işi tabak (Ş. Peker, 2024).....	83
Fotoğraf 61: Milet işi tabak dış görünüşü	83

Fotoğraf 62: Tabak, Ankara Anadolu Medeniyetleri Müzesi (Ş. Peker, 2024)	85
Fotoğraf 63: Tabak dış görünüşü	85
Fotoğraf 64: Kâse, Ankara Anadolu Medeniyetleri Müzesi arşivi	87
Fotoğraf 65: Kâse dış görünüşü	87
Fotoğraf 66: Kâse, Ankara Anadolu Medeniyetleri Müzesi arşivi	89
Fotoğraf 67: Kâse dış görünüşü	89
Fotoğraf 68: Tabak, Ankara Anadolu Medeniyetleri Müzesi (Ş. Peker, 2024)	91
Fotoğraf 69: Kâse dış görünüşü	91
Fotoğraf 70: Kâse Kütahya Çini Müzesi (Ş. Peker, 2023).....	93
Fotoğraf 71: Kâse Kütahya Çini Müzesi (Ş. Peker, 2023).....	94
Fotoğraf 72: Kâse dış detay.....	94
Fotoğraf 73: Dip parça, Kütahya Çini Müzesi (Ş. Peker, 2023)	96
Fotoğraf 74: Dip parça, Kütahya Çini Müzesi (Ş. Peker, 2023)	97
Fotoğraf 75: Dip parça, Kütahya Çini Müzesi (Ş. Peker, 2023)	98
Fotoğraf 76: Dip parça, Kütahya Çini Müzesi (Ş. Peker, 2023)	99
Fotoğraf 77: Dip parça, Kütahya Çini Müzesi (Ş. Peker, 2023)	100
Fotoğraf 78: Dip parça, Kütahya Çini Müzesi (Ş. Peker, 2023)	101
Fotoğraf 79: Dip parça, Kütahya Çini Müzesi (Ş. Peker, 2023)	102
Fotoğraf 80: Dip parça, Kütahya Çini Müzesi (Ş. Peker, 2023)	103
Fotoğraf 81: Dip parça, Kütahya Çini Müzesi (Ş. Peker, 2023)	104
Fotoğraf 82: Dip parça, Kütahya Çini Müzesi (Ş. Peker, 2023)	105
Fotoğraf 83: Tabak, Edirne Arkeoloji Müzesi (Ş. Peker, 2023)	106
Fotoğraf 84: Tabak, Edirne Arkeoloji Müzesi (Ş. Peker, 2023)	107
Fotoğraf 85: Kâse Edirne Arkeoloji Müzesi (Ş. Peker, 2023)	108
Fotoğraf 86: Kâse dış detay.....	108
Fotoğraf 87: Tabak Edirne Arkeoloji Müzesi (Ş. Peker, 2023)	110
Fotoğraf 88: Tabak dış detay	110
Fotoğraf 89: Tabak, Edirne Arkeoloji Müzesi (Ş. Peker, 2023)	112
Fotoğraf 90: Tabak dış detay	112
Fotoğraf 91: Tabak, Edirne Arkeoloji Müzesi (Ş. Peker, 2023)	114
Fotoğraf 92: Kâse, Edirne Arkeoloji Müzesi (Ş. Peker, 2023)	115
Fotoğraf 93: Kâse dış detay.....	115

Fotoğraf 94: Tabak, Edirne Arkeoloji Müzesi (Ş. Peker, 2023)	117
Fotoğraf 95: Tabak, Edirne Arkeoloji Müzesi (Ş. Peker, 2023)	118
Fotoğraf 96: Dip parça, Edirne Arkeoloji Müzesi (Ş. Peker, 2023)	119
Fotoğraf 97: Dip parça, Edirne Arkeoloji Müzesi (Ş. Peker, 2023)	120
Fotoğraf 98: Dip parça, Edirne Arkeoloji Müzesi (Ş. Peker, 2023)	121
Fotoğraf 99: Dip parça, Edirne Arkeoloji Müzesi (Ş. Peker, 2023)	122
Fotoğraf 100: Tabak parça, Edirne Arkeoloji Müzesi (Ş. Peker, 2023)	123
Fotoğraf 101: Testi boynu parça, Edirne Arkeoloji Müzesi (Ş. Peker, 2023)	124
Fotoğraf 102: Dip parça, Edirne Arkeoloji Müzesi (Ş. Peker, 2023)	125
Fotoğraf 103: Kâse, Edirne Arkeoloji Müzesi (Ş. Peker, 2023)	126
Fotoğraf 104: Dip parça, Edirne Arkeoloji Müzesi (Ş. Peker, 2023)	127
Fotoğraf 105: Kâse, İznik Müzesi (Ş. Peker, 2023)	128
Fotoğraf 106: Kâse, İznik Müzesi (Ş. Peker, 2023)	129
Fotoğraf 107: Kâse, İznik Müzesi (Ş. Peker, 2023)	130
Fotoğraf 108: Kavanoz, İznik Müzesi (Ş. Peker, 2023)	131
Fotoğraf 109: Kâse, İznik Müzesi (Ş. Peker, 2023)	132
Fotoğraf 110: Tabak, İznik Müzesi (Ş. Peker, 2023)	133
Fotoğraf 111: Kâse, İznik Müzesi (Ş. Peker, 2023)	134
Fotoğraf 112: Kâse dış detay, İznik Müzesi	134
Fotoğraf 113: Oyuncak düdük, İznik Müzesi (Ş. Peker, 2023)	136
Fotoğraf 114: Tabak, İznik Türk ve İslam Eserleri Müzesi (Ş. Peker, 2023)	137
Fotoğraf 115: Kâse, İznik Türk ve İslam Eserleri Müzesi (Ş. Peker, 2023)	138
Fotoğraf 116: Kâse dış detay	138
Fotoğraf 117: Kâse, İznik Türk ve İslam Eserleri Müzesi (Ş. Peker, 2023)	140
Fotoğraf 118: Kandil, İznik Türk ve İslam Eserleri Müzesi (Ş. Peker, 2023)	141
Fotoğraf 119: İznik Türk ve İslam Eserleri Müzesi (Ş. Peker, 2023)	142
Fotoğraf 120: Kâse, İznik Türk ve İslam Eserleri Müzesi (Ş. Peker, 2023)	143
Fotoğraf 121: Tabak, İznik Türk ve İslam Eserleri Müzesi (Ş. Peker, 2023)	144
Fotoğraf 122: Tabak, İznik Türk ve İslam Eserleri Müzesi (Ş. Peker, 2023)	145
Fotoğraf 123: Tabak, İznik Türk ve İslam Eserleri Müzesi (Ş. Peker, 2023)	146
Fotoğraf 124: Sadberk Hanım müzesi (2023)	147
Fotoğraf 125: Sadberk Hanım müzesi koleksiyonu Milet işi tabak	148

Fotoğraf 126 a-b: Tabak, Molla Zeyrek Hamam Müzesi (Ş. Peker, 2023)	149
Fotoğraf 127 a-b: Molla Zeyrek Hamam Müzesi Milet kâse (Ş. Peker, 2023).....	150
Fotoğraf 128: Kâse, Molla Zeyrek Hamam Müzesi (Ş. Peker, 2023)	151
Fotoğraf 129: Kâse dış detay	151
Fotoğraf 130: Victoria and Albert Museum, London	153
Fotoğraf 131 a-b: Kâse iç, dış görünüşü, Victoria and Albert Museum, London....	154
Fotoğraf 132-a Kâse dış görünüşü, Victoria and Albert Museum, London.....	154
Fotoğraf 133: Sürahi, Victoria Albert Museum 1380-1480.....	155
Fotoğraf 134 a-b: Kâse iç, dış görünüşü Victoria Albert Museum	156
Fotoğraf 135 a-b: Kâse iç, dış görünüşü Victoria Albert Museum 15. yüzyıl.....	157
Fotoğraf 136: Kâse iç ve dış görünüşü Ashmolean Museum 15. yy.	158
Fotoğraf 137: Kâse dış görünüşü	158
Fotoğraf 138: Ankara Örtmeli Hoca Hundi Camii sağ köşe (Ş. Peker, 2023).....	160
Fotoğraf 139: Ankara Örtmeli Hoca Hundi Camii sol köşe (Ş. Peker, 2023)	161
Fotoğraf 140: Ankara Hacı İvaz Camii Kadınlar Mahfili duvar (Ş. Peker, 2023)...	162
Fotoğraf 141: Ankara Susuz Köyü Camii (Köse, 2021)	163
Fotoğraf 142: Karaman Ermenek Ulu Cami (Oktay Orhanlı Arşivi)	164
Fotoğraf 143: Karaman Ermenek Ulu Camii (Oktay Orhanlı Arşivi)	165
Fotoğraf 144: Molla Büyük Camii mihrap köşelik sağında (Ş. Peker, 2023).....	166
Fotoğraf 145: Molla Büyük Camii mihrap köşelik sol (Ş. Peker, 2023)	167
Fotoğraf 146: Molla Büyük Camii mihrap solunda (Ş. Peker, 2023)	168
Fotoğraf 147: Molla Büyük Camii mihrap sağında (Ş. Peker, 2023)	169
Fotoğraf 148: Molla Büyük Camii mihrap solunda (Ş. Peker, 2023)	170
Fotoğraf 149: Molla Büyük Camii mihrap solunda (Ş. Peker, 2023)	171
Fotoğraf 150: Molla Büyük Camii mihrap sol altta (Ş. Peker, 2023)	172
Fotoğraf 151: Molla Büyük Camii mihrap sağında (Ş. Peker, 2023)	173
Fotoğraf 152: Molla Büyük Camii mihrap sağında (Ş. Peker, 2023)	174
Fotoğraf 153: Molla Büyük Camii mihrap sağında (Ş. Peker, 2023)	175
Fotoğraf 154: Molla Büyük Camii mihrap solunda (Ş. Peker, 2023)	176
Fotoğraf 155: Molla Büyük Camii mihrap solunda (Ş. Peker, 2023)	177
Fotoğraf 156: Molla Büyük Camii mihrap solunda (Ş. Peker, 2023)	178
Fotoğraf 157: Molla Büyük Camii mihrap sol üst köşe (Ş. Peker, 2023).....	179

Fotoğraf 158: Molla Büyük Camii mihrap solunda (Ş. Peker, 2023)	180
Fotoğraf 159: Molla Büyük Camii mihrap solunda (Ş. Peker, 2023)	182
Fotoğraf 160: Molla Büyük Camii mihrap sağında (Ş. Peker, 2023)	183
Fotoğraf 161: Molla Büyük Camii mihrap üst tarafında (Ş. Peker, 2023).....	184
Fotoğraf 162: Molla Büyük Camii mihrap sağ üst (Ş. Peker, 2023)	185
Fotoğraf 163: Molla Büyük Camii mihrap sağında (Ş. Peker, 2023)	186
Fotoğraf 164: Molla Büyük Camii mihrap sağında (Ş. Peker, 2023)	187
Fotoğraf 165: Molla Büyük Camii mihrap tepesinde (Ş. Peker, 2023)	188
Fotoğraf 166: Molla Büyük Camii mihrap üst bordür (Ş. Peker, 2023)	189
Fotoğraf 167: Mihrap bordürü tepesinde (Ş. Peker, 2023)	190
Fotoğraf 168: Mihrap bordürü sağ tarafında (Ş. Peker, 2023).....	191
Fotoğraf 169: Mihrap bordürü sağ tarafında (Ş. Peker, 2023).....	192
Fotoğraf 170: Mihrap bordürü sağ tarafında (Ş. Peker, 2023).....	193
Fotoğraf 171: Mihrap üst bordürde Ş. Peker, 2023)	194
Fotoğraf 172 a-b: Kırık parçalardan süsleme.....	195
Fotoğraf 173 a-b: Milet işi kırık parçaları mihrap cephede	195
Fotoğraf 174: Çömlekçi çarkı, elle şekillendirme yöntemi.....	207
Fotoğraf 175: Deri sertliğine gelen mamülün astarlanmak için hazırlanması	208
Fotoğraf 176: -a-b Dıştan yarıya kadar astarlanıp temizlenmiş hali	208
Fotoğraf 177: İçten tamamen astarlanmış hali	208
Fotoğraf 178: Desen uygulaması, tahrirlenmiş ve boyanmış hali.....	209
Fotoğraf 179 a-b: Daldırma yöntemi ile sırlama.....	210
Fotoğraf 180: Daldırma yöntemi sırlama aşaması	210
Fotoğraf 181: Püskürtme yöntemi ile şeffaf sırlama.....	211
Fotoğraf 182: Sır püskürtme	211
Fotoğraf 183: Tabakların kuruma aşaması.....	211
Fotoğraf 184: Sınırlar adlı çalışma.....	212
Fotoğraf 185: Bahar adlı çalışma	213
Fotoğraf 186: Kırmızının yolculuğu adlı çalışma	214
Fotoğraf 187: Lal adlı çalışma	215
Fotoğraf 188: Derin adlı çalışma.....	216
Fotoğraf 189: Bizans adlı çalışma.....	217

Fotoğraf 190: Roma adlı çalışma	218
Fotoğraf 191: Doğa adlı çalışma	219
Fotoğraf 192: Miletus adlı çalışma	220
Fotoğraf 193: Deniz adlı çalışma	221
Fotoğraf 194: Milet adlı çalışma	222
Fotoğraf 195: Mabet adlı çalışma	223
Fotoğraf 196: İznik Üretimi Milet işi tabak (Dönmez, 2010).....	224
Fotoğraf 197: Edirne Arkeoloji Müzesi Milet işi tabak (Ş.Peker, 2023).....	225
Fotoğraf 198: Bursa Arkeoloji müzesi Milet işi tabak (Ş.Peker, 2023).....	226
Fotoğraf 199: Milet işi tabak (Nurşen Özkul Fındık arşivi)	227
Fotoğraf 200: İznik Nilüfer Hatun İmareti (TİEM) Milet işi kâse (Ş.Peker, 2023). 228	
Fotoğraf 201: Arkeoloji Müzesi Çinili Köşk Milet işi tabak (Ş.Peker, 2023)	229
Fotoğraf 202: Milet işi tabak (Nurşen Özkul Fındık arşivi)	230
Fotoğraf 203: Milet işi kâse (Oktay Aslanapa arşivi)	231
Fotoğraf 204: Milet işi tabak (Edirne Arkeoloji Müze arşivi)	232
Fotoğraf 205: İznik müzesi Milet işi kâse (Ş.Peker, 2023).....	233
Fotoğraf 206: İznik Müzesi Milet işi tabak (Ş.Peker, 2023).....	234
Fotoğraf 207: İznik Nilüfer Hatun İmareti (TİEM) tabak (Ş.Peker, 2023).....	235
Fotoğraf 208: Milet işi kâse (Edirne Arkeoloji Müze arşivi).....	236
Fotoğraf 209: Edirne Arkeoloji Müzesi kâse (Ş.Peker, 2023).....	237
Fotoğraf 210: Edirne Arkeoloji Müzesi Milet işi kâse.....	238
Fotoğraf 211: Ankara Anadolu Medeniyetleri Müzesi	239
Fotoğraf 212: Ankara Anadolu Medeniyetleri Müzesi	240
Fotoğraf 213: Ankara Anadolu Medeniyetleri Müzesi	241
Fotoğraf 214: Sadberk Hanım Müzesi Milet işi kâse.....	242
Fotoğraf 215: İznik Türk ve İslam Eserleri Müzesi	243
Fotoğraf 216: Sadberk Hanım müzesi Milet işi tabak	244
Fotoğraf 217: Ankara Anadolu Medeniyetleri Müzesi	245
Fotoğraf 218: Bursa Türk ve İslam Eserleri Müzesi.....	246
Fotoğraf 219: İznik Türk ve İslam Eserleri Müzesi	247
Fotoğraf 220: İznik Müzesi.....	248

KISALTMALAR

age. :	Adı geçen eser
a.g.i. :	Adı gecen internet kaynağı
agt. :	Adı geçen tez
Ank.:	Ankara
bkz. :	Bakınız
c. :	Cilt
cm :	Santimetre
c :	Çizim
DİA :	TDV İslâm Ansiklopedisi
E. :	Erişim tarihi
ed. :	Editör
F. :	Fotoğraf
İSAM:	TDV İslâm Araştırmaları Merkezi
madd.:	Madde
s. :	Sayfa
sy. :	Sayı
TİEM:	Türk İslam Eserleri Müzesi
İst. :	İstanbul
yay. :	Yayın
y.l. :	Yüksek Lisans
y.y. :	Yüzyıl

GİRİŞ

Tarih sahnesinde en zengin ve en köklü kültürel mirasa sahip olan milletlerden biri de Türklerdir. Birçok medeniyete tanıklık etmiş Anadolu toprakları, Türk-İslam sanatlarının var olmasında ev sahipliği yapmıştır. Kadim sanatlarımızdan olan çini ve seramik sanatı, yüzyıllar boyunca bu topraklarda varlığını sürdürmüş ve gelişmiştir.

Büyük Selçuklu, Anadolu Selçuklu ve Beylikler dönemi sanat anlayışını benimseyen ve geliştiren Osmanlı, çini ve seramik sanatının ihtişam ve zerafetini yansıtmıştır. Anadolu Selçuklu dönemi etkilerinin hissedildiği geçiş süreci olan, Beylikler devri, ihtişamlı Osmanlı çini ve seramik sanatına hazırlık olmuştur. Günümüze kadar yapılan, arkeolojik kazı ve araştırmalar neticesinde, 14. yy. ve 15. yy. arasında yoğun olarak üretilen Milet işi seramikler, Osmanlı devri seramik sanatının ilk basamağını oluşturmuş ve öncü olmuştur.

“Erken Osmanlı Dönemi Milet İşi Seramik Tabakların İncelenmesi” adlı bu çalışmada yer alan, birinci bölümde Türk çini ve seramik sanatı'nın kronolojik dönemleri hakkında bilgiler verilmiş ve kökenine inilmiştir. İkinci bölüm, Milet işi seramiklerin ilk kazılardan nasıl gün yüzüne çıkarıldığı, tarihî geçmişi anlatılmış, altyapısı ve form tipolojisi incelenmiştir. Milet işi seramiklerin tasarım ilkeleri açısından desen, renk, motif, kompozisyon değerlendirmeleri, ayrıca dekor teknikleri müstakil olarak ele alınmıştır. Üçüncü bölümde Milet işi seramiklerin kullanım alanları hakkında bilgiler verilmiş dinî mimarî ve müzelerde bulunan tabaklar tespit edilmiştir. Dördüncü bölümde katalog yapılmış, müzelerde ve dinî mimarîde bulunan tabaklar katalog halinde düzenlenmiş her biri ayrıntılı olarak ele alınmıştır.

Yeraltında ve yer üstünde bulunan, geçmiş sanat kültürümüz hakkında bilgi veren çini ve seramiklerimizin korunması ve gelecek nesillere aktarılması önem taşımaktadır.

BİRİNCİ BÖLÜM

1. TÜRK ÇİNİ SANATI TARİHİNİN KÖKENİ VE TANIMI

Köklü bir tarihi olan, Anadolu topraklarında üretilen seramiklerin geçmişi M.Ö. 6700'lü yıllara dayandığı bilinmektedir. Bu topraklarda yaşayan toplumların sürekli ürettikleri ve zamanla geliştirdikleri seramikler on bin yıllık bir geçmişe sahiptir. Doğudan gelerek, 8. yy. dan itibaren Batı Asya'ya yerleşen Türkler, kavimler içinde önemli bir rol oynar. İran'ın Selçuklu Türkleri tarafından fethedilmesi Türk-İslam sanatlarının gelişmesi açısından önemli rol oynamıştır. Sanata ve sanatçıya önem veren Selçuklu sultanları, saraylarında sanatın en güzel örneklerini vermiştir.¹

Orta Asya'da önceleri göçebe şeklinde yaşayan Türkler, daha sonraları tarım vadisinde yerleşik hayata geçmişler ve şehirler kuran Uygurlar gibi çömlekçilikle uğraşmışlardır. Ticaret yolu üzerinde olan topraklardan geçen Türk kervanları, ticaretin ana maddeleri olan ipekli kumaşlar ve porselenden yapılmaya her türlü eşyayı Çin'den getirerek ticaretini yapmışlardır.² Karahoça harabelerinde gri-mavi sırlı tuğlaların kullanıldığı, 1902-1903 kazı çalışmalarından anlaşılmaktadır. Moğol istilâsından dolayı çoğu eserlerin yok olduğu bilinmektedir. Büyük Selçuklular çiniyi mimari eserlerde iç ve dış mekânlarda kullanmaya başlamış, fakat asıl önemli ve parlak dönemi Anadolu Türk sanatında devam etmiştir.³

Türk-İslam sanatları açısından önemli bir yere sahip olan çini, kelime kökeni olarak (Çin'e ait, Çin işi) olup Çin isminden türetilmiştir. Süs ve mutfak eşyası olarak kullanılan kap kacaklara evâni, mimaride kullanılan duvar çinilerine ise kâşi

¹ Faruk K. Şahin, **Yeni Buluntular Işığında Kütahya Keramiklerinin Değerlendirilmesi**, İst. Üni. Sosyal Bilimler Ens., Yayınlanmamış Doktora Tezi. İstanbul, 1994, s. 6-7.

² Celal Esad Arseven, **Türk Sanatı**, Cem yay., İstanbul, 1973, s. 50.

³ Oktay Aslanapa, **Türk Sanatı**, Remzi Kitapevi, İstanbul, 1984, s. 317.

denmektedir.⁴ Tarihsel araştırmalarda, Türkler tarafından ilk defa imal edilen ininin İç Asya’da olduğu tespit edilmiştir.⁵

Seramik veya kimi zaman kullanılan keramik sözü ile “ini” kelimesi, temelde aynı olan, fakat akademik alanda bazı kaygılardan dolayı, farklı rnlermiş gibi değerlendirilen konulardır. Toprak olan kilin, pişirilmiş olarak verilen formu koruması ve plastik özellikler taşıması, yüzyıllar boyunca kap kacak ve ss eşyası olarak yaygın kullanım ürünü olarak değer kazanması, bu ürünlerin adeta bir kültür tarihi gibi izlenmesi sonucunu doğurmuştur. Bu sanatın geçmişi “mlekilik" tir. mlekten seramik, ini ve porselene uzun bir yolculuktan söz edilebilir.

Yüzyıllar boyunca üretilen ve kullanılan pişmiş topraktan yapılmış kap kacağın coğrafya, dönem, teknik ve form açısından pek çok bilimsel araştırmaları ve yayını bulunmaktadır. mlekilikte, yoğurulan kilin, elle veya çarkta şekillendirilerek ateşte pişirilmesi, ateşin ulaştığı ısı derecesi, ürünün seramik, ini ya da porselen gibi aşamalar kaydetmesini belirleyen önemli bir etkendir. Demir oksit içeren ve dere yataklarından çıkarılan kil kırmızı renklidir ve mleki kil olarak nitelendirilir. Beyaz kil ise daha derin yataklardan çıkar ve nitelikli işlerde kullanılır.

Kullanım eşyası olarak üretilen sırlı veya sırsız kaplar “seramik” adı altında yer alırken, aynı şartlarda üretilen duvar levhalarına “ini” denilmekte ve literatürde bu adlandırma kullanılmaktadır. Temelde kolaylık sağlamak için ayırıcı biçimde kullanılan bu adlandırma Osmanlı’da genel bir deyim-terim olarak yerleşmiştir. Ancak ini ve seramik ustaları “ini tabak”, “duvar çinisi” gibi terimleri Türkçeye kazandırmışlardır.⁶

⁴ şerare Yetkin, “ini” madd., **DİA**, TDV yay., İstanbul 1993, c. 8, s. 329-335.

⁵ Nurettin Yatman, **Eski Türk inileri**, İsam, Ankara, 1942, s. 9.

⁶ Ara Altun, Hakan Arlı, Yıldız Demiriz, Belgin Demirsar Arlı, Gönül ney, Zeki Sönmez, “ini-Seramik yks”, **Osmanlı’da ini ve Seramik yks**, İstanbul Menkul Kıymetler Borsası, İstanbul, 1997, s. 11-15

1.1. ANADOLU SELÇUKLU DÖNEMİ TÜRK ÇİNİ SANATI

Anadolu Selçuklu beylikler döneminde kültür ve sanattaki zenginlik artarak devam etmiştir. Bu gelişme Selçuklu devrinin sonuna kadar sürmüştür. Büyük Selçuklu, Karahanlılar ve Gazneliler devrinde, mimaride yapılan süslemelerin Türk sanatının gelişmesinde önemli bir yere sahip olduğu görülmektedir. Anadolu'da gelişen çini sanatı, kendinden sonraki çini sanatına örnek olmuş, motif ve teknik açıdan ilham kaynağı oluşturmuştur.⁷

Yakın Doğu Müslüman ve Bizans dünyasının seramik geleneklerinin bir sentezi olan Osmanlı çini ve seramiğinin Anadolu toprakları üzerindeki etkisi büyüktür. Anadolu'da öteden beri bir çini ve seramik geleneği vardır. Türkler Anadolu'yu 11. yy. da ele geçirdiğinde Selçuklulara has birçok tekniği çini ve seramik sanatında kullanmışlar ve geliştirmişlerdir. Anadolu'nun verimli topraklarında ürettikleri bu çinilerle Selçuklu sanatının en önemli öğelerinden olan mimari yapıları çinilerle kaplamışlardır.⁸

Selçuklu döneminde, dini ve sivil mimariye uygulanan çini sanatının çokluğuna karşılık, bu döneme ait kazı buluntularının fazla olmadığı görülmektedir. Yapılan araştırma ve kazılarda ortaya çıkan seramiklerin en yaygın bulunan çeşidi yaklaşık 9. yy. dan beri bilinen İslam ve Hristiyan sanatında oldukça kullanılan sgraffito tekniğindeki ürünlerdir. Sgraffito tekniğinde genellikle soyut desenler ve geometrik çizgiler kullanılmıştır. Sgraffito yapımında seramik tabaklar çamur ham haldeyken desenler ince uçlu bir aletle kazınarak işlenir ve birinci pişirim yapılır. Sarı-kahverengi, tek renk yeşil ya da karışık renk şeffaf sır yapılarak ikinci defa fırınlanmaktadır.⁹

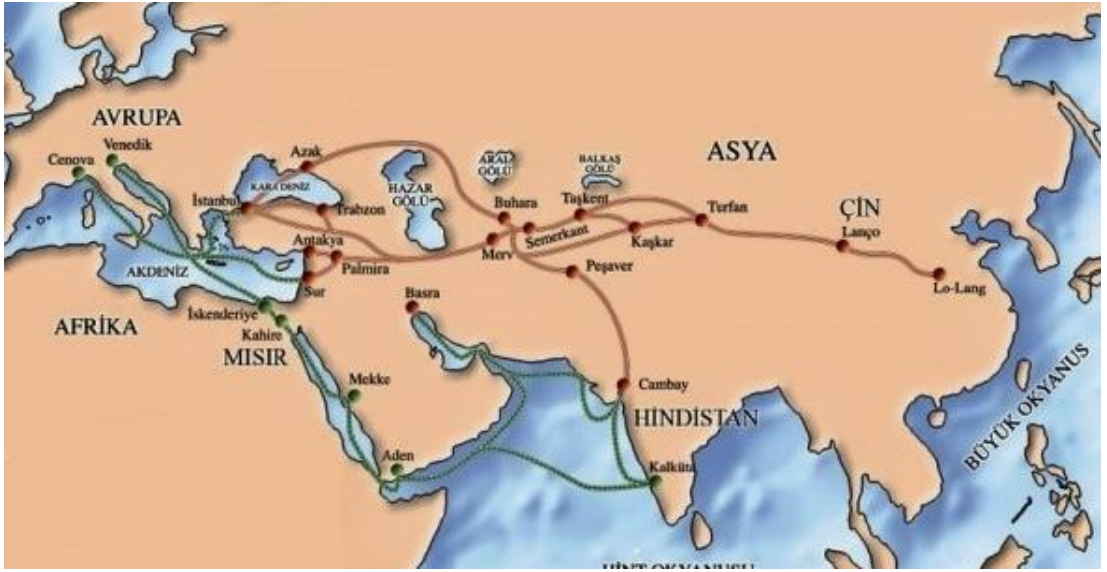
Saraylarda ve Selçuklu dönemi dinî mimari yapılarda, ihtişamlı ve çeşitli çini uygulamasına karşın, günlük kullanım seramiğinin fazla olmadığı görülmektedir. Anadolu topraklarının, her bölgesinde farklı kalitede ve renkte çamur tipi

⁷ Şerare Yetkin, **Anadolu'da Türk Çini Sanatının Gelişmesi**, İst. Üni. Ed. Fak. yay., İstanbul, 1972, s. 189.

⁸ Laure Soustiel "Osmanlı Seramiklerinin Görkemi XVI.- XIX. Yüzyıl", Suna-İnan Kırış Akdeniz Medeniyetleri Araştırma Enst. İstanbul, 2000, s. 23.

⁹ Mehmet Özel, Gönül Öney, **Geleneksel Türk Sanatları**, (Çini ve Seramik), Ankara, 1995. s. 77.

bulunmaktadır. Yapılan kazı çalışmalarından ortaya çıkan, oldukça kaba ve basit şekilde işlenmiş günlük kullanım eşyaları Anadolu'nun her yöresinde üretildikleri anlaşılmaktadır. Kazılarda daha çok günlük kullanım eşyası bulunmuş bunlar arasında çeşitli seramik türlerine ve farklı teknikte yapılan kap kacaklara ulaşılmıştır. Kazı araştırmalarında buluntuların desen ve teknik bakımından kaliteli olması, Suriye-Rakka bölgesinde üretilen kullanım eşyalarıyla aynı özelliği göstermesi, Rakka'dan gelen ustaların, Anadolu topraklarında üretim yaptıklarını göstermektedir.¹⁰

Fotoğraf 1: Tarihi ticaret yolu- ipek yolu (Antik tarih arşivi, 2023)

1.2. ERKEN OSMANLI VE BEYLİKLER DÖNEMİ TÜRK ÇİNİ VE SERAMİK SANATI

Birçok uygarlıkların hüküm sürdüğü Anadolu'da Türk-İslam dönemini başlatan Anadolu Selçuklu devleti, siyasi iktidarı yitirmesinin ardından, burada yaşayan hâkim beyler tarafından kurulan beylikler, güçlerini zamanla yitirmiş, 15. yy. da yaklaşık iki yüz yıllık devri kapsayan Osmanlı hakimiyetine girmiştir. Bu dönem 1299-1451 yılları, “Erken Osmanlı ve Beylikler Dönemi” olarak tarihteki yerini almıştır. Anadolu'nun yeniden şekillenmeye ve gelişmeye başladığı bu dönemde sanat anlayışı da değişmiş, yeni devir olan klasik Osmanlı sanatının temelleri atılmıştır. Bu

¹⁰ Gönül Öney, *Anadolu'da Selçuklu Sanatı*, Ege Üniversitesi Edebiyat Fak. yay.,“Türkler”, c. 7, s.807.

dönemde, Anadolu Selçuklu sanatının etkisi, çini ve seramik sanatındaki süsleme teknikleri, erken dönemde de kullanılmaya devam etmiştir.¹¹

Selçuklu çini geleneğini, Beylikler devrinde Aydınöğulları devam ettirmiştir. Selçuklu geleneği etkisini hatırlatan Birgi Ulu Cami’de (1312) bulunan çini mozaik mihrap, en önemli örnekler arasındadır. Çinili birçok mimari eser bulunmakla beraber, yapılan kazılarda gün yüzüne çıkarılan halkın gündelik ihtiyaçlar için kullandığı kırmızı çamurlu seramik tabaklarda 14. yy. Erken Osmanlı dönemine ait olduğu görülmektedir.¹²

Erken Osmanlı döneminde yapılan seramiklerin çamuru, kırmızı renkte olurken Selçuklu devri çinilerin çamuru sarımtırak kül rengindedir. Kırmızı çamur içerisinde kuvars taneleri bulunmaktadır. Kaba görünüşe sahip olan silisli çamurun kalitesiz olduğu düşünülse de son derece dayanıklı ve kullanışlı olduğu bilinmektedir. Bu dayanıklılık sayesinde kalın ve büyük levhalar yapmak mümkün olmuştur. Erken dönem mimariye örnek olan Bursa Yeşil Camii ve türbesi mozaik çini ve renkli sır tekniğindeki çinileriyle en güzel eserlerinden biridir. Bu dönemde kullanılan tekniklerden biri olan renkli sır tekniği Selçuklu çini sanatından farklıdır. Selçuklularda kullanılan zor bir teknik olan mozaik tekniğine kolaylık ve çözüm olarak üretilen renkli sır tekniği bu dönemde kullanılmıştır.¹³

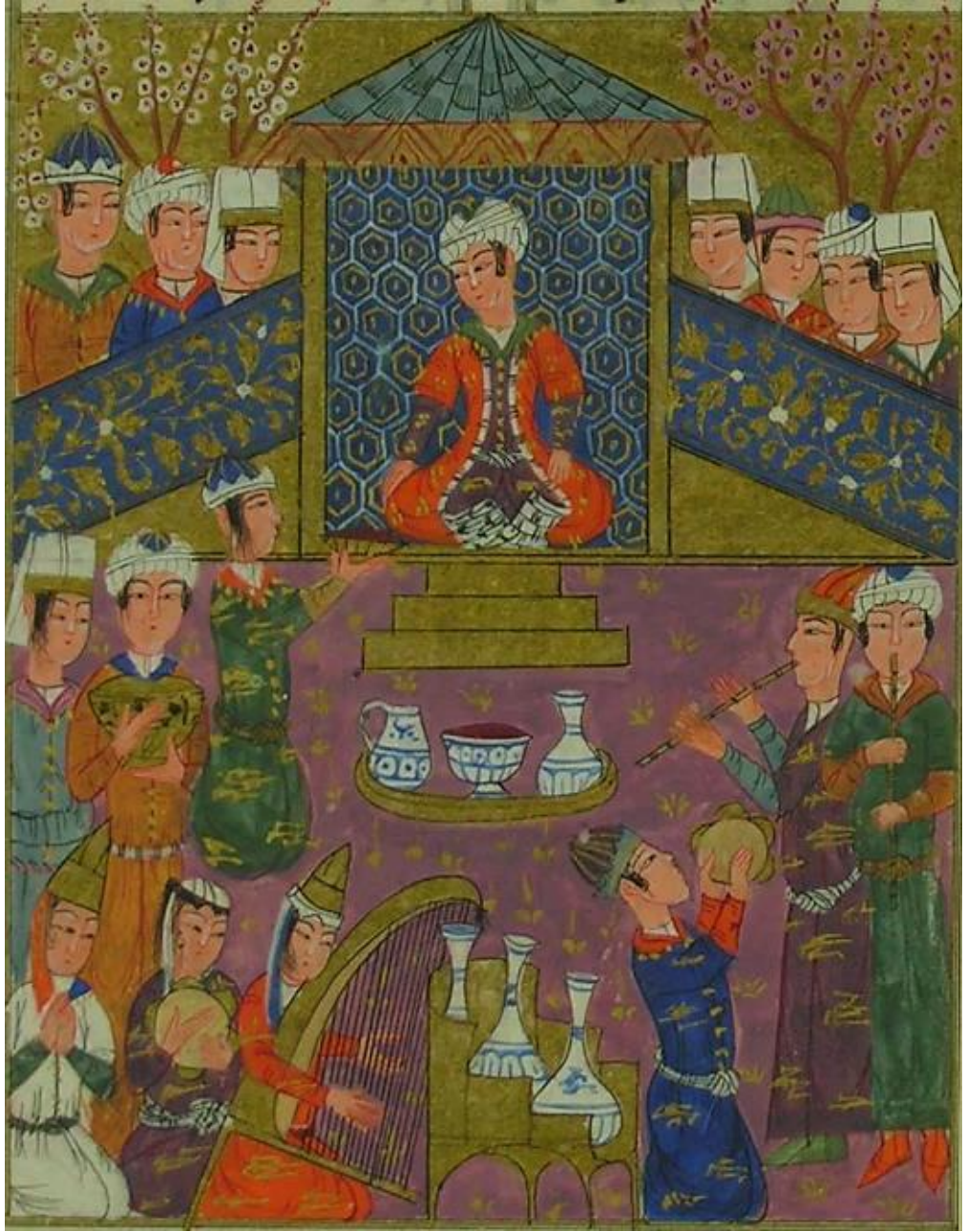
Osmanlı ve Beylikler dönemini birbirinden kesin olarak ayırmak şu an mümkün değildir. Yapılan araştırmalarda dönemseller ve bölgeseller uygulamalar bazen farklılıklar göstermektedir. 15. yy. içerisinde, Türk- İslâm dünyasından, Osmanlı Devleti’nde yabancı birçok sanatkâr eğitimci ve ustaların, görev aldığı bilinmektedir. Erken Osmanlı ve Beylikler dönemlerinin üretimi olan kırmızı çamurlu seramiklerin üzerinde Anadolu Selçuklu Dönemi etkilerinin devam ettiği, yavaş yavaş Osmanlı dönemi geçişine zemin hazırladığı görülmektedir.¹⁴

¹¹ Gönül Öney, Zehra Çobanlı, **Anadolu’da Türk Devri Çini ve Seramik Sanatı**, Kültür ve Turizm Bakanlığı, İstanbul, 2007, s. 203.

¹² Oktay Aslanapa, **Türk Sanatı**, Remzi Kitapevi, İstanbul, 1984, s. 322.

¹³ Şerare Yetkin, a.g.e, s. 196-199.

¹⁴ Nurşen Özkul Fındık, Gönül Öney, Zehra Çobanlı editör, **Anadolu’da Türk Devri Çini ve Seramik Sanatı**, Kültür ve Turizm Bakanlığı, İstanbul, 2007, s. 235.

Fotoğraf 2: Eğlence sahnesi, Külliyyat Kâtibi, TSM R989, 1460-1480 Edirne

1.3. OSMANLI DÖNEMİ TÜRK ÇİNİ SANATI

Osmanlı'da sanatın gelişmesine zemin teşkil eden, Selçuklu dönemi, eşsiz ve ihtişamlı bir sanat anlayışı ortaya koymuştur. Osmanlı çini ve seramik sanatı, temelinde aynı ekolü taşımakla beraber, Selçukluların geliştirdiği seramik ve çini sanatından büyük farklılıklar göstermektedir. Gelişen sosyo-kültürel ve ekonomiden dolayı sanatla beraber yeni teknik desen ve malzemede yenilikler olmuştur.

Osmanlı devletinin kuruluşu ile çini sanatının merkezi, İznik olmuş, önceki merkez Konya etkisini kaybetmiştir. Bu sanatta önemli bir dönem başlamış, 14. yy.dan 18. yy. a kadar Osmanlı imparatorluğunun merkezi olarak İznik üstünlüğünü devam ettirmiştir.¹⁵

Sanatsal açıdan, Osmanlı İmparatorluğunun siyasal ekonomik başarılarına önemli süreçler eşlik etmiştir. Fatih Sultan Mehmet'in tahta çıkışı ve İstanbul'un alınışıyla birlikte sanat ve devlet 15. yy. ın ikinci yarısından itibaren en parlak dönemini yaşamıştır. Kanuni Sultan Süleyman'ın tahta geçmesi ile bu gelişme zirve noktasına ulaşmıştır. Bilimsel araştırmalarda, İstanbul Saray nakkaşhanesi çini sanatının merkezi olan Bursa (İznik) kadar iyi işler çıkarmamışlardır. Osmanlı dönemi Türk çini sanatına İznik atölyeleri çok kıymetli eserler üretmiştir.¹⁶ Osmanlı saraylarına sonradan giren Çin porselenlerinin saray mutfaklarında kesin olarak hangi tarihte kullanılmaya başlandığı bilinmemektedir.

Fatih Sultan Mehmed'in Çin'den getirttiği, Sultan Bayezid zamanında da Çin porseleni temininin zorlaştığı ve buna bağlı olarak porselen kalitesinde üretim için yeni arayışlara gidildiği görülmektedir. Böylelikle 15. yy. sonu ve 16. yy. başında Osmanlı seramik sanatının beyaz çamurlu, ince ve düzgün şeffaf sırlı ihtişamlı dönemi başlamaktadır.¹⁷

Bu dönemde, İznik'te üretilen ve Osmanlı seramiklerinde kullanılan kırmızı çamur bünyesi terk edilmiş, beyaz çamur bünye kullanılmaya başlanmıştır. Mavi-beyaz dönemde, hatâyîler, rûmîler, pençler, çin bulutları, kıvrımlı dallar gibi motiflerle yeni bir kompozisyon anlayışı ortaya çıkarılmış, renklerde ve desenlerde artık yeni bir döneme başlanmıştır. İlk defa buldukları yere göre adlandırılan Haliç işi, Şam işi, Rodos işi çiniler Osmanlı sanatında önemli bir yer tutmaktadır. Haliç'ten çıkarılan buluntularda rastlanılan bu çinilere "Haliç işi" adı verilmiştir. İnce serbest fırça tekniği

¹⁵ Şerare Yetkin, **Anadolu'da Türk Çini Sanatının Gelişmesi**, İst. Üni. Ed. Fak. yay., İstanbul, 1972, s. 198-200.

¹⁶ Laure Soustiel "**Osmanlı Seramiklerinin Görkemi XVI.- XIX. Yüzyıl**", Suna-İnan Kırac Akdeniz Medeniyetleri Araştırma Enst, Akmed yay., İstanbul, 2000, s. 27-29.

¹⁷ Hülya Bilgi, **Ateşin Oyunu**, Vehbi Koç Vakfı Sadberk Hanım Müzesi, İstanbul, 2009, s. 23.

ile kıvrık dalların üzerinde küçük çiçekler ve yaprakların bulunduğu dekorlar görülmektedir.

Ayrıca 16. yy. ın ilk yarısı “Şam işi” olarak adlandırılan bir grup çini üretimine başlanmıştır. Bu çiniler hem mimaride hem de evani de kullanılmış diğer yüzyıllara göre daha özel ve kaliteli dekorlara sahiptir. Desenleri çoğunlukla bitkisel motiflerden oluşmuştur. Karanfil, lale, hatâyî, sümbül, hançer yapraklar, güller, enginarlar, nar çiçekleri, balık pulu gibi motiflerin yoğun kullanıldığı görülmektedir. Renk olarak yeşil, mangan moru, kobalt mavi, turkuaz, siyah renkler kullanılmıştır.

“Rodos işi” olarak adlandırılan, 16. yy. ortalarında üretildiği anlaşılan bu çinilerde, kobalt mavi rengin açık ve koyu tonları, mangan moru, turkuaz, siyah, kimyoni yeşil ve özellikle kabarik uygulanan domates kırmızısı (mercan kırmızısı) ağırlıklı kullanıldığı görülmektedir. Bu çinilerde, bahar dalları sümbül, selvi, hançer yapraklar, üzüm asmaları, zambak, hatâyî, rûmî gibi bitkisel motifler ve kaplan, geyik, aslan, kuş gibi hayvan figürleri de yer almaktadır.¹⁸

1.4. CUMHURİYET DÖNEMİ TÜRK ÇİNİ SANATI

18. yüzyılın ortalarından itibaren hem estetik hem de teknik açıdan üretimde giderek azalma olduğu görülmüştür. Uygulanan kompozisyonlarda, stilize çiçek motiflerinden başka, insan ve hayvan figürleri de yer almış, 19. yüzyılın sonlarına doğru farklı renk ve kalitede çini üretimi ile yeniden canlanmaya başlamıştır.

20. yüzyılın başından itibaren çok farklı teknik ve kompozisyonlarda pek çok seramik üretilmiştir. Önce yerel tüketime yönelik olarak gerçekleştirilen bu ürünler, Çanakkale Limanı'nın stratejik ve coğrafi konumundan dolayı Avrupalı gezginler tarafından hatıra eşyası olarak değerlendirilmeye başlandığı görülmektedir.¹⁹ Seramik sanatı, 20. yy. ın başlarında, Ermeni ve Türk asıllı ustalar tarafından, 1922 yılına kadar

¹⁸ Hale Gündüz, **İznik Çini Kalıntılarının Karakterizasyonu**, Anadolu Üni., Fen Bilimleri Enstitüsü Seramik Mühendisliği Anabilim Dalı, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, 2003, s. 15-20.

¹⁹ Laure Soustiel, age., s. 32-33.

üretime devam etmiş, çıkan savaşlar ve ekonomik zorluklar karşısında tamamen durma noktasına gelmiştir.²⁰

Kütahya çinilerine bakıldığında, Cumhuriyet dönemi Türk klasik resim sanatı ve sanatçılarının (Örn. Osman Hamdi) çini sanatına etkisi görülmektedir. Klasik İznik bitkisel motiflerinin yer aldığı kompozisyonlar çok kaliteli olmasa da bu dönemde de yapılmıştır.²¹

Çini sanatının Cumhuriyet dönemine aktarımı şüphesiz Kütahya ile olmuştur. Hafız Mehmet Efendi'nin çinileri, millî mimarlık dönemi yapılarını süslemiştir. Çini Koop'un kuruluşuyla çiniler için gerekli malzemelerin üretimi hedeflenmiştir. Cumhuriyetin ilk yıllarından itibaren, Kütahya'da yeniden canlandırılmaya başlayan çinicilik, zorluklara rağmen tek üretim merkezi olarak faaliyet göstermeye devam etmektedir.²²

²⁰ Rıfat Çini, **Türk Çiniciliğinde Kütahya**, Uycan yay. İstanbul 1991, s. 19.

²¹ Nurettin Gülaçtı, "Selçuklu Dönemi Figüratif Dekorlu Seramik ve Çini Örneklerinin Cumhuriyet Dönemi Kütahya Figüratif Çinileriyle Karşılaştırılması" Dergipark, c. 1, sayı 1, 2012, s. 34.

²² Osman Şan, "The Living Kaşi" **3. Uluslararası Kütahya Çini Sempozyumu 1. Avrasya Seramik Kongresi**" Dumlupınar Üniversitesi, Kütahya, 2015, s. 6.

İKİNCİ BÖLÜM

2. MİLET İŞİ SERAMİKLER

Erken Dönem Türk topluluklarının Batı Anadolu'ya yerleşmeleri ile seramik ve çini sanatına yeni bir üslup kazandırmaları, 13. yy. dönem sonlarında başlamış ve yeni üslup çalışmalarına çoğunlukla İznik'te rastlanmıştır. Bu çalışmalar erken dönemde ustalar tarafından çalışılmış ve "Milet işi" olarak literatürde yerini almıştır. Milet işi ürünlerin bezemelerinde yenilikçi üretim yöntemlerinin bulunması ve zamanın güncel malzemelerinin kullanılması, paralel olarak ilerlemiştir. Batı Anadolu'da Ortaçağ'ın sonunda yaşanan teknolojik değişimin bir göstergesi olduğuna işaret eder. Milet İşi üretimi yeni kaynakların kullanılmasının yanı sıra, olasılıkla Osmanlı İmparatorluğu'nun gelişmesiyle de ilişkili olarak bölgede seramik endüstrisi kapsamında yeni ticari ilişkilerin doğuşunu da ortaya koymaktadır.²³

Gündelik yaşamın elzem eşyalarından olan, pişmiş topraktan üretilen günlük kullanım kapları, Osmanlı kaynaklarında Farsça, evani olarak yer almaktadır. Yerli ve yabancı bilim adamları tarafından, Türkiye'de gerçekleştirilen arkeolojik kazılarda ele geçen buluntular, Anadolu'da Selçuklu, Beylikler ve Osmanlı döneminde, zengin bir sanat anlayışının olduğunu ortaya koymuştur. Bu kadim sanat 20. yüzyıla kadar aralıksız biçimde devam etmiştir.²⁴

Son yıllarda yapılan kazılarda, ortaya çıkartılan çini fırınları verilerine göre, İznik'in, seramik ve çini ihracatı ve imalatı yapan önemli bir sanat merkezi olduğu şüphesiz bilinmektedir. Ege'de ve Anadolu'da büyük ölçüde dağıtımı yapılan,

²³ Jacques Burlot, S.Y. Waksman "Defining the decoration production technology of an early Ottoman pottery: The case of "Miletus Ware", ICTA 16. International Congress of Turkish Arts, 2019, s. 92-93.

²⁴ Nurşen Özkul Fındık, **Osmanlı Devri Seramik Sanatı**, ed. Hasan Celal Güzel, Kemal Çiçek, Salim Koca, "Türkler", Yeni Türkiye Yayınları, c. 12, Ankara, 2002, s 605.

Literatürde ilk yayınlandığı zaman “Ada seramiği” diye adlandırılan “Milet işi” terimi “Ada işi” etiketinin yerini almıştır.²⁵

İznik’ten birçok yerlere ihraç edilen bu seramiklerin geniş ölçüde bölgelere yayıldığı anlaşılmaktadır. İznik’te 14. yy. yarısı ve 15. yy.’ın başında, Osmanlılarla canlı ve yaratma gücü kuvvetli, bir Anadolu seramik sanatı doğmuştur.²⁶

1935 yılında, Friedrich Sarre bu seramiklerin, Milet’te yerel üretim ait olduğunu ve beylikler dönemi 14. yy. dan 15. yy. a kadar atölyelerde üretiminin devam ettiğini ifade etmektedir.²⁷ K.Otto-Dorn 1957’de yaptığı araştırmalar sonucunda belgelere dayanarak seramiklerin bulunduğu yerin ilk üretim yeri olmadığını savunmuş ve ispatlamıştır.²⁸ Prof. Dr. Oktay Aslanapa başkanlığında 1963 yılında İznik’te başlatılan kazı çalışmasıyla İznik ilk dönem kazıları 1969 yılına kadar devam etmiş ve 1981-1988 İkinci dönem çini fırınları kazıları ile bu tezin kesin olduğu anlaşılmıştır. (Fot. 3) Prof. Dr. Oktay Aslanapa’nın sistematik kazıları ve araştırmaları sonucu ele geçen seramikleri, gün yüzüne çıkararak incelemelerini yapmış ne tür üretim ve teknikte, imal edildiğini ispatlarıyla ortaya koymuş ve yayınlamıştır.²⁹

B. Böhlendorf Arslan’a göre 1977 yılında Milet’te bulunan Baş Piskoposluk Sarayı’nın kazılması sonucunda, 1,5 m toprak altından çıkan çömlek atölyelerinin 14. ve 15. yüzyıllara ait olduğunu ileri sürer. Yapılan incelemelerle bulunan atölye atıkları ve yoğun kül, çok sayıda üçayaklar, fırınlanmış mamuller ve kalıpların burada üretildiğini desteklemektedir.

²⁵ Julian Raby, Nurhan Atasoy, **İznik Seramikleri**, Türk Ekonomi Bankası, İstanbul, 1989, s. 82-84.

²⁶ Oktay Aslanapa, “Türk Kültürünün Kaynakları ve Gelişmesi” Erdem Atatürk Kültür Merkezi Dergisi, c. 5, sy. 15, 1989, s. 871- 876.

²⁷ Friedrich Sarre, **Die Keramik der islamischen Zeit von Milet**. Berlin, 1935, s. 69.

²⁸ Katharina Otto-Dorn, **Türkische Keramik**, Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi, Türk Tarih Kurumu yay., Ankara, 1957, s. 88.

²⁹ Nurşen Özkul Fındık, “**İznik Roma Tiyatrosu Kazı Buluntuları (1980-1995) arasındaki Osmanlı Seramikleri**”, Kültür Bakanlığı yay., Ankara 2001, s. 4-5.

İzник'te dolu olarak bulunan, yıkılmış büyük bir fırının kazılmasıyla ortaya çıkan, zengin ve çeşitli dekorlu çinilerin İzник'te imal edilip, buradan her yere ihraç edildiği bilinmektedir.³⁰

Fotoğraf 3 a-b: İzник çini fırınları kazı alanı, fırın malzemeleri (Ş. Peker, 2023)

Kazılarda bulunan çökmüş fırınlarda, üç ayakların yapıştığı bozuk, yanık zengin fırın malzemesi, içi yarı mamul dolu çökmüş fırınlardan çeşitli kuş ve balık figürlü olan tabaklarda ortaya çıkarılmıştır.³¹

Asıl üretim yeri İzник olmakla beraber Anadolu Beylikleri döneminde önemli merkezlerde birden fazla yerde üretilmiş, geniş alanda talep görmüş, bu üretim merkezlerine İzmir'i de eklemiştir.³² Günümüzde halen devam etmekte olan İzник çini fırınları kazısı Doç. Dr. Belgin Demirsar Arlı başkanlığında sürdürülmektedir. İzник kenti birçok medeniyetlere ev sahipliği yapmış olup, Arkeolojik kazılar ışığında tarihe önemli bilgiler aktarmaktadır.

³⁰ Oktay Aslanapa, “Anadolu’da Türk Çini ve Keramik Sanatı”, Türk Kültürünü Araştırma Enst. yay., İstanbul, 1965, s. 1.

³¹ Şerare Yetkin, Türkiye’de Elli Yıl İçinde Yapılan Türk Sanatı ile İlgili Kazılar, Cumhuriyet’in 50. yılına armağan, İstanbul Ün. Edebiyat Fakültesi, İstanbul, 1973, s. 278.

³² Lale Doğer, Dilek Maktal Canko, “İzmir Kadifekale (Smyrna Akropolis) Bizans Sarnıcı Buluntusu “Milet Tipi” Seramikler” Sanat Tarihi Dergisi, 30/2, Ekim, 2021, 1301-1333.

Milet işi çiniler, sadece kazılardan çıkarılmamış, mimarîde de süsleme unsuru olarak kullanıldığı ortaya çıkmıştır. Daha çok İç Anadolu bölgesindeki mihraplarda görülen bu uygulama, 14. yy. ve 15. yy. olarak camilere tarihlendirme yapılmasına da katkı sağlamıştır.

Mihraplarda çini kâse ve tabak gömülmesi, Beylikler döneminde ortaya çıkan bir özelliktir. Ahi Yakup Camii, Hacı Ivaz Camii ve Örtmeli Mescidi mihraplarında üçlü dörtlü ikili ve tekli, halinde seramik tabaklar ve kâseler uygulanmıştır. Molla Büyük Camii mihrabında ise en güzel, en zengin ve günümüze dek ulaşan tek örnek olarak karşımıza çıkmaktadır.³³

2.1. TEKNİK ÖZELLİKLER

Çağlar boyunca, bol malzeme ortaya koyan Türk çini ve seramik sanatında, çeşitli teknikler kullanılmıştır. Devirlere göre gerek tekniklerde gerekse renk ve desenlerde yenilikler olmuş, bazıları her devirde görülürken, bazıları da belirli devirler için ayrı bir karakter kazanmıştır.³⁴

Milet işi seramikler kendine özgü çamur, sır, astar ve desen anlayışına sahip olup, kendi içinde bu karakteristik unsurların farklı kullanımlarıyla çeşitlilik yaratmış, buna bağlı olarak renk, motif ve kompozisyon zenginliği ile 15. yy. ın en parlak dönemini oluşturmayı başarmıştır. İran Kubachi seramikleriyle doğrudan bağlantı kurulan Milet tipinin boya kazıma grubunda, boyama ve kazıma ile iki farklı teknikte bezeme yapılmıştır. Koyu kobalt mavi renkli iç yüzeyde, boyalar kazıma (sgraffito) tekniğinde farklı desenler oluşturacak biçimde, astara kadar kazınarak işlenip, sırlanmıştır. Sırlama sonucunda kazınan yerlerde açığa çıkan astar, beyaz ince hatlar halinde görülmektedir³⁵

³³ Bekir Eskici, “Anadolu Selçuklu ve Beylikler Döneminde Alçı Mihraplar”, Sanat Tarihi Dergisi, c. 15, s.1, İzmir, 2006, s. 65.

³⁴ Gönül Öney, **Anadolu Selçuklu Mimari Süsleme ve El Sanatları**, İş Bankası Kültür yay., Ankara, 1988, s. 93.

³⁵ Gönül Öney, Zehra Çobanlı, **Anadolu’da Türk Devri Çini ve Seramik Sanatı**, Kültür ve Turizm Bakanlığı, İstanbul, 2007, s. 235-238.

Fotoğraf 4: Kazıma tekniği, Milet işi tabak detay (Ş. Peker,2024)

Farklı merkezlerde ve farklı dönemlerde gelişim göstererek, Erken Osmanlı devri seramik sanatına çeşitlilik kazandıran, kendi içinde malzeme, bezeme ve form bakımından karakteristik özellikler taşıyan, yöresel kültürü, beğeniye sade biçimde kompozisyonlarına aktaran ustalar, teknik olarak da katkıda bulunmuşlardır. Bezeme olarak kıvrık dallar ve farklı büyüklükte yapraklardan oluşan bitkisel motifler, geometrik çizgiler, hayvan ve insan figürleri kullanılmıştır.

Kırmızı çamurlu seramiklerde karşımıza çıkan farklı tekniklerdeki örnekler, Osmanlı seramikleri arasında en erken grubu oluşturmaktadır. İznik, kırmızı çamurlu astar boyama (slip) tekniğindeki seramikler, Erken Osmanlı döneminde de kısa bir süre üretilmiş, önce Milet işi seramiklerin yaygınlaşması, daha sonra beyaz çamurlu üretimin başlamasıyla astar boyama (slip) tekniği gerilemeye başlamıştır.

Osmanlı çinisinin ana üretim merkezi olan ve ilk akla gelen yer, İznik'tir. Bu bölgenin dışında ikinci sırada yer alan Kütahya, İstanbul ve Çanakkale üretim merkezi olarak, araştırmalarda geçmektedir. İznik'te, Erken Osmanlı öncesi ve sonrasında, halka yönelik üretimi yapılmış olan seramik ve çinilerin, yüzeyindeki gözenekleri kapatmak, düzgün ve pürüzsüz bir zemin elde etmek için, zemin örtme malzemesi olarak sulandırılmış kil olan, astar kullanılmıştır.

Astar boyama tekniğinde ise astar, doğrudan boya olarak kullanılmış, bu teknikte organik kap yüzeyine astar boya serbest fırça tekniğinde yüzeye kabarcık

biçimde uygulanmıştır. İznik Osmanlı devri kırmızı çamurlu seramiklerde genel olarak, taşçık taneleri, kuvars ve irili ufaklı gözenekler dikkati çekmektedir.

14. yy. in ortalarından, 15. yy. in ortalarına kadar İznik bölgesinde, üretimin sürdürüldüğü varsayılan Milet tipi seramikler, yeni kazılar ışığında, güncel yaklaşımlarla ele alındığında, üretimin 16. yy. kadar devam ettiği anlaşılmaktadır.³⁶

Ortaçağ'da Anadolu'nun en tipik seramiği sgraffito teknikli seramiklerdir. İznik ve Kütahya'da üretilen 13. yy. ve 14. yy. arasında imal edilen astar boyama (slip) ve kazıma (sgraffito) tekniği seramikler Selçuklu seramik geleneğinin yansıması denilebilir. Acele dekorlanmış mahallî bir sanat eseri olan ilk devir Osmanlı seramikleri kırmızı çamurlu, şeffaf sırlı, kobalt mavi, firuze, mangan moru renkli bitkisel ve geometrik desenli seramiklerdir. Bunlar Osmanlı seramik sanatının birinci basamağını oluşturmaktadır.³⁷ Anadolu'nun orijinal Türk seramiği olan Milet işi, kaba yumuşak çamurlu, beyaz astarlı, şeffaf sırlı ve kendine özgü motifleri olan bu ürünler ilk devir Osmanlı seramikleridir.³⁸

Fotoğraf 5: Altyapı, kırmızı çamur hazırlanışı

³⁶ Nurşen Özkul Fındık, "Türkler" madd., Gazi Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi, c.12, s. 375-384.

³⁷ Faruk K. Şahin, **Yeni Buluntular Işığında Kütahya Keramiklerinin Değerlendirilmesi**, İst. Üni. Sosyal Bilimler Ens., Yayınlanmamış Doktora Tezi. İstanbul, 1994, s. 6-7.

³⁸ Oktay Aslanapa, "**Anadolu'da Türk Çini ve Keramik Sanatı**", Türk Kültürünü Araştırma Enst. yay., İstanbul, 1965, s. 1.

2.1.1. Çamur

ini ve seramiğin ana malzemesi iyi cins doğal kildir. Yumuşak bir dokuya sahip, kum tanesi kadar ince bir toprak çeşidi olan kilin saf hali ise porselenin temel maddesi olan kaolin'dir. Yıkanması, süzülmesi, çökertilmesi, su ile teması yağmur ve kar altında bırakılması sonucunda plastik özelliğini arttırır. Kilin iyi cinsi açık renk beyaz, ikinci kalitede olanı ise kırmızı renktedir.

Çamur, bazen de hamur dediğimiz altyapı, çömlek ile porselen arasında belirleyici bir özellik sağlamakta Şüphesiz etkindir. Fakat ateŐ ürünün son halini belirler. Kullanım eşyası olarak üretilen pişmiş toprak kapların sırlanması ise, bildiğimiz kum esasına dayalı silis'in, piŐme sırasında camsı bir tabaka ile kaplanmasına dayanmaktadır.³⁹ çamur, çıkarılan bölgenin kil niteliğine göre, farklı renk ve özellikler taŐır. İznik bölgesi kırmızı kilin bulunduğu merkezlerden biridir. (Fot.5). Kullanılan Milet işi seramiklerde çamur kırmızı tonlarda ince az gözenekli, sert ve orta dokulu, az veya orta katkılıdır. Kilin yüksek oranlarda alüminyum ve kalsiyum içerdiği bilinmektedir.

İznik'te üretilen seramiklerin kurŐunca zengin çamur teknolojisini çözebilmek için "Milet işi" olarak bilinen 15. yüzyıl Osmanlı seramikleri ile mavi- beyaz Çin porselenlerinin bir karŐılaŐtırmasını yapmak gerekmektedir. İznik'te kazılarda bulunan iki parça, 1460 tarihli bir Milet işi ve 1550 tarihli bir Çin porseleni üzerine yapılan araştırmalarda, her ikisinde de kurşun frite rastlanmamıŐ, alüminyum ve kalsiyum bakımından zengin mineraller görülmüştür. Bu bileŐim özelliklerine 16.yy. İznik fritli seramiklerinde de rastlanmaz.⁴⁰

2.1.2. Astar

Milet işi seramiklerinin ömleki çarkında elle ŐekillendirildiĐi, amur deri sertliğinde iken hazırlanan beyaz astarın, seramik tabak çanakların iinin tamamen, dış yüzeyinin dip kaideye kadar astarlanmış olduğu görülmektedir. Astarın beyaz olmasının nedeni, kırmızı çamur renginin kapatılması ve pürüzsüz bir yüzey elde

³⁹ Ara Altun, Hakan Arlı, Yıldız Demiriz, Belgin Demirsar Arlı, Gönül Öney, Zeki Sönmez, **Osmanlı'da ini ve Seramik Öyküsü**, İstanbul Menkul Kıymetler Borsası, İstanbul, 1997, s. 11-15

⁴⁰ Julian Raby, Nurhan Atasoy, **İznik Seramikleri**, Türk Ekonomi Bankası, İstanbul, 1989, s. 82-84.

edilerek yüzeye uygulanan renklerin daha canlı görülmesini amaçlamaktadır.⁴¹ Astarlama işleminde farklı teknikler kullanıldığı, seramiklere akıtma, daldırma, fırça ve püskürtme yöntemi ile astar yapıldığı düşünülmektedir.⁴²

2.1.3. Sır

Seramiklerin, daha sağlam ve parlak görünmesi için yüzeylerine sır uygulanmaktadır. Fırında yüksek ısıda pişirilen sır, uygulanan motiflerin deforme olmaması ve pürüzsüz görünmesi için yapılan camsı kalitede bir karışımdır. Sır, Selçuklu döneminde pütürlü, mat, şeffaf krem ve turkuaz tondadır. Osmanlı döneminde kırmızı çamurlu seramiklerde, astar boyama (slip), kazıma, (sgraffito) ve iki renkli boyama yapılan ürünlerde, yaygın olarak turkuaz ve renksiz sır kullanılmıştır.⁴³

Milet işi tabaklar, çamur, astar ve sırla çok iyi şekilde uyumlu olmakla beraber bazı mamullerde, sırla birleşmeyerek kavladıkları görülmüştür. Kullanılan sırlar genelde, alkalili, şeffaf, renksiz, ince ve pürüzsüzdür. Az sayıda iç yüzeyi firuze sıraltına siyah boyalı bezemeli seramiklerde görülmektedir. Dış yüzeyi ise genelde yeşil veya renksiz parlak kurşunlu sırlı ve sıraltı tekniği kullanılmıştır.⁴⁴

Milet işi seramik tabakların arka ve ön yüzeyinde farklı sır içeriği kullanılmıştır. Bu tabak çanakların iç yüzeyinde alkalili sır kullanılması renklerin yüzeye verdiği etkiden anlaşılmaktadır. Dış yüzeyinde kurşunlu sırrın kullanıldığı görülmektedir.⁴⁵Ustaların sırlamada nasıl bir yöntem kullandıkları kesin olarak bilinmemektedir.

⁴¹ Erdinç Bakla, “Uluslararası Kütahya Çini Sempozyumu ve 1. Avrasya Seramik Kongresi, **Erken İznik “Milet İşi” Sırlama Tekniği**, Kütahya, 2010, s. 21.

⁴² Tülin Ayta, **Toprak Sanatlarında Dekoratif Uygulama Yöntemleri**, Yayınlanmamış Yeterlilik Tezi Mimar Sinan Üni., İstanbul, 1976. s. 33-34.

⁴³ Nurşen Özkul Fındık, **İznik Roma Tiyatrosu Kazı Buluntuları (1980-1995) arasındaki Osmanlı Seramikleri**, Kültür Bakanlığı yay., Ankara 2001, s., 11-19.

⁴⁴ Turgay Polat, “Milet İş Seramiklerde Form Tipolojisi Üzerine Bir Deneme” Dergipark, 2016 s.216.

⁴⁵ Erdinç Bakla, “Uluslararası Kütahya Çini Sempozyumu ve 1. Avrasya Seramik Kongresi, **“Erken İznik “Milet İşi” Sırlama Tekniği**”, Kütahya, 2010, s. 9.

Kırmızı çamurlu seramiklerin iç yüzeyi tamamen krem ya da beyazımsı renkli ince astarla, dış yüzeyi kabın yarısına ya da dip kısmına kadar dar astarlıdır. İç yüzeyde sır genelde, renksiz şeffaf, ya da turkuaz renkli ince ve temizdir, dış yüzeyde ise yeşil renkli ve renksiz şeffaf sır uygulanmıştır.⁴⁶

2.2. FORM TİPOLOJİSİ

Erken Osmanlı döneminde en fazla görülen form tipi, günlük yaşamda ihtiyaçtan dolayı kullanılan tabak ve kâselerdir. Bu mamullerin yanı sıra özgün formu tam olarak bilinmeyen veya büyük bir kısmı kayıp olan ürünlerde bulunmaktadır.

Form olarak farklı boyutlarda ve şekillerde çeşitli kaplar görülmektedir. Bunlar derin, yarı dairesel, ağız kısmı dışa çekik kenarlı kâseler, sığ, düz dipli, yarı dairesel dışa çekik kenarlı tabaklar en yaygın görülen kap tipleridir.⁴⁷ Ayrıca nadir olarak kazılarda bulunan, ibrik kulpu, lüle, vazo, kapak, sürahi boynu ve oyuncak gibi formlarda mevcuttur. Bu formların bütününe ulaşamadığından fazla bilgi elde edilememiştir. İstanbul Arkeoloji Müzesileri Çinili Köşk ve İznik müzesinde sergilenen Milet işi seramik kavanozların bütününden formu anlaşılmaktadır.

Erken dönem Osmanlı'da kap formları büyümüştür. Yarı küresel kâseler ve yayvan tabaklardan çokça imal edildiği görülmektedir. Dışa çekik ağızlı büyük veya orta büyüklükte kaseler ve tabaklar en çok karşılaşılan kap formlarıdır. Günlük ihtiyaçların kullanım ürünü olan bu tabaklar, Osmanlı'da yemek yeme geleneği olan, ortak kaptan yeme, mamullerin formlarının büyük olmasında etkindir. (Fot.6) Bunun tam tersine, küçük kâselerin daha çok üretildiği görülen Bizans döneminde, bireysel yemek yeme alışkanlığı olduğu görülmektedir.⁴⁸

⁴⁶ Gönül Öney, Zehra Çobanlı, **Anadolu'da Türk Devri Çini ve Seramik Sanatı**, Kültür ve Turizm Bakanlığı yay., İstanbul, 2007, s. 235-238.

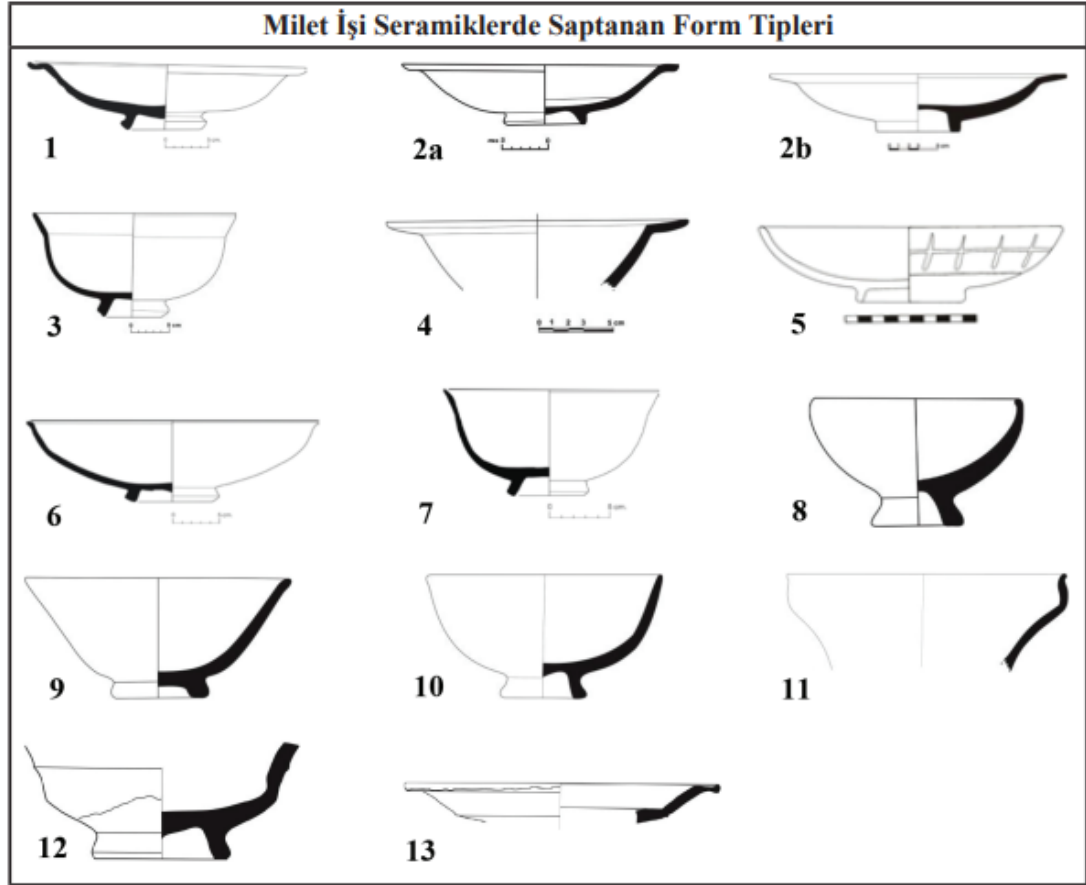
⁴⁷ Nurşen Özkul Fındık, **İznik Roma Tiyatrosu Kazı Buluntuları (1980-1995) arasındaki Osmanlı Seramikleri**, Kültür Bakanlığı yay., Ankara 2001, s.36-39.

⁴⁸ Nurşen Özkul Fındık, age, s. 141-148.

Fotoğraf 6: Yer sofrasında topluca yemek, Levni⁴⁹

⁴⁹ "Surname-ı Sultan Ahmed Han". Topkapı Sarayı Müzesi, İstanbul (Inv.3593/49b) (E. 30.12.2023)

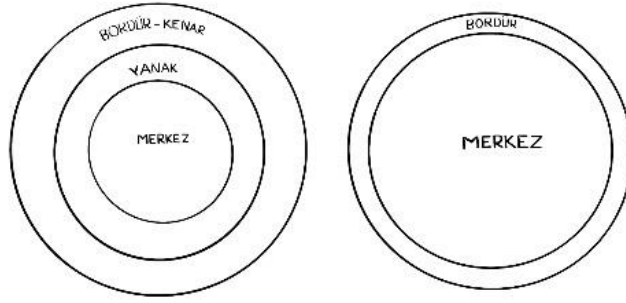
Fotoğraf 7: Milet işi seramiklerin formları Turgay Polat⁵⁰

Çalışmamızı hazırlarken farklı form tiplerinde tabak ve kâselerin olduğu tespit edilmiştir. (Fot. 7) Turgay Polat bunları tiplerine göre form başlıkları adı altında gruplara ayırmış böylelikle kavram kargaşasının önüne geçmeye çalışmıştır. On üç farklı form başlığı altında toplanan Milet işi kâse ve tabak formları aşağıda yer almaktadır.

- 1- Yayvan gövdeli, dışa çekik ve iç bükey profile sahip geniş ağızlı tabaklar
- 2- Yayvan gövdeli, dışa çekik profilli geniş ağız kenarlı, halka kaideli tabaklar
- 3- Küresel gövdeli, dışa çekik konik ağız kenarlı, halka kaideli kâseler
- 4- Konik gövdeli, dışa çekik ve iç bükey profilli geniş ağız kenarlı kâseler
- 5- Yayvan gövdeli halka kaideli tabak/çanaklar

⁵⁰ Turgay Polat, "Milet İşi Seramiklerde Form Tipolojisi Üzerine Bir Deneme", Dergipark, 2016, s. 242.

- 6- Yayvan gövdeli, dışa çekik ağızlı, halka kaideli tabaklar
- 7- Küresel gövdeli, dışa çekik ağızlı, halka kaideli kâseler
- 8- Küresel gövdeli, içe çekik ağızlı, halka kaideli kâseler
- 9- Konik gövdeli, halka kaideli kâseler
- 10- Küresel gövdeli halka kaideli kâseler
- 11- Konik gövdeli, iç bükey profilli, yüksek ve dik ağız kenarlı kâseler
- 12- Konik-kademeli çukur gövdeli halka kaideli kâseler
- 13- Konik-kademeli çukur gövdeli dışa çekik ve iç bükey profile sahip geniş ağız kenarlı tabaklar.⁵¹

Fotoğraf 8: Tabak bölümleri, merkez, yanak, kenar (ç: Ş. Peker, 2023)

2.3. TASARIM İLKELERİ AÇISINDAN MİLET İŞİ SERAMİKLER

Yüzyıllar boyunca insanlar, yaşadıkları doğadan etkilenmiş ve yaratıcılıklarını geliştirmişlerdir. Köklü bir geçmişe sahip olan Türk ve İslam sanatı, gelecekteki tasarımlara yol gösterici olmuştur. Kazılarda bulunan seramiklerden Milet işleri, Osmanlı seramik sanatının ilk özgün dönemini oluşturmaktadır. Milet işi seramikler, tasarım olarak bitkisel motifler, hayvan figürleri ve geometrik çizgilere sahip olup, nadir olarak insan figürü de yer almaktadır. Tasarımlarda genel olarak yalın ve sade anlatım dili kullanılmıştır.

⁵¹ Turgay Polat, agm, s.218.

Üretim yapan ustaların, ticari ve seri biçimde ürettiği, halkın kullanacağı türden olan kap kacakların, basit serbest fırça darbeleriyle bezediği görülmektedir. Milet işi seramikler tasarım olarak form, özgür ve özgün karakteristik özellik taşımakta olup, bu kap kacakların basit, bir o kadarda görsel bütünlük sağlayan, dengeli ve orantılı bir kompozisyona sahip olduğu anlaşılmaktadır. Kırmızı çamurlu seramikler en yaygın gruplardan birini oluşturmuştur.⁵²

2.3.1. Renk

İznik'te bulunan Roma tiyatrosu kazı alanı ve Çini fırınları kazı alanı Milet tipi seramikler için önemli bir kaynak teşkil etmektedir. Seramik buluntuları içinden en çok bulunan gruplardan birini oluşturmaktadır. Milet tipi dendiği zaman genelde serbest fırça tekniğinde koyu kobalt mavi rengin yoğun olarak kullanıldığı, ayrıca turkuaz, mangan moru, yeşil, siyah renklerinde yer aldığı uygulamalar gözlemlenmektedir. Kırmızı çamurlu, büyük kaba kâseler, tabaklar ve çeşitli formlarda kullanım gereçlerinden oluşan Milet işi ürünleri, genel olarak özensiz boyanmış, sırrı akmış, desen ve motifi zor tespit edilen işlerdir.⁵³

Renk olarak, laciverte bakan koyu kobalt mavi ağırlıklı olup, siyaha kontür olarak yer verilmiştir. Tek renk boyama, bezemeli ve bezemesiz Milet kâselerde mevcuttur. Milet tipi seramiklerde, kontürlü ve kontürsüz olarak iki farklı üslup kullanılmıştır. Kontürsüz serbest fırça tekniğindeki uygulamalar oldukça fazladır.⁵⁴

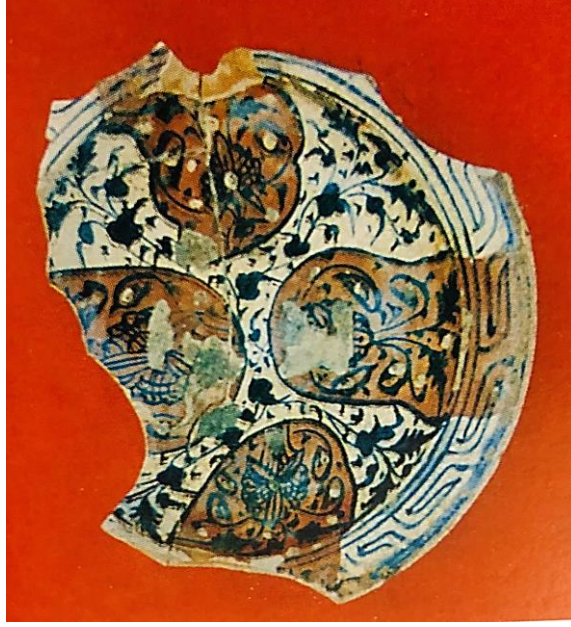
İlk Milet işi kırmızı ve kobalt mavi renkli seramik, İznik Roma Tiyatrosu kazı alanından toprak yüzeyine çıkarılan ve kırmızı renk içeren dekora sahip olan tabak, 16. yy. a tarihlendirilmektedir. 16. yy. a ait bu Milet işi kâsede görülen kırmızı renk, bu tür seramiklerin 16. yy. da da devam ettiğinin kanıtıdır. (Fot. 9) Tek örnek olan bu tabağın erken dönem seramik ve çinilerde kullanılan renk, desen ve kompozisyon

⁵² Gönül Öney, Zehra Çobanlı, **Anadolu'da Türk Devri Çini ve Seramik Sanatı**, Kültür ve Turizm Bakanlığı Kütüphaneler ve Yayımlar Genel Müdürlüğü, İstanbul, 2007, s. 235-238.

⁵³ Nurşen Özkul Fındık, **İznik Roma Tiyatrosu Kazı Buluntuları (1980-1995) arasındaki Osmanlı Seramikleri**, Kültür Bakanlığı yay., Ankara 2001, s.36-39.

⁵⁴Belgin Demirsar-Arlı, **İznik Çini Fırınları Kazısında Bulunan Figürlü Seramiklerin Değerlendirilmesi**, İ.Ü., Sosyal Bilimler Enstitüsü, Doktora Tezi, İstanbul, 1996, s., 20.

bakımından bu dönemin özelliklerini taşıdığı görülmektedir ve kırmızı rengin kullanıldığı araştırmacılar tarafından literatüre geçmiştir.⁵⁵

Fotoğraf 9: Milet işi kırmızı renk kullanılan tabak (Nurşen Özkul Fındık arşivi)

2.3.2. Motif

İlk devir olarak İznik'te kazılarla ortaya çıkan Milet tipi seramik tabakların, motif, kompozisyon ve altyapı gibi belirgin özellikleri bulunmaktadır. Kompozisyon özellikleri bakımından, yuvarlak bir bordürle sınırlandırılmış olan merkezde, bitkisel motif ya da altı kollu yıldız, onun etrafında dönüşümlü olarak birbirinin tekrarı desenler yer almaktadır. Tasarımda genellikle, geometrik desenler, Bizans sanatında çokça görülen altıgen yıldız ve tabağın içini çevreleyen, inceden kalına uzun dilimli damla motifi, göze çarpan özelliklerindedir. Milet işi seramikler kompozisyon olarak sadeleştirilmiş motiflerden oluşmuştur. Yelpaze yapraklar, geometrik çizgiler hayvan ve insan figürleri kullanılmış, bu motifler, serbest fırça tekniği ya da kontür ile yapılmış olmakla birlikte, bu basit anlatım karakteristik özelliklerinin ne kadar kuvvetli olduğunu bize göstermektedir.

⁵⁵ Nurşen Özkul Fındık, “Osmanlı Devri Seramik Sanatı”, ed. Hasan Celal Güzel, Kemal Çiçek, Salim Koca, “Türkler”, Yeni Türkiye Yayınları, Cilt 12, Ankara, 2002, s. 605-610.

Selçuklu sanatının etkisinin de hissedildiği ilk devir çinilerde tek veya iki renkli motiflerle ileri bir seramik üslûbu yaratılmıştır. Günümüze dek yapılan kazılardan çıkarılan, binlerce adet bozuk, yanık birbirine yapışmış seramikler, fırın atıkları, tabaklara kaynamış üç ayak parçaları, sır yapılmamış ürünler, çökmüş fırınlardan çıkarılmıştır. Kazılardan çıkarılan seramiklerde hasarsız yekpare bir esere henüz rastlanmamıştır. Tabaklarda sır akmaları ve deformeler mevcut olduğundan motiflerin tamamı anlaşılmamaktadır.

Zengin bir kompozisyon çeşidi olan bu ilk devir seramiklerini, üç temel gruba ayırabiliriz, geometrik çizgiler, bitkisel motifler fazlaca kullanılmış olup, bazıları kendi içlerinde gruplara bölünmüştür. Nadir olarak hayvan figürlerinin, bitkisel motiflerle kullanıldığı görülmüştür. Bazı kompozisyonlarda bütün motiflerin bir arada kullanıldığı örneklerde mevcuttur. Milet işlerinde çoğunlukla tekrarlardan ibaret olan motifler görülmektedir.

Milet seramiklerde kullanılan kompozisyonlardaki motiflerin kâsenin veya tabağın yüzeyini kapladığı görülmektedir, bunun nedeni Osmanlı döneminde halkın yemeği ortak kaplardan yemesi ve bu kâse veya tabakların boyut olarak büyük imal edildiği ve buna bağlı olarak genişleyen dip yüzeyini kaplamak için motiflerinde büyütülmüş olduğu düşünülmektedir.⁵⁶

Milet işi seramik tabakların bezemesinde hatayi, penç, palmet, yaprak, rumi, kıvrık dallardan oluşan bitkisel motifler, altı kollu yıldız, meander, helezon, dikey hatlardan oluşan çizgiler, geometrik formlar, insan yüzü, (Fot.10) balık, kuş gibi figürler ve dalga-kaya gibi nesneli motiflerin kullanıldığı görülmektedir.⁵⁷ Balık figürünün kullanılması Bizans ve erken Hristiyan sanatı yoluyla, Selçuklu ve İslam sanatına girdiği görülmektedir.⁵⁸ Bereket ve bolluğu simgeleyen balık figürünün tabak çanaklarda kullanımı, İznik'te yaşayan ustaların İznik gölündeki balıklardan esinlenmiş olabileceği düşünülmektedir.

⁵⁶ Nurşen Özkul Fındık, **İznik Roma Tiyatrosu Kazı Buluntuları (1980-1995) arasındaki Osmanlı Seramikleri**, Kültür Bakanlığı Yayınları, Türk Tarih Kurumu Basımevi, Ankara 2001, s., 141-148.

⁵⁷ Nurşen Özkul Fındık, **Türkler**, Gazi Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi, c.12, s, 375-384.

⁵⁸Gönül Öney, **Anadolu Selçuklularında Heykel-Figürlü Kabartma ve XIV.-XV. Asırlarda Devamı**, c. 3, Ankara, 1966, s. 192.

Oldukça uzun bir zaman dilimini etkileyen, erken dönem kırmızı çamurlu seramiklerin, desen zenginliğine bakılarak, sıraltına çok renkli bezemeli olan bu ürünlerin 14. yy. ın başından, İznik'te üretimin sürdürüldüğü ve 16. yy. dek devam ettiği düşünülmektedir. Kırmızı çamurlu seri şekilde bezemesi yapılan bu seramiklerin, beyaz çamurlu seramiklere göre daha ucuz olduğundan, günlük kullanım malzemesi olarak uzun süre üretildiği görülmektedir.⁵⁹

Fotoğraf 10: İnsan figürlü Milet işi seramik parça (Oktay Aslanapa arşivi)

2.3.3. Desen

Ticari kaygılardan ve günlük ihtiyaçlardan dolayı, acele ve seri üretilen yerel bir sanat eseri olan erken devir Osmanlı seramikleri, Milet işi tabakların karakteristik özellikleri olan motif tekrarı, geometrik motif bolluğudur. Kompozisyon olarak bitkisel süslemeler, geometrik bezemeler, hayvan figürleri bir arada kullanılarak çok güzel girift desenler elde edilmiştir. Bitkisel motiflerle figüratif motifler, geometrik çizgilerle bitki motifleri, serbest fırça tekniğinde kompozisyonlar bir arada kullanıldığı görülmektedir. Bordür kısımlarında çeşitli zencerek ve geometrik geçmeler bulunmaktadır.

⁵⁹Belgin Demirsar-Arlı, **İznik Çini Fırınları Kazısında Bulunan Figürlü Seramiklerin Değerlendirilmesi**, İ.Ü., Sosyal Bilimler Enstitüsü, Doktora Tezi, İstanbul, 1996, s., 20-21.

Erken uygulamalarda geometrik kompozisyonlar fazla miktarda karşımıza çıkmaktadır. Milet tipinin bilinen kompozisyonlarından başka, daha kaba, hızlıca yapılan boyamanın yanı sıra özensiz işçilikleriyle geç uygulamalar da mevcuttur.⁶⁰

Desen olarak üç gruba ayrılan Milet işi, İnce uçla kazınıp boyama (sgraffito), kalın kontürlü astar boyalı (slip) desenler ve kontürsüz hafif çizgilerle serbest fırça tekniğidir. Nadir olarak hayvan (kuş) ve insan figürü (yüz) de yer almaktadır. Saplar kalın, motifler kabadır. Dönem olarak bezemeler, diğer sanatlardan da etkilenmiş bu dönemde maden ve taş işçiliğinde kullanılan geometrik desenler ve bitkisel motifler de göze çarpmaktadır.⁶¹

2.4. DEKOR TEKNİKLERİ

Dekor her alanda, farklı işlevlerle farklı kültürlerde temalar ve biçimsel özellikler olarak her dönemde karşımıza çıkmaktadır. Toplumların karakteristik özellikleri ve çağın ideolojisi dekorlarla açığa çıkabilir. Bazen sadece kullanılan, bir bitki veya bir hayvan motifinden ya da geometrik bir bezemeden dekorun hangi uygarlığa ait olduğu hakkında bize bilgi vermektedir. Tarihi olaylar, dinsel inanışlar, dönemler ve toplumların yaşayış biçimleri ile ilgili bilgiler bir form üzerindeki dekorlardan anlaşılabilir. Günlük kullanım eşyası olan, Milet işi ürünler acele dekorlanmış mahalli bir sanat haline gelmiş seramiklerdir.

Dekor teknikleri seramik bir ürünün yüzeyine sıraltı veya sırüstü olarak uygulanmasıdır. İmal edilmiş seramik ürünü daha estetik hale getirmek, seramiğe çeşitli anlamlar yüklenmesi ve ticari değerini arttırmak gibi kaygılarla dekor teknikleri kullanılmıştır.⁶² Erken dönemin ilk seramiklerinden olan Milet işlerinde dekor, renk, motif, biçim, kompozisyon altyapı ve teknik olarak kendine özgü bir özellik taşımaktadır. Arkeolojik kazılardan kırık ya da parçaları kayıp olarak çıkarılan seramiklerin bazılarının desen kurgusu zor tespit edilememektedir.

⁶⁰ Gönül Öney, Zehra Çobanlı, **Anadolu'da Türk Devri Çini ve Seramik Sanatı**, Kültür ve Turizm Bakanlığı yay., İstanbul, 2007, s. 235-238.

⁶¹ Nurşen Özkul Fındık, **İznik Roma Tiyatrosu Kazı Buluntuları (1980-1995) arasındaki Osmanlı Seramikleri**, Kültür Bakanlığı Yayınları, Türk Tarih Kurumu Basımevi, Ankara 2001, s., 141-148

⁶² Perihan Şan Aslan, "Seramikte Dekor Tekniklerinin Kavramsal Bir İfade Aracı Olarak Kullanımı", *İdil Dergisi*, c. 7, sy. 51, 2018, s. 1370.

2.4.1. Kazıma Tekniği (Sgraffito)

Osmanlı çini ve seramik sanatı, Anadolu Selçuklu, İnan ve Bizans sanatının izlerini taşımaktadır. Bizans hükümdarlığında olan Kütahya ve İznik'in, 13. yy. seramik ve çini sanatında Bizans sanatının desen ve teknik açıdan benzerlikleri görülmektedir. Bizans sanatında sık görülen tek renk sıraltı boya üzerine yapılan ince uçla kazıma tekniği, 14. yy. ın ilk yarısına kadar, erken dönem Osmanlı çini sanatında da devam ettiği bilinmektedir.⁶³

Osmanlıların İznik'i fethinden önce, çini ve seramik imalat merkezi olduğunu gösteren araştırmalar mevcuttur. Buna rağmen, 14. yy. İznik çini atölyelerinin geçmişi henüz detaylı incelenmemiştir. Belirgin bir İslami üslubu olan daha çok geçme arabesk desenleriyle kırmızı çamurlu, kalın astar renkleriyle yapılmış, bir seramik grubuyla ortaya çıkar. Bezeme olarak kaba ve belirgindir. Yapılan araştırmalar ve arkeolojik kazılar sonucunda, çeşitli kazı sahalarındaki seramik kırıkları, daha çok İznik'te üretilen Milet işi kazıma tekniğindeki seramikler, yapıldığı fırınların yanındaki kazılarda bulunmuştur. Bu seramikler kesin olarak İznik atölyelerinde imal edilmiş olduğu bilinmektedir.⁶⁴

2.4.2. Astar Dekor Tekniği (Slip)

İslam sanatında 9. yy. da çok yaygın olan "Slip" tekniği ile yapılan seramiklerdir. Anadolu Selçuklu devrinde en az bulunan bu seramik grubu, Kubadabad Sarayı, Kalehisar, Elâzığ Korucu Tepesi, Adıyaman Eski Kâhta kazılarında az sayıda "Slip" tekniğinde seramik parçaları çıkarılmıştır. Uygulama olarak bir sıraltı tekniği olan "Slip" ile boyamada gereğinde boya katılarak renklendirilen, hafif kabartmalar uygulanarak olduğu kalın sürülen, astarla boyanır. Slip, astar olarak kullanılan sulandırılmış beyaz maddedir. Kap yüzeyine slip ile bezeme yapıldıktan sonra sırlanan seramiklere slip teknikli seramik adı verilir.

⁶³ Reyhan Gürses, **İlk Devir Osmanlı Seramikleri**, Anadolu Üni. Sosyal Bil. Enst., Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Eskişehir, 1990, s.4.

⁶⁴ Julian Raby, Nurhan Atasoy, **İznik Seramikleri**, Türk Ekonomi Bankası, İstanbul, 1989, s. 82.

Seramik renkli veya beyaz slip boyama kuruduktan sonra, renkli veya renksiz şeffaf sırla sırlanıp fırınlanmaktadır. İlk olarak bu seramiklere, Konya Kalehisar kazılarında rastlanmıştır.⁶⁵

Erken Osmanlı döneminde, kısa bir süre üretilen astar dekorlu seramikler, kırmızı çamurlu seramiklerin ikinci evresidir. Bunlar sır ve teknik açıdan Bizans seramikleri ile bir bağı bulunmaktadır. İznik bölgesinin Bizans döneminde de seramik üretim merkezi oluşu, burada üretildiği bilinen seramiklerin yapıldığı, çini fırınlarının bulunmasıyla anlaşılmıştır. Kırmızı çamurlu slip tekniği, renkli astar boya ile yapılmaktadır. Tabak yüzeyine astar boya ile motifler uygulandıktan sonra sırlanan ürün fırınlanmaktadır. Sulandırılmış kil ile çamur rengi ve yüzeydeki gözenekler kapatılarak düzgün bir zemin elde edilmektedir. Serbest fırça ile kalın ve ince sürülen motifler zeminde daha kabarık görünmektedir.

Astar boyama tekniğinde dışa çekik kenarlı, orta ve büyük kâseler sık karşılaşılan kap formlarıdır. Astar boya üzerine hardal sarısı, turkuaz ya da yeşil renkli şeffaf sır kullanılmaktadır. İç yüzey bezemesinde büyükçe kaba görümlü yapraklar, kıvrık dallar, bitkisel motifler görülmektedir. Dış yüzeyinde, söğüt yaprağı şeklinde ince uzun yapraklar, periodik aralıklarla diyagonal şekilde yerleştirilmiştir.⁶⁶

2.4.3. Sıraltı Tekniği

Sıraltı boyama tekniği, 12. yy. dan itibaren İslam dünyasında özellikle Suriye ve İran bölgelerinde yaygınlaşmış, 13. yy. dan itibaren Anadolu Selçuklularında daha sonra Beylikler ve Osmanlı dönemlerinde, günlük kullanım eşyası seramiklerde ve mimaride kullanılan çinilerde en çok kullanılan teknik olduğu görülmüştür. Desen ve renk özellikleri kullanıldığı döneme göre farklılıklar göstermektedir. Sıraltı tekniğinde sır, yoğunlukla şeffaf olarak kullanılmıştır. Kobalt mavi, siyah, mor ve turkuaz renk uygulanan seramiklerde şeffaf sır, Siyah renkle dekorlanan seramikler de şeffaf fakat renkli sır uygulandığı görülmüştür.⁶⁷

⁶⁵ Gönül Öney, **Anadolu Selçuklu Mimari Süsleme ve El Sanatları**, İş Bankası Kültür yay., Ankara, 1992, s. 107.

⁶⁶ Nurşen Özkul Fındık, **Osmanlı Devri Seramik Sanatı**, ed. Hasan Celal Güzel, Kemal Çiçek, Salim Koca, "Türkler", Yeni Türkiye yay, c, 12, Ankara, 2002, s. 606-607.

⁶⁷ Gönül Öney, **Türk Çini Sanatı**, Yapı Kredi yay. İstanbul, 1976, s. 11.

Milet işi seramiklerde farklı bir sır uygulaması yapılmış olup, bu uygulamada tabak ve kâselerin iç yüzeyi alkalili ve kurşun oranı az bir sır kullanılırken, dış kısmında kurşunlu sır kullanıldığı tespit edilmiştir. Bu sırların kullanılmasında renklerin etkisinin olduğu düşünülmektedir. Mangan moru ve turkuaz renklerde, alkalili ve borlu sır kullanılırken, dış yüzeyinde kullanılan yeşil renkte ise bol kurşunlu sır ile daha iyi sonuç elde edilmektedir. Zahmetli bir uygulama olan bu tekniğin, Milet işi seramiklerde uygulanmış olduğu görülmektedir.⁶⁸

Prof. Dr. Hakkı İzzet, Milet işi seramiklerin sır uygulamasının sıraltı tekniğinde yapılmadığını, boya tatbikinde görülen hava kabarcıkları ve damlacıklardan, bu uygulamanın sır üstü (mayolika) olduğunu savunmuştur.⁶⁹

⁶⁸ Erdiç Bakla, **3. Uluslararası Kütahya Çini Sempozyumu ve 1. Avrasya Seramik Kongresi**, “Erken İznik “Milet İşi” Sırlama Tekniği”, Kütahya, 2010, s. 9.

⁶⁹ Hakkı İzzet **Osmanlı Kap Kacak Seramiği ve Teknik Özellikleri VII**. Türk Tarih Kurumu Kongresi ve Kongreye Sunulan Tebliğler, c. II Ankara, 1973, s.760-768.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

3. MİLET İŞİ SERAMİKLERİ KULLANIM ALANLARI

Temel gereksinimlerden biri olan beslenme, yemek kabı ihtiyacını da birlikte getirmektedir. Yeni taş çağı, tarih öncesi dönemlerin dönüm noktası olan, toprağı pişirerek kaplar yapma gibi buluşların dışında, bu kapların süslenmesinde de seramik sanatına farklılık katmıştır. Bu kaplar zamanla, artistik bir gereksinmeden doğan bir meslek alanının ortaya çıkmasına neden olmuştur. Zamanla, yeme içme kültürünün çeşitlenmesi yemek kaplarını da çeşitlendirmiştir. Osmanlı yemek kültüründe yemek kaplarının formu ve bezemeleri ayrıca önem taşımıştır.⁷⁰

Beylikler ve Erken Osmanlı döneminde, halkın günlük hayatlarında, kullanım gereçleri olarak yararlanılan tabaklar ve kâseler temel işlevlerinin yanı sıra, dini mimarilerde süsleme unsuru olarak da kullanıldığı görülmüştür.

Mimaride seramiğin kullanımı doğuya özgü olduğu düşünülmektedir. Genellikle camilerin mihraplarında, cenaze yapılarında, nadir olarak sarnıçların, iç ve dış mekanların süslemelerinde 12. yy. dan 19. yy. a kadar kullanıldığı araştırmalarda tespit edilmiştir.⁷¹

Erken Osmanlı döneminde mihraplar çini ve seramik süslemenin kullanıldığı en önemli bölümlerden biridir. Mihraplarda süsleme unsuru olarak tabak ve kâse kullanımı, en çok Ankara olmak üzere Karaman'da da görülmektedir. Mimaride tabak çanak kullanımı 12. yy. sonu 13. yy. başında yapılarda kullanıldığı görülmüş, 14. ve 15. yy.'da azalarak devam ettiği, bu tarihten sonra uzunca bir süre kullanılmayan çanaklar 18.-19.yy. dan başlayarak tekrar mimaride kullanılmaya başlandığı tespit edilmiştir. Milet işi tabaklar, Erken Osmanlı döneminden kalma dokuz yapıda tespit edilmiştir. Beylikler ve Erken Osmanlı yapılarında mihraplarda, Osmanlı'da ise daha çok minarelerde, seramik tabak ve çanaklar süsleme unsuru olarak kullanılmıştır.

⁷⁰ Sevil Bülbül, Aybüke Ceyhan Sezgin, Serpil Kara, "Osmanlı Yemek Kültüründe Yemek Kapları: İznik Çok Renkli Seramik Örnekleri", **İnsan ve Toplum Bilimleri Araştırma Dergisi**, c. 5, sayı 8, 2016, s. 2374.

⁷¹ Fabrizio Benente, "Storie [di] Ceramiche -7 Bacini Ceramicci", "**Storie (di) Ceramiche Bacini mediterranei delle chiese di Pisa**", Fiorentino, 2021, s. 7.

Selçuklu ve Bizans'ta tuğlanın içine harçla, Erken Osmanlı'da ve Beylikler 'de ise alçıyla, Osmanlı'da ise çiviyle zemine kakılmıştır.⁷²

14. yy. ve 15. yy. da dini mimaride alçıyla birlikte kullanılan Milet işi çini tabak ve kâselerin bu döneme has uygulama şeklini bize göstermektedir. Mozaik çini parçalarından daha büyük olan ve genelde altıgen plaka alçı içine yerleştirilen tabaklar, alçı mihrapların süslemesinde vazgeçilmez bir öge olmuştur. Tabak ve kâselerin çini mozaikler gibi arkalarına alçı dökülerek mi yapıldıkları, ya da kakma olarak mı yerleştirildikleri tam olarak bilinmemektedir. Fakat yapılan araştırmalarda ilk yapıldıklarında, alçı kalıp yerlerine uygun bir şekilde yerleştirilip, çini mozaiklere yapılan uygulama gibi arkalarından alçı dökülüp birleştirildikleri düşünülmektedir. Bu yöntem alçıya kakma tekniğinden daha zahmetsiz ve sağlam bir tekniktir. Zamanla düşen tabak ve kâselerin yerine yenilerinin, kakma tekniğiyle yerleştirildikleri bilinmektedir.⁷³

3.1. MÜZELERDE BULUNAN MİLET İŞİ SERAMİKLER

Erken Osmanlı döneminde üretilen ve kazılardan çıkarılan oyuncak, kandil, kâseler ve tabaklar günümüzde müzelerde sergilenmektedir. Bu müzelerden bilgiler alınmış ve sergilenen Milet işi eserler tek tek fotoğraflanmıştır. Müzelerin depolarında da sayısız eser bulunduğu bilinmektedir. Milet işi eserlerin bulunduğu müzeler; Anadolu Medeniyetleri Müzesi, Bursa Türk ve İslam Eserleri Müzesi, Edirne Arkeoloji ve Etnografya Müzesi, Kütahya Çini Müzesi, İstanbul Arkeoloji Müzeleri, İstanbul Türk ve İslam Eserleri Müzesi, İznik Müzesi, İznik Nilüfer Hatun Müzesi olarak sıralanmaktadır.

⁷² G. Gül Köse, **Anadolu Mihraplarında Seramik Çanak Kullanımı**, Bursa Uludağ Üniversitesi Türk İslam Sanatı Bilim Dalı, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Bursa, 2021, s.5.

⁷³ Nevin Ayduşlu, "Selçuklu ve Beylikler Döneminde Kakma Çiniler ve Günümüz Sanatından Birkaç Örnek", Atatürk Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi, Dergipark, s. 25-26.

Fotoğraf 11: Ankara Anadolu Medeniyetleri Müzesi teşhir salonu (Ş. Peker 2024)

3.1.1. Ankara Anadolu Medeniyetleri Müzesi

Anadolu Medeniyetleri Müzesi, Mahmut Paşa ve Kurşunlu Han Bedesteni olarak iki Osmanlı binasından oluşan, Ankara Atpazarı semtinde bulunmaktadır. Kurşunlu Han, başvezir Mehmet Paşa tarafından vakıf olarak, Mahmut Paşa bedesteni ise başvezir Mahmut Paşa tarafından inşa edilmiştir. 1881 yılında çıkan yangından dolayı, kullanılamaz hale gelen yapılar, Atatürk'ün isteğiyle onarımı yapılarak, Anadolu'nun dört bir yanından toplanan eserleri sergilemek amacıyla, müzeye dönüştürülmesine karar verilmiştir. Müzenin onarımı 1968 yılına kadar sürmüş ve son halini almıştır.

Mahmut Paşa Bedesteni sergi salonu olarak kullanılmaktadır. Kurşunlu Han'da kütüphane, iş atölyeleri, konferans salonu, araştırmacı odaları ve laboratuvar bulunmaktadır. 1997 yılında 68 Müze arasında birinci seçilerek "Avrupa'da Yılın Müzesi" unvanına sahip olmuştur. Anadolu arkeolojik eserleri Paleolitik Çağ'dan başlayarak günümüze kadar, kronolojik bir sırayla teşhir edilmektedir.⁷⁴ Ankara Anadolu Medeniyetleri müzesinde, teşhirde olan eserler arasında, Milet işi dört adet tabak ve dört adet kâse seramik eser bulunmaktadır.

⁷⁴ <https://ankara.ktb.gov.tr/TR-259775/anadolu-medeniyetleri-muzesi.html> (E.28.12.2023)

Fotoğraf 12: Bursa Türk ve İslam Eserleri Müzesi teşhir salonu (Ş. Peker 2023)

3.1.2. Bursa Türk ve İslam Eserleri Müzesi

Çelebi Mehmet dönemine ait 1419 yılında inşaa edilen Yeşil Medresesi, Türk İslam Eserleri Müzesi olarak 1975 yılından itibaren hizmete girmiştir. Müzenin bölümler olarak ayrılan odalarında, 12. yy. dan 20. yy. a kadar uzanan seramik ahşap maden silah, el yazmaları, sikkeler, İslami kitabeler, işlemler ve mezar taşları ile Osmanlı ve Selçuklu dönemlerine ait tarihi eserler sergilenmektedir. Bursa yöresine ait hamam eşyalar, Hacivat ve Karagöz geleneksel oyunu ile ilgili eşyalar, Osmanlı nişan madalyaları, çeşitli hat sanatı ustalarına ait Şeyh Hamdullah ve Hafız Osman gibi büyük ustaların hat sanat örnekleri, 1323 tarihli bir Kur'an-ı Kerim, Sultan II. Murad'a ait Kur'an-ı Kerim ve 15. yy. çini ve seramik tabakları Türk-İslam Eserleri Müzesi'nin en önemli eserleri arasında yer alır.⁷⁵ Bursa Türk ve İslam Eserleri müzesinde sergilenen eserler arasında üç adet Milet işi seramik kâse yer almaktadır.

⁷⁵ <https://www.kulturportali.gov.tr/turkiye/bursa/gezilecekyer/turk-slam-eserleri-muzesi238663> (E. 08.07.2023)

Fotoğraf 13: Edirne arkeoloji Müzesi teşhir salonu (Ş. Peker 2023)

3.1.3. Edirne Arkeoloji ve Etnografya Müzesi

Edirne Arkeoloji ve Etnografya Müzesi 1969 yılında inşa edilmiş ve 13 Haziran 1971 yılında ziyarete açılmıştır. Müze Selimiye Camii Osmanlı dönemi mezar taşlarının sergilendiği alanın hemen yanında, doğu kapısının 50 metre uzağında yer almaktadır. Güney bölümünde su kültürüne ait eserler bulunmaktadır. Edirne'nin balıklı havuzları ve kuşlukları da bu alanda sergilenmektedir. Arkeoloji ve Etnografya bölümleri Müze binası salonlarından oluşmaktadır. Arkeoloji bölümünde sergileme ise fosillerle başlar. Edirne ve yakın çevresindeki yerlerde yapılan kazı buluntuları ve çeşitli tarihi eserlerine ait parçalarda burada sergilenmektedir. Edirne Zindanalı kazılarında çıkan seramik ve çini parçaları müzenin önemli koleksiyonunu oluşturmaktadır. Anadolu uygarlıklarına ait çeşitli eserler de müzede sergilenmektedir.⁷⁶ Edirne müzesinde sergilenen eserler arasında, dokuz adet tabak, beş adet dip parçası, dört adet kâse ve bir testi boynu yer almaktadır.

⁷⁶ <https://muze.gov.tr/muze-detay?SectionId=EEM01&DistId=MRK> (E. 08.07.2023)

Fotoğraf 14: Kütahya Çini Müzesi (Müze arşivi)

3.1.4. Kütahya Çini Müzesi

Kütahya Müzesi Kültür ve Turizm Bakanlığı'nca restorasyon geçirerek, Çini Müzesi olarak 5 Mart 1999 tarihinde ziyarete açılmıştır. Yapı halk arasında, içindeki yekpare mermer şadırvandan dolayı Gökşadırvan olarak adlandırılmaktadır. 14. yy. dan günümüze kadar gelen, Kütahya ve İznik çini sanatının en nadide örnekleri bu müzede yer almaktadır. Kütahyalılar tarafından "ateşte açan çiçekler" olarak adlandırılan çini eserleri sergilenmektedir. Müzedeki bu çiniler birer sanat eseridir. Müzenin sağ eyvanında yer alan odada, en eski Kütahya çinileriyle ve çini yapımında kullanılan boya, fırça, hammadde ve desen örnekleri yer almaktadır. Çini yapım aşamaları hakkında ziyaretçilere bilgi vermektedir.⁷⁷ Kütahya müzesinde yer alan eserler arasında iki adet kâse, on adet dip parçası sergilenmektedir.

⁷⁷ <https://www.turkishmuseums.com/museum/detail/2135-kutahya-cini-muzesi/2135/1> (E. 09.10.2023)

Fotoğraf 15: İstanbul Arkeoloji Müzesi Çinili köşk teşhir salonu (Ş. Peker 2024)

3.1.5. İstanbul Arkeoloji Müzeleri Çinili Köşk

İstanbul Arkeoloji Müzeleri Türkiye'nin ilk müzesidir. Çinili Köşk Müzesi, Arkeoloji Müzesi, Eski Şark Eserleri Müzesi ile üç ana bölümden oluşan müzeler kompleksidir. Müzelerin koleksiyonlarında imparatorluk topraklarından getirilen, çeşitli kültürlere ait bir milyona yakın eser bulunmaktadır. İstanbul Arkeoloji Müzeleri, 1869 yılında (Müze-i Hümayun) İmparatorluk Müzesi olarak kurulmuştur. Osmanlı dönemi sivil mimari örneklerinin en eskilerinden Çinili Köşk, Müzeler kompleksi içerisindeki en eski yapıdır. (Miladi,1472) Fatih Sultan Mehmet döneminde yaptırılan ve müzeye dönüştürülen Çinili Köşk 1880 yılında açılmıştır Günümüzde Türk çini ve seramik örneklerinin sergilendiği önemli müzeler arasındadır⁷⁸. Arkeoloji müzesi içinde yer alan Çinili köşkte, beş adet kâse, bir adet tabak ve bir adet kavanoz Milet işi seramik sergilenmektedir.

⁷⁸ <https://muze.gov.tr/muze-detay?SectionId=IAR01&DistId=IAR> (E. 08.07.2023)

Fotoğraf 16: Türk ve İslâm Eserleri Müzesi teşhir salonu (Ş. Peker 2024)

3.1.6. İstanbul Türk ve İslam Eserleri Müzesi

1914’te ziyarete açılan müzenin ilk adı Evkâf-ı İslâmiyye Müzesi’dir. Evkaf Nâzırı Ürgüplü Mustafa Hayri Efendi tarafından kurulan müze (İslâm Vakıfları Müzesi) 27 Nisan 1914 tarihinde açılmıştır. Türk ve İslâm Eserleri Müzesi’nin ilk koleksiyonunda çini eserler, halı, el yazmaları, kandil şamdan, ahşap rahle, levhalar, kapı ve pencere kanatları bulunmaktadır. Sultanahmet’teki İbrâhim Paşa Sarayı’na 1983 yılında taşınan müze uzun bir süre restore edilmiştir. Dünyanın sayılı müzeleri arasında yer alan Türk ve İslâm Eserleri Müzesi, günümüzde 40.000 eseri aşan koleksiyonları ile seçkin eserlere sahip olup, arşiv bakımından önemli bir yer teşkil etmektedir. Türk ve İslâm sanatı araştırmacıları ve meraklıları için eşsiz bir kaynaktır.⁷⁹ İstanbul Türk ve İslam Eserleri müzesinde dört adet kâse, üç adet dip parçası Milet işi eser sergilenmektedir.

⁷⁹ Nazan Ölçer, “Türk ve İslam Eserleri Müzesi”, madd. **DİA**, c. 41, İstanbul, 2012, s. 543-544.

Fotoğraf 17: İznik Müzesi teşhir salonu (Ş.Peker, 2023)

3.1.7. İznik Müzesi

2020-2022 yılları arasında İznik İlçesinde yapımına başlanan İznik Müzesi, 14 Ocak 2023'te ziyarete açılmıştır. Müzede, dört uygarlığa ait eserlerin bulunduğu, neolitik dönemden Osmanlı'ya uzanan süreçte yer alan 1500'e yakın eser bulunmaktadır. En çok ilgiyi lahitler ve seramikler çekmektedir.⁸⁰ İznik müzesinde yaklaşık sekiz adet Milet işi eser sergilenmektedir. Bunlardan dört tanesi kâse, ikisi tabak, bir adet kavanoz ve bir adet düdük yer almaktadır.

⁸⁰ <https://www.aa.com.tr/tr/kultur/medeniyetler-sehri-iznikin-8-bin-500-yillik-tarihi-muzeyle-gelecege-tasiniyor/2793507> (E. 08.10.2023)

Fotoğraf 18: Nilüfer Hatun İmareti teşhir salonu (Ş. Peker, 2023)

3.1.8. İznik Nilüfer Hatun Müzesi (TİEM)

14. Yüzyıl Osmanlı mimarisinin en güzel örneklerinden biri olan imarethane, 1388 yılında Nilüfer Hatun anısına Sultan I. Murat tarafından inşa edilmiştir. İlk kez ters “T” planlı olarak yapılmış imarettir. Zengin, renkli taş ve tuğla işçiliğine sahiptir. Cumhuriyet döneminde depo olarak kullanılmış, 1960 yılında restorasyonu yapıp müze olarak ziyarete açılmıştır. Nilüfer Hatun Müzesinde İznik ve çevresinde prehistorik dönemden Osmanlı dönemine kadar olan çeşitli kazılardan çıkarılan buluntular, İznik Çini Fırınları ve Roma Tiyatrosu kazılarında çıkarılan eserler sergilenmektedir.

Müze bahçesinde Bizans Yunan, Roma, ve Osmanlı dönemi eserleride yer almaktadır. Bu eserler; İslami mezar taşları, lahitler, yazıtlar, sütun başlıkları, çörtlenler, kabartmalar, seramikler ve stellerden, oluşmaktadır.⁸¹ Nilüfer Hatun müzesinde sergilenen Milet işi eserlerden beş tanesi tabak, üçü kâse, bir adet kandil olmak üzere dokuz eser yer almaktadır.

3.2. MİMARİDE KULLANILAN MİLET İŞİ TABAKLAR (BACİNİ)

Mimari yapılarda süsleme unsuru olarak kullanılan renkli seramik tabak ve çanaklar için İtalya'da bacini terimi kullanılmıştır. Kelime anlamı leğen olmakla beraber, uygulanan seramik genellikle küçük ölçüde, çorba kâsesi, sofrta tabağı olabilecek kaplardır. Seramik tabak çanakların ilk amacından farklı şekilde bu kullanılışı ile ilgili yayınlar ve araştırmalar azımsanmayacak kadar fazladır. Araştırmacı Balardini, bacini ile ilgili İtalya'da Ravello ve Revna'daki bazı örneklerle ilgili makaleler yazmıştır. Yunanistan'daki örneklerden bazı genel araştırmalarda, özellikle seramik ve yapıların tarihlendirilmesi ile ilgili olarak bahsedilir.

Batı'da en erken 10. ve 11. yy. da Akdeniz'de Yunanistan, Makedonya, Bulgaristan gibi Avrupa ülkelerinde mimari yapıların cephelerinde süsleme unsuru olarak karşımıza çıkmaktadır. Bacinilerin Avrupa'da daha çok dış mimari de uygulandığı görülmektedir. Anadolu'da 14. ve 15. yy. da Ankara ve Karaman başta olmak üzere, genellikle dinî mimarinin iç mekânında bulunan mihrap cephelerinde süsleme unsuru olarak kullanılmıştır.⁸² Ankara Aslanhane Cami'nin dış cephesinde de bacinilerin kullanıldığı görülmektedir.

Bu süsleme şeklinin nerede ve ne zaman ortaya çıktığı kesin olarak bilinmemektedir. Dini ve sivil mimaride kullanılan bu dekoratif süsleme unsurları Cezayir, Tunus ve Fas gibi Müslüman Akdeniz ülkelerinde, daha sonra Hristiyan nüfusun yoğun olduğu Valencia, İtalya Moyalika, İspanya ve Sicilya bölgelerinde geniş bir coğrafyada yayılmıştır. 11. yy. ın ortalarında İran'da, 13. yy. ın yarısında Anadolu ve Mısır'da dinî mimarînin bir parçası olmuştur. Anadolu'da Karaman ve

⁸¹ <https://muze.gov.tr/muze-detay?SectionId=BIZ01&DistId=MRK> (E. 08.06.2023)

⁸² Yıldız Demiriz, "Mimari Süslemede Renk Unsuru Olarak Kullanılan Keramik Çanaklar", Sanat Tarihi Yıllığı, 1973, c.V, 175-208.

Ankara’da çoğu Selçuklu ve Osmanlı dinî mimari yapıda karşımıza çıkmaktadır. Ankara ve civarında bulunan dini yapılarda bu süsleme, mimari üslup bakımından bir özellik olmuştur. Bu mimarî tarz, karakteristik özellik, sanatsal yönleriyle bölgeye ait bir üslûp niteliğini taşımaktadır.⁸³

14.yy. ve 15. yy. Erken dönem, Beylikler devri dinî mimarîde kullanılan çukur çanaklar alçıyla mihraba gömülmüştür. Bu Milet kâseleri lacivert, firuze, kobalt mavi, mor, siyah, yeşil renklerle ve sıraltı tekniğinde yapılmıştır. Bitkisel ve geometrik şekillerle bezenmişlerdir. Beyaz renk olan alçıların içinde seramik tabak çanakların canlı renkleri büyük tezat yaratır ve aynı zamanda bir bütünlük sağlar. Bu tabak çanakların ve alçının beraber uygulandığı mihrap süslemesi, İslâm dünyasında Anadolu Beylikler devrinde kullanıldığı görülmektedir. Kible duvarında bulunan mihraptaki Milet işi seramik tabaklar cephede rozet gibi, sadece iki ya da dört çanak kullanılırken, bazılarında bordür tamamen sıralı çanaklardan oluşturulur. Ankara Örtmeli ve Molla Büyük camilerinin mihrapları bu tür başarılı örneklerdir.⁸⁴

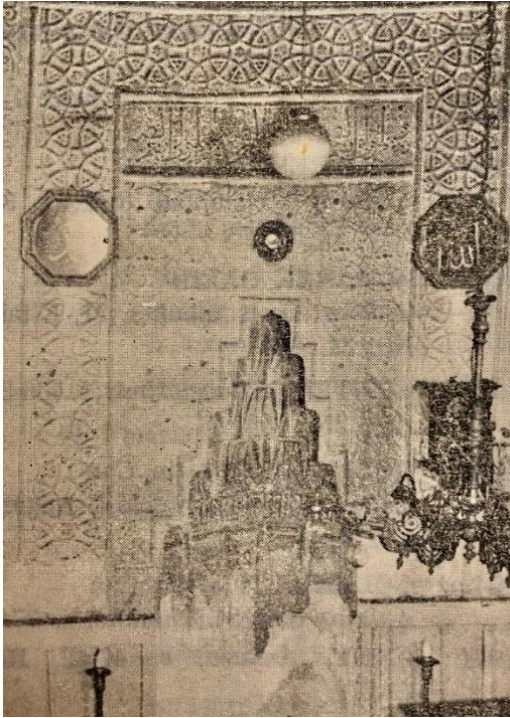
⁸³ Yavuz Kaan Konuk, Umut Barış Ustabulut, Furkan Bayrak “Türk Çini Sanatında Bir Teknik: Baçini” Baçini Sanat Dergisi, c, 1, sayı, 1, Bayburt, 2023, s. 1-13

⁸⁴ Gönül Öney, **İslam Mimarisinde Çini**, Ada yay., İzmir, 1987, s. 47.

3.2.1. Ankara Ahi Yakup Camii

Fotoğraf 19: Ankara Ahi Yakup Camii mihrabı (Ş.Peker 2023)

Fotoğraf 20: Mihrap eski ve yeni hali (Y.Demiriz,1979-Ş.Peker,2023)

Dini Yapının Ad: Ankara Ahi Yakup Camii
İncelenme Tarihi: Kasım, 2022
Dini Yapının Yeri: Ankara, Hacı Bayram, Altındağ
Tarih: 14. yy.
Bulunduğu Yer: Mihrap alınlığı ortası

Eserin Bulunan Durumu: Ahi Yakup Camii, Ankara Altındağ mevkinde bulunmaktadır. 14. yy'ın başı 1392 tarihinde Ahi Çelebi'nin oğlu Ahi Yakup tarafından yaptırılmıştır. Caminin mihrap alınlığının tepe noktasında, mihrap nişi ve taç bölümündeki yazının arasında bir adet tabak yer almaktadır. Mihrapta bulunan seramik tabağın yüzeyi, günümüzde boyanmış olduğundan renk ve desen anlaşılmamaktadır. Araştırmalara göre, çini tabağın formunun çukur, mavi beyaz renkli, bitkisel desenli ve yekpare bir tabak olarak anlatılmaktadır.⁸⁵ Orijinal görüntüsüne günümüzde ulaşılammıştır.

⁸⁵ İbrahim Hakkı Konyalı, "Ankara Camileri" Kültür yay., Ankara 1978, s. 10.

Fotoğraf 21: Örtmeli Mescit (Hoca Hundi) mihrabı (Ş. Peker, 2023)

3.2.2. Ankara Örtmeli Mescit (Hoca Hundi)

Dini Yapının Adı:	Ankara Örtmeli Camii (Hoca Hundi Mescidi)
İncelenme Tarihi:	Kasım, 2022
Dini Yapının Yeri:	Ankara, Altındağ, Saman pazarı Mevkii, Kalyon Sok.
Tarih:	15. yy.
Bulunduğu Yer:	Mihrap alınlığı üstünde sağ ve sol köşelerde
Eserin Bulunan Durumu:	15. yüzyılın başına tarihlendirilen Hoca Hundi Mescidi, Ankara Samandağ pazarında bulunmaktadır. Mescit mihrap alınlığına kakılmış olan dört adet çini tabak, mihrap kavsarasının, iki köşesini süslemektedir. Seramik kâselerden ikisi bezemesiz tek renk mor sırlı olup, mihrap alınlığının sağ ve sol tarafında yer alan iki adet tabak bezemeli olarak yer almaktadır. Alçının seramik tabak ile uygulanması tamamen Anadolu'ya ait bir yeniliktir. ⁸⁶

⁸⁶ Yıldız Demiriz, *Osmanlı Mimarisinde Süsleme I. Erken Devir (1300-1453)*, T.C. Kültür Bakanlığı yay., 1979, Ankara, s. 201.

Fotoğraf 22: Ankara Arslanhane Camii doğu kapısı (Ş. Peker, 2023)

Fotoğraf 23: Ankara Arslanhane Camii doğu kapısı alnık detay (Ş. Peker, 2023)

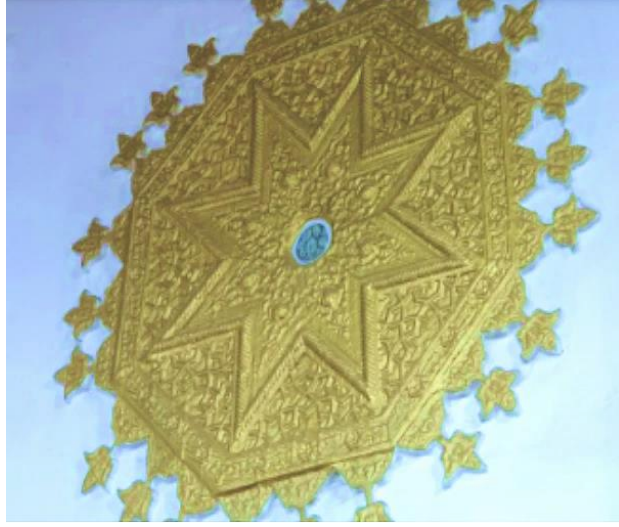
3.2.3. Ankara Aslanhane Camii

Dini Yapının Adı:	Ankara Aslanhane Camii
İncelenme Tarihi:	Kasım, 2022
Dini Yapının Yeri:	Ankara, Atpazarı, Altındağ
Tarih:	13-14. yy.
Bulunduğu Yer:	Cümle kapısı alınlığı

Eserin Bulunan Durumu: Yapılan araştırmalarda dinî yapının etrafında Arslan heykelciklerinin bulunmasından dolayı “Aslanhane” adını almış olan Ahi Şerafettin Camii, Atpazarı yokuşu Ahi Şerafettin Mahallesinde bulunmaktadır. Caminin mimarı, Ebubekir Mehmet'tir. Ahi Hüsameddin tarafından (1290) tarihinde yaptırılmış olduğu bilinen caminin doğu kapısı, sonradan yapılan ilâve ile orijinalliğini kaybetmiş olduğu görülmektedir.⁸⁷

Ankara Aslanhane Caminde bulunan Milet işi tabaklar, örneklerinin dışında iç mekânda değil, farklı olarak dış mekânda kullanılmıştır. Caminin doğu girişindeki taş kemerli kapısının hemen üstünde bulunmaktadır. Alınlığa alçı üzerine kakılmış, günümüzde tamamı mevcut olmayan tabaklar, üç adet olup sol ve ortadaki tabakların sadece parçaları görülmektedir. Sağ baştaki tabağın bulunduğu yer alçı ile sıvanmış ve günümüzde yerinde bulunmamaktadır. Seramik tabaktan kalmış küçük bir parça görülmektedir. Önemli bir kısmı dökülmüş olup desen anlaşılmamaktadır.

⁸⁷ Sabiha Erken, “Türkiye’de Vakıf Abideler ve Eski Eserler”, c. I, 2. b., Vakıflar Genel Müdürlüğü yay., Ankara 1983, s. 346.

Fotoğraf 24: Ankara Hacı İvaz Camii Kuzey Harim Duvarı (15. yy)⁸⁸

3.2.4. Ankara Hacı İvaz Camii

Dini Yapının Adı:	Ankara Hacı İvaz Camii
İncelenme Tarihi:	Kasım, 2022
Dini Yapının Yeri:	Ankara, Yenimahalle, Susuz
Tarih:	14-15. yy.
Bulunduğu Yer:	Mihrap tacı üstünde tavana yakın

Eserin Bulunan Durumu: Ankara Samanpazarı semtinde bulunan cami II. Murad ve Çelebi Sultan Mehmed dönemlerinin ünlü mimar ve devlet adamı Hacı İvaz Paşa tarafından yaptırıldığı ileri sürülmektedir. Harim kapısı üstünde Türk motifleriyle bezenmiş alçı süslemede ve kadınlar mahfili duvarındaki alçı kabartmaların tam ortasında birer tabak zemine kakılmıştır. Bu mavi-beyaz renkli tabaklar motifleri ve teknikleri bakımından, henüz İznik çiniciliğinin bilinmediği dönemde “Milet işi” denilen, 14.yy. ve 15. yy. da çeşitli çevrelerde sevilen bir süsleme unsurudur. Tabak veya kâse kullanımı, hatta bazı Bizans yapılarında da uygulandığı görülür. Gönül Öney bu kâse ve tabaklardan yola çıkarak, Hacı İvaz Mescidini tarihlemeye tahmin yürütmüştür.⁸⁹

⁸⁸ Mustafa Beyazıt, “Ankara Hacı İvaz Mescidi”, Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi Dergisi, 47, Ankara, 2007 s., 201.

⁸⁹ Semavi Eyice, “Hacı İvaz Mescidi” madd. **DİA.**, İstanbul, 1996, c. 14, s, 484.

Fotoğraf 25: Molla Büyük Camii eski hali (E.20.09.2023)

Fotoğraf 26: Molla Büyük Camii yeni hali (Ş. Peker, 2022)

⁹⁰ [https://wikimapia.org/5950924/tr/Molla-Büyük Camii](https://wikimapia.org/5950924/tr/Molla-Büyük-Camii) (E.20.09.2023)

3.2.5. Ankara Molla Büyük Camii

Dini Yapının Adı:	Molla Büyük Camii
İncelenme Tarihi:	Aralık 2022
Dini Yapının Yeri:	Ankara ili, Altındağ ilçesi
Tarih:	14-15. yy.
Bulunduğu Yer:	Mihrap cephesi

Eserin Bulunan Durumu: Ankara Altındağ mevkinde bulunan cami, 14. yy. ile 15. yy. arasında inşa edilmiştir. Ünik bir örnek olan Molla Büyük Camiinin mihrabı, büyük bir bölümüyle günümüze kadar ulaşmıştır. Eserle ilgili tarih verebilecek vakfiye ve kitabe türünden belge yoktur. Fakat mihrap bezemelerinden hareketle tarihlendirilebilmiştir. Mihrabın kenar bordüründe yoğun olarak “Milet işi” kırmızı çamurlu ve beyaz astarlı kobalt mavi geometrik ve bitkisel desenli kâseler yer almaktadır. Bu kâseler, erken Osmanlı seramiklerinin ilk örnekleri olarak adlandırılır. Mihrap yapılırken kalıplar içerisine yerleştirilen kâseler orijinal olarak günümüze kadar ulaşmıştır.⁹¹ Mihrabın kenar bordürünü çevreleyen, belirli aralıklarla sıralanmış toplam 29 adet tabak yer alır. Yaklaşık 2-3 cm. derinliği ve 12 cm. çapı olan ve alçı sekizgenlerin merkezine yerleştirilen, kenarları kesilmiş tabaklar, genel kompozisyonla bütünlük sağlamaktadır. Kâselerin geometrik sekizgenlerin içine uygunluğu, bunların sonradan değil, alçı kalıplar hazırlanırken döküm sırasında yerleştirilmiş olduklarını göstermektedir. Bu sistemle yapılan uygulamanın çok sağlam ve pratik olduğu görülmektedir. Mihrapta yer alan çini tabakların her biri diğerinden farklı işlenmiştir. Bu tabaklar süsleme kompozisyonlarıyla mihraba hareket katmaktadır.⁹² Bazı parçalar üzerinde işlenmiş olan motifler özellikle ilgi çekicidir. Mührü Süleyman motifinden birkaç tane yapılmış olması dikkat çekicidir. Sıralı tekniğinde firuze ve koyu kobalt renk kullanılmıştır.⁹³

⁹¹ Abdullah Karaçağ, **Beylikler Devri Mimarisinde Alçı Süslemeler**, Selçuk Üni. Sosyal Bil. Ent. Sanat Tarihi Ana Bilim Dalı, Yayınlanmamış Doktora Tezi, Konya, 2002, s. 138.

⁹² Bekir Eskiçi, “Anadolu Selçuklu ve Beylikler Döneminde Alçı Mihraplar”, Sanat Tarihi Dergisi, c. 15, s.1, İzmir, 2006, s. 65.

⁹³ Sabiha Erken, “Türkiye’de Vakıf Abideler ve Eski Eserler”, c. I, 2. b., Vakıflar Genel Müdürlüğü yay., Ankara 1983, s. 426.

Fotoğraf 27: Ankara Susuz Köyü Camii

3.2.6. Ankara Susuz Köyü Camii

Dini Yapının Adı: Ankara Susuz Köyü Camii

İncelenme Tarihi: Kasım, 2022

Dini Yapının Yeri: Ankara, Yenimahalle, Susuz

Tarih: 14-15. yy.

Bulunduğu Yer: Mihrap tacı üstünde tavana yakın

Eserin Bulunan Durumu: Yapım yılı, 14. yüzyılın sonu veya 15. yüzyıl başı olarak tarihlendirilen cami, süsleme ve mimari unsurları göze alınarak bu tarih olduğu tahmin edilmektedir. Kavsara çerçevesinin tepe noktasında Erken Osmanlı dönemi Milet işi bir adet alçıdan hazırlanan bir yuva içerisine oturtulmuş Milet seramik kâse yer almaktadır.⁹⁴

⁹⁴ Murat Çerkez, “Ankara Susuz Köyü Camii”, Ekev Akademi Dergisi Yıl., 11., sy. 32, Ankara, 2007, s. 209.

Fotoğraf 28: Karaman Ermenek Ulu Camii Mihrabı (E:12.10.2023)⁹⁵

3.2.7. Karaman Ermenek Ulu Camii

Dini Yapının Adı: Karaman Ermenek Ulu Camii

İncelenme Tarihi: Kasım, 2022

Dini Yapının Yeri: Ermenek, Gülpazarı Mahallesi

Tarih: 14. yy.

Bulunduğu Yer: Mihrap cephesi

Eserin Bulunan Durumu: Ermenek Gülpazarı mevkinde bulunan camii, Beylikler Dönemi, Karamanoğlu beyliği yapılarındandır. Bu dönemlerde dini yapıda seramik tabak kullanımı, sadece alçı mihrap üzerinde uygulandığı görülmektedir. O dönemde ekonomik kaygılardan dolayı, maliyeti çok düşük olan alçının tercih edilmiş olabileceği düşünülmektedir. Seramik tabaklar, süsleme unsuru olarak kullanılmış, alçı içine kakma yöntemi ile sol ve sağ köşeliğe uygulandığı görülmektedir.⁹⁶

⁹⁵ <https://ecency.com/hive-163772/@bilgin70/en-tr-ermenek-great-mosque> (E: 20.09.2023)

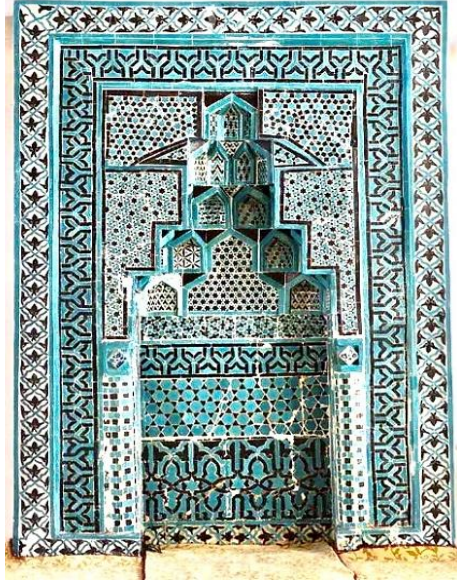
⁹⁶ Kâzım Küçükköroğlu, XI. Uluslararası Türk Kültürü, Sanatı ve Kültürel Mirası Koruma Sempozyumu/Sanat Etkinlikleri "Türkiye Belarus İlişkileri" Karamanoğulları Dönemi Mimarisinde Çini Süsleme Ermenek Ulu Camii Örneği, Belarus, 2017, s. 159-161.

3.2.8. Karaman Kazım Karabekir Ulu Camii

Konya Kazımkarabekir Ulu Camii mihrabı kenar bordürlerinde yer alan erken dönem tabaklar yerinde bulunmamaktadır. Onarımı yapılmış olan mihrabın cephesindeki tabakların akıbetinin hakkında bilgi edinilememiş, orijinal görüntüleri fotoğraflarda kalmıştır.

Fotoğraf 29: Kâzımkarabekir Ulu Camii mihrabı eski hali (O. Arık, E.10.09.2023)

Fotoğraf 30: Mihrap yeni hali (Karamandan arşiv, E.10.09.2023)

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

4. MİLET İŞİ SERAMİKLER KATALOG

Fotoğraf 31: Çinili Köşk kâse (Ş. Peker, 2023)

Fotoğraf 32: Kâse dış yüzeyi Çinili Köşk

Katalog No:	1
Envanter Numarası:	41/1552
Ebat:	Çap: 24 cm – yük.: 8 cm
Tarih:	14. yy. sonu, 15. yy. başı erken dönem
Form:	Kâse
Teknik ve Altyapı:	Sıraltı tekniği, kırmızı çamur
Renk:	Koyu kobalt mavi
Kazıda Bulunduğu Yer:	İzник
Müzeye Nereden Geldiği:	1964 İzник kazısı
Sergilendiği Yer:	İstanbul Arkeoloji Müzesi Çinili Köşk
Eserin Bulunan Durumu:	Yarım küre formunda, İzник kazılarında bulunan kırmızı çamurlu kâse, iki parça halinde bulunup, alçıyla tümlenmiştir. Koyu kobalt mavi renkte, serbest fırça tekniğinde yapılan kompozisyonda, ortada büyük bir penç, bunun etrafında devam eden ve penç motifinden çıkan kıvrımlı dalga, bunu çevreleyen, arası boş çift tahrir bir bordür ile merkez tamamlanmaktadır. Kâsenin kenar motifleri, sekiz eşit parça olarak bölümlere ayrılmış, düğüm şeklinde geçmeli, dört adet geometrik motif aralarında bulunan alanda, yedi adet geleneksel Milet işi, damla motifi dönüşümlü yer almaktadır. Kâsenin bordür kısmı, s şeklinde çift çizgi ile kâseyi çevrelemiş, devamında kalın boyama ile kompozisyon tamamlanmıştır. Eserin arka kısmında, beyaz astar ile dip kaideye kadar astarlanmış olup, dışı yarıya kadar birbirini kesen çizgiler ile kafes şeklinde yeşil kontür bulunmaktadır.

Fotoğraf 33: 15. yy. Milet işi tabak, Çinili Köşk Müzesi (Ş. Peker, 2021)

Katalog No:	2
Envanter Numarası:	41/460
Ebat:	Çap: 32,5 cm – yük. 6,9 cm
Tarih:	14- 15. yy. Erken Osmanlı Dönemi
Form:	Tabak
Teknik ve Altyapı:	Sıraltı tekniği, kırmızı çamur
Renk:	Kobalt mavi ve turkuaz
Kazıda Bulunduğu Yer:	İznik
Müzeye Nereden Geldiği:	Satın alma
Sergilendiği Yer:	İstanbul Arkeoloji Müzesi Çinili Köşk

Eserin Bulunan Durumu: Eser, İznik bölgesinde yapılan kazı çalışmalarından parçalar halinde çıkmış ve tümlenmiştir. Yaklaşık, on beş kırık parça birleşiminden oluşmaktadır. Formun genelinde, sır dökülmeleri mevcuttur. Beyaz astar zemin üzerine oluşturulan kompozisyonda, merkezde, yuvarlak içine alınmış karşılıklı tepeliklerden çıkan ve babanakkaş üslubunda rastlanılan hatayî motifi, buna eşlik eden yapraklar ile ters simetri şeklinde yer almaktadır. Tabağın, kenar yanak kısmı, turkuaz ve çift çizgili kobalt bordürle çerçevelenmiştir. Dış kenar geniş bordürü, dalgalı olarak devam ederken, dalgalardan ve bordür çizgisinden çıkan, spiral dönüşlü, dairesel formlu, birbirine bağlantılı bordür ile, tabağın bütünü oluşmaktadır. Turkuaz renk kullanılan hatayî motifinin uygulandığı ilk örnek olarak karşımıza çıkmaktadır. Kompozisyonda, kobalt renk tahrir, açık kobalt ve turkuaz renkler kullanılmıştır.

Fotoğraf 34: Çinili Köşk Müzesi (Ş. Peker, 2023)

Katalog No:	3
Envanter Numarası:	41/106
Ebat:	Çap: 20 cm – yük.: 6 cm
Tarih:	14.- 15. yy. Erken Osmanlı Dönemi
Form:	Kâse
Teknik ve Altyapı:	Sıraltı tekniği, kırmızı çamur
Renk:	Koyu kobalt mavi, turkuaz
Kazıda Bulunduğu Yer:	İznik
Müzeye Nereden Geldiği:	-
Sergilendiği Yer:	İstanbul Arkeoloji Müzesi Çinili Köşk

Eserin Bulunan Durumu: Çukur tabak, iki parça olarak kazıdan çıkarılmış ve onarım geçirerek tümlenmiştir. Çukur tabağın ortasında, büyük kalın kontürlü bir Selvi ağacı bulunmaktadır. İçindeki alanda, yatay kalın zikzak çizgiler, arasında üç çizgi ile tekrar eden geometrik desenler yer almaktadır. Ağacın etrafını çevreleyen yedi adet spiral dallar ve serbest fırça ile yapılmış yelpaze şeklinde bitkisel motifler bulunmaktadır. Kompozisyon merkezinin etrafı, kalın bir meander bordürü ile tamamlanmaktadır. Serbest fırça tekniğinde yapılan kompozisyonun ağız çeperinde, kobalt mavi kontür arasında kalın yeşil renk kullanılan çukur tabağın yüzeyinde, sır çatlakları fazlasıyla mevcuttur.

Fotoğraf 35: Çinili Köşk Müzesi kâse (Ş. Peker, 2023)

Katalog No:	4
Envanter Numarası:	41/1562
Ebat:	Çap: 24 cm – yük.: 8 cm
Tarih:	14. yy.
Form:	Kâse
Teknik ve Altyapı:	Sıraltı tekniği, kırmızı çamur
Renk:	Turkuaz sıraltı ve siyah boya
Kazıda Bulunduğu Yer:	İznik
Müzeye Nereden Geldiği:	1964 İznik Kazısı
Sergilendiği Yer:	İstanbul Arkeoloji Müzesi Çinili Köşk
Eserin Bulunan Durumu:	Eser, İznik kazılarında çıkarılmıştır. Yedi parça olarak bulunmuş ve onarım geçirerek tümlenmiştir. Derin ve geniş bir tabaktır. Milet işi seramiklerde Selçuklu seramik geleneğinin devamı olan siyah boyalı turkuaz sıraltı tekniğindedir. Kompozisyon olarak merkezinde kafes şeklinde yuvarlak bir geometrik motif parçası görülmektedir. Bunun etrafında sekiz adet yaprak ve arasına dönüşümlü olarak yerleştirilmiş sekiz adet, s kıvrımlı motifler bulunmaktadır. Dışa doğru oluşan üçgen alandaki bölümün içinde yapraklar yer almaktadır. Kenar bordürü bilinmemektedir. Serbest fırça tekniğinde turkuaz sıraltı boyalı ve siyah tahrirlidir. Kâsenin ortasında, üç ayak izi görülmektedir.

Fotoğraf 36: Çinili Köşk Müzesi vazo (Ş. Peker, 2023)

Katalog No:	5
Envanter Numarası:	41/1182
Ebat:	Çap: 10 cm – yük. 20 cm
Tarih:	14. yy – 15. yy
Form:	Vazo- Kavanoz
Teknik ve Altyapı:	Sıraltı tekniği, kırmızı çamur
Renk:	Kobalt mavi,
Kazıda Bulunduğu Yer:	İznik
Müzeye Nereden Geldiği:	Ekrem Hakkı Ayverdi Bağış
Sergilendiği Yer:	İstanbul Arkeoloji Müzesi Çinili Köşk
Eserin Bulunan Durumu:	Eser İznik kazılarıyla ortaya çıkmıştır. E. Hakkı Ayverdi tarafından Çinili Köşk'e hediye edilmiştir. Form olarak nadir görülmekte ve sayılı eserler arasında yer almaktadır. Koyu kobalt mavi renkte olup serbest fırça ile bezemesi yapılmıştır. Vazo yaklaşık altı parça olup, restorasyon yapılarak tümlenmiştir. Taban kaidesini çevreleyen, iki bordür çizgisi görülmektedir. Vazoyu ortadan enine ikiye bölen üç çizgiyle simetri geometrik kompozisyon yer almaktadır. Eserin ağız kısmında helezonik bordür süslemesi ve hemen üstünde çift çizgi ve fırça darbeleriyle yapılan birbirini tekrar eden üçgenler ile eser tamamlanmıştır.

Fotoğraf 37: Çinili Köşk Müzesi kâse (Ş. Peker, 2023)

Katalog No:	6
Envanter Numarası:	41/1499
Ebat:	Çap: 18,5 cm – yük. 9 cm
Tarih:	14-15. yy. Erken Osmanlı Dönemi
Form:	Kâse
Teknik ve Altyapı:	Sıraltı slip tekniği, kırmızı çamur
Renk:	Koyu kahverengi, hardal sarı
Kazıda Bulunduğu Yer:	İznik
Müzeye Nereden Geldiği:	1964 İznik Kazısından
Sergilendiği Yer:	İstanbul Arkeoloji Müzesi Çinili Köşk
Eserin Bulunan Durumu:	Kâse kırmızı çamurlu slip tekniğinde yapılmıştır. Kazıdan eksik parçalı olarak çıkarılmış restorasyon görerek tümlenmiştir. Kâsenin merkezinde sekiz taç yapraklı penç motifi yer almaktadır. Merkez motifinin etrafı daire şeklinde çizgi ile sınırlandırılmıştır. Kompozisyonda iki iplik rûmî motifi uygulanmıştır. Merkezde bulunan penç motifinin hemen üstünde birbirine dallarla bağlı tepelik ve bundan çıkan rumîler bulunmaktadır. Kâsenin zemini kahverengi olup motifler kabarık hardal sarısı renktedir.

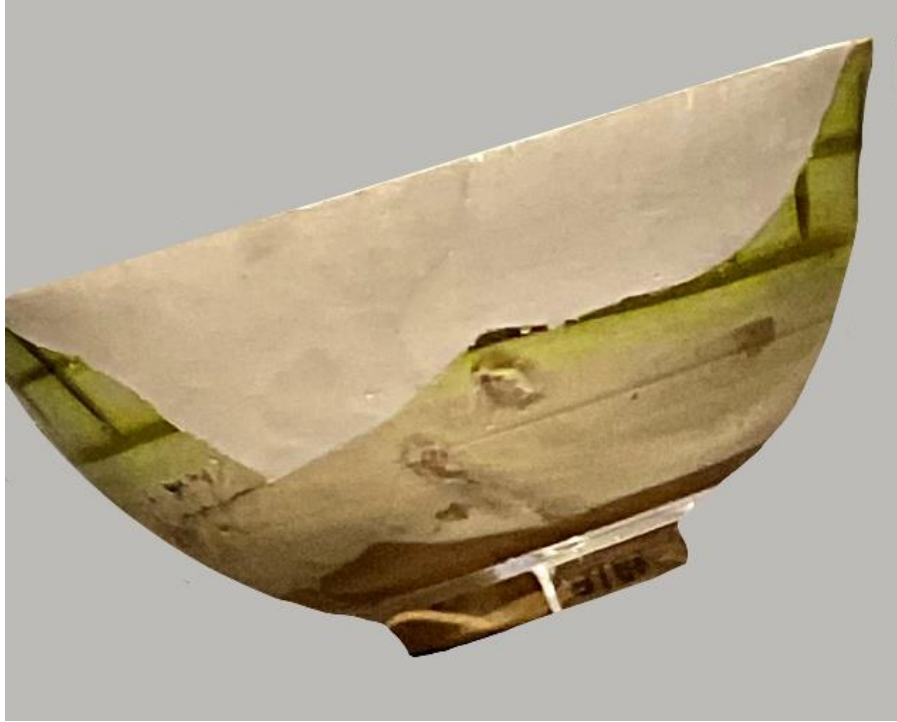

Fotoğraf 38: Çinili Köşk Müzesi kâse (Ş. Peker, 2023)

Katalog No:	7
Envanter Numarası:	41/1500
Ebat:	Çap: 18,5 cm – yük. 9 cm
Tarih:	14-15. yy. Erken Osmanlı Dönemi
Form:	Kâse
Teknik ve Altyapı:	Sırlanmamış, slip tekniği, kırmızı çamur
Renk:	Açık- koyu kahverengi
Kazıda Bulunduğu Yer:	İznik
Müzeye Nereden Geldiği:	1964 İznik Kazısından
Sergilendiği Yer:	İstanbul Arkeoloji Müzesi Çinili Köşk
Eserin Bulunan Durumu:	Eser İznik kazılarında üç parça olarak çıkarılmış ve restore edilerek bütünlenmiştir. Merkezinde on altı taç yapraklı bir penç görülmektedir. Merkezi sınırlayan kalın bir bordür ve bu bordürün etrafında, kenarından çıkan üç adet dişli yapraklar bulunmaktadır. Slip tekniğindeki kâsenin yanak kısmında tepelikli iki adet rumî form görülmektedir. Eser, sırlanmamış olup, koyu kahverengi zemin üzerine açık kahverengi bezemelidir.

Fotoğraf 39: İstanbul Türk ve İslam Eserleri Müzesi kâse (Ş. Peker, 2023)

Fotoğraf 40: Kâse dış yüzeyi görünüş

Katalog No:	8
Envanter Numarası:	3165
Ebat:	Çap: 26,5 cm. yük. 12,5 cm.
Tarih:	14. yy – 15. yy. Erken Osmanlı Dönemi
Form:	Kâse
Teknik ve Altyapı:	Sıraltı tekniği, kırmızı çamur
Renk:	Koyu kobalt mavi, siyah tahrir
Kazıda Bulunduğu Yer:	1966 Haziran İznik kazısı
Müzeye Nereden Geldiği:	1967 Şubat İznik
Sergilendiği Yer:	İstanbul Türk ve İslam Eserleri Müzesi

Eserin Bulunan Durumu: Müzede sergilenen kâse formu, restorasyon geçirmiş ve alçı ile tümlenmiştir. Merkeziden çıkan çizgi ile altı parçaya bölünmüştür. Ortasında geometrik yuvarlak bir form ve etrafını saran altı köşeli yıldız bulunmaktadır. Altı köşeli yıldızın çevresini saran çift bordür çizgisi yer almaktadır. Devamında, Milet işi eserlerde sıkça kullanılan, kâsenin yanak kısmının etrafını dolanan, inceden kalına doğru damla formunda motif mevcuttur. Kâsenin yanak kısmında, üç çizgi ve hemen üstünde üç iplik rumî görülmektedir. Kâsenin ağız kısmında iç içe geçmiş L şeklinde bordür bulunmaktadır. Eserin dışı, yarısına kadar yatay ve dikey çizgi ile kafes yapılmış, kobalt mavi ve siyah tahrir kullanılmıştır. Merkezinde üç ayak izi görülmektedir.

Fotoğraf 41: İstanbul Türk ve İslam Eserleri Müzesi kâse (Ş. Peker, 2023)

Fotoğraf 42: Kâse iç detay

Katalog No:	9
Envanter Numarası:	3161
Ebat:	Çap: 27,5 cm. yük. 14 cm.
Tarih:	14. yy. – 15. yy. Erken Osmanlı Dönemi
Form:	Kâse
Teknik ve Altyapı:	Sıraltı tekniği, kırmızı çamur
Renk:	Kobalt mavi, siyah tahrir
Kazıda Bulunduğu Yer:	1966 Haziran İznik kazısı
Müzeye Nereden Geldiği:	1967 Şubat İznik
Sergilendiği Yer:	İstanbul Türk ve İslam Eserleri Müzesi

Eserin Bulunan Durumu: Kâse, yaklaşık on beş parçadan oluşmaktadır. Derin kâsenin orta kısmı, çizgilerle bölünmüş altı köşeli yıldızlarla doldurulmuştur. Yıldızların içine yuvarlak geometrik form yerleştirilmiştir. Altıgen yıldızlarda bulunan üçgen alanlar kobalt renklidir. Uçları birbirine değecek şekilde merkez kompozisyonu tamamlanmıştır. Yıldızları sınırlayan alanda çift çizgi kullanılmıştır. Kâsenin yanak kısmında, altı adet geometrik düğümlerin içinde pençer görülmektedir. Bordür kısmında, serbest fırça ile yapılmış damla şeklinde desen ve kaya dalga motifi dönüşümlü olarak yerleştirilmiştir. Kâsenin dışı çizgi ile şekillendirilmiştir. Yatay ve dalga çizgilerden oluşan bir kompozisyon uygulanmış olduğu görülmektedir. Kompozisyonda kobalt mavi renk ve siyah tahrir kullanılmıştır. Dip kısmı astarsızdır.

Fotoğraf 43: Kâse İstanbul Türk ve İslam Eserleri Müzesi (Ş. Peker, 2023)

Fotoğraf 44: Kâse dış yüzeyi

Katalog No:	10
Envanter Numarası:	3164
Ebat:	Çap: 27 cm. yük. 13,5 cm.
Tarih:	14. yy. – 15 yy. Erken Osmanlı Dönemi
Form:	Kâse
Teknik ve Altyapı:	Sıraltı tekniği, kırmızı çamur
Renk:	Kobalt mavi
Kazıda Bulunduğu Yer:	1966 Haziran İznik kazısı
Müzeye Nereden Geldiği:	1967 Şubat İznik
Sergilendiği Yer:	İstanbul Türk ve İslam Eserleri Müzesi

Eserin Bulunan Durumu: Eser yaklaşık on bir parçadan tümlenmiş olup ağız kısmındaki parçası eksiktir. Serbest fırça tekniğinde yapılan kâsenin, merkezinde yuvarlak bir spiral yer almaktadır. Spiralin çevresinde, birbirini kesen çizgiler, daire ile sınırlandırılmıştır. Merkezindeki spirali, beşgen bir form oluşturarak tamamlanmaktadır. Daire formundan çıkan, dışa doğru, fırça darbeleri ile yapılmış, sola doğru kıvrımlı birbirini tekrar eden, on beş adet çizgi merkezi süslemektedir. Derin kâsenin kıvrık iç yanak kısmında inceden kalına, merkezden kâsenin ağız kısmına uzanan uzun damla motifi çubuklar serbest fırça ile nakşedilmiştir. Kâsede koyu kobalt mavi kullanılmıştır. Bordürü sır dökülmelerinden dolayı anlaşılamamıştır. Eserin dip kısmı astarsızdır. Kâsenin arkasında dip kısmına yakın çift çizgili desensiz bir bordür görülmektedir. Kâsenin dış yüzeyindeki bezemeye daha az önem verilmiştir. Ağız, kısmına doğru sepet şeklinde birbirini kesen çizgiler bulunmaktadır. Dış zemin açık yeşildir. Kâsenin içindeki motiflerde kobalt mavi renk kullanılmıştır.

Fotoğraf 45: Kâse İstanbul Türk ve İslam Eserleri Müzesi (Ş. Peker, 2023)

Fotoğraf 46: Kâse dış yüzeyi

Katalog No:	11
Envanter Numarası:	3166
Ebat:	Çap: 27 cm. yük. 13,5 cm.
Tarih:	14. yy. – 15 yy. Erken Osmanlı Dönemi
Form:	Kâse
Teknik ve Altyapı:	Sıraltı tekniği, kırmızı çamur
Renk:	Kobalt mavi ve siyah tahrir
Kazıda Bulunduğu Yer:	1966 Haziran İznik kazısı
Müzeye Nereden Geldiği:	1967 Şubat İznik
Sergilendiği Yer:	İstanbul Türk ve İslam Eserleri Müzesi

Eserin Bulunan Durumu: Derin kâse yaklaşık dört kırık parça olarak kazıdan çıkarılmış ve restorasyon görerek alçı ile tümlenmiştir. Ortadaki motifin üzeri tamir edilmiştir. Motif ince bordür ile sınırlandırılmıştır. Kâseyi çevreleyen klasik ince uzun Milet işi damla formu yer almaktadır. Eserin yanak kısmında üç iplik rumî görülmektedir. Ağız kenarında dönüşümlü olarak yerleştirilmiş noktalar ve çizgilerden oluşan kaya dalga motifli bir bordür bulunmaktadır. Kâsenin dış bölümü dikine kesen bir adet çizgi hemen altında çift çizgili bordür ile tamamlanmıştır. Sıraltı tekniğinde şeffaf sır uygulanmış, sır çatlakları bulunmaktadır. Koyu kobalt mavi renk kullanılmıştır. Kâsenin dış kısmında dikine çizgileri kesen yatay bir çizgi görülmektedir. Zemin açık yeşil renktedir.

Fotoğraf 47: Dip, İstanbul Türk ve İslam Eserleri Müzesi (Ş. Peker, 2023)

Katalog No:	12
Envanter Numarası:	3173
Ebat:	-
Tarih:	14. yy. – 15. yy. Erken Osmanlı Dönemi
Form:	-
Teknik ve Altyapı:	Sıraltı tekniği, kırmızı çamur
Renk:	Kobalt mavi
Kazıda Bulunduğu Yer:	İznik kazısı
Müzeye Nereden Geldiği:	İznik
Sergilendiği Yer:	İstanbul Türk ve İslam Eserleri Müzesi
Eserin Bulunan Durumu:	Müzedede sergilenen, kırmızı çamurlu olan eserin dip parçası, kobalt mavi renk ve siyah tahrirlidir. Ortasında fırın malzemesi olan kırık üç ayak yapılmış olduğu görülmektedir. Merkezde yaprakları benekli büyük bir penç devamında kalın daire bir bant görülmektedir. Parçanın kenarında yaklaşık altmış iki adet ince uzun damla formu objenin etrafını süslemektedir. Formu bilinmemektedir. Sıraltı tekniğinde şeffaf sır uygulanmıştır.

Fotoğraf 48: Dip, İstanbul Türk ve İslam Eserleri Müzesi (Ş. Peker, 2023)

Katalog No:	13
Envanter Numarası:	3301
Ebat:	-
Tarih:	14. yy. – 15. yy. Erken Osmanlı Dönemi
Form:	-
Teknik ve Altyapı:	Sıraltı tekniği, kırmızı çamur
Renk:	Kobalt mavi
Kazıda Bulunduğu Yer:	İznik kazısı
Müzeye Nereden Geldiği:	İznik
Sergilendiği Yer:	İstanbul Türk ve İslam Eserleri Müzesi
Eserin Bulunan Durumu:	Müzedede sergilenen eser kâse ya da tabak formunun dip parçası olarak kazıdan çıkarılmıştır. Objenin merkezinde altı adet taç yapraklı bir penç yer almaktadır. Koyu kobalt mavi ile renklendirilmiştir. Şeffaf sırlı, sıraltı tekniği uygulanmış, kırmızı çamurdan yapılmıştır.

Fotoğraf 49: Dip, İstanbul Türk ve İslam Eserleri Müzesi (Ş. Peker, 2023)

Katalog No:	14
Envanter Numarası:	3303
Ebat:	-
Tarih:	14. yy. – 15. yy. Erken Osmanlı Dönemi
Form:	-
Teknik ve Altyapı:	Sır altı tekniği, kırmızı çamur
Renk:	Kobalt mavi
Kazıda Bulunduğu Yer:	İznik kazısı
Müzeye Nereden Geldiği:	İznik
Sergilendiği Yer:	İstanbul Türk ve İslam Eserleri Müzesi
Eserin Bulunan Durumu:	Müzedede sergilenen eser dip parçası olarak kazıdan çıkarılmıştır. Merkezde altı eşit parçaya bölünmüş, taç yapraklı bir penç yer almaktadır. Koyu kobalt mavi ile renklendirilmiştir. Sıraltı tekniğinde şeffaf sır uygulanmıştır.

Fotoğraf 50: Kâse, Bursa Türk ve İslam Eserleri Müzesi (Ş. Peker, 2023)

Katalog No:	15
Envanter Numarası:	3092
Ebat:	Çap: 23,3 cm – yük. 6,7 cm
Tarih:	14. yy. - 15 yy. Erken Osmanlı Dönemi
Form:	Kâse
Teknik ve Altyapı:	Sıraltı tekniği, kırmızı çamur
Renk:	Koyu kobalt mavi
Kazıda Bulunduğu Yer:	-
Müzeye Nereden Geldiği:	Satın alma (1974)
Sergilendiği Yer:	Bursa Türk ve İslam Eserleri Müzesi
Eserin Bulunan Durumu:	Çukur tabağın tam ortasına yerleştirilmiş bir balık figürü bulunmaktadır. Milet işi tabaklarda, figürlü çiniler nadir görülmektedir. Balık, c şeklinde kıvrılmıştır. Kuyruk ve başı birbirine yakındır. Balığın üstündeki pullar işlenmiş ve kafası sivridir. Etrafını (üç nokta) çintemani motifi süslemektedir. Balığı çevreleyen üç iplik kurgulu bir bordür alanı bulunmaktadır. Çift çizgi arasında yer alan bordürde kıvrımlı dallardan çıkan yapraklar ile kenar bordürü tamamlanmıştır. Çarkta şekillendirilen tabağın dış kısmında, birbirini kesen kafes şeklinde çizgiler olduğu görülmektedir. Tabak koyu kobalt mavi ile boyanmış, yaklaşık dört parçadan oluşmaktadır.

Fotoğraf 51: Kâse Bursa Türk ve İslam Eserleri Müzesi (Ş. Peker, 2023)

Fotoğraf 52: Kâse dış detay Bursa Türk ve İslam Eserleri Müzesi

Katalog No:	16
Envanter Numarası:	3096
Ebat:	Çap: 19,5 cm – yük. 10 cm
Tarih:	14. yy. -15. yy. Erken Osmanlı Dönemi
Form:	Kâse
Teknik ve Altyapı:	Sıraltı tekniği, kırmızı çamur
Renk:	Koyu kobalt mavi
Kazıda Bulunduğu Yer:	İznik Roma Tiyatrosu
Müzeye Nereden Geldiği:	Satın alma (1974)
Sergilendiği Yer:	Bursa Türk ve İslam Eserleri Müzesi

Eserin Bulunan Durumu: Kazıda bulunan eser yaklaşık beş kırık parçanın birleşiminden oluşmaktadır. Onarım görüp alçıyla tümlenmiştir. Derin kâse, dipten yukarı doğru genişleyen şişkin küresel gövdeli ve dışa çekik ağızlıdır. Koyu kobalt mavi renk kullanılmış olup, siyah boya ile tahrirlenmiştir. Merkezi kaplayacak biçimde altı taç yapraklı motif bulunmaktadır. Bitkisel motifin arasında bulunan üçgen alanlarda birbirini ardışık takip eden organik motifler yer almaktadır. Tabağın yanak kısmı, beşgen şeklinde kalın çizgilerle çevrelenmiştir. Üçgen alanlara yuvarlak geometrik desenler yapılmış kenar boşlukları taranmıştır. Dışa çekik olan ağız kısmındaki bordürü, yatay çizgiler arasında elips şeklinde yuvarlaklar içinde, boyalı alanlar göze çarpmaktadır. Kâsenin dışı, dibe doğru astarlanmış olup yeşil renkli dikey ve yatay çizgiler yer almaktadır.

Fotoğraf 53: Kâse, Bursa Türk ve İslam Eserleri Müzesi (Ş. Peker, 2023)

Fotoğraf 54: Kâse dışı detay Bursa Türk ve İslam Eserleri Müzesi

Katalog No:	17
Envanter Numarası:	3061
Ebat:	Çap: 19 cm –yük. 9,5 cm
Tarih:	14 yy. Erken Osmanlı Dönemi
Form:	Kâse
Teknik ve Altyapı:	Sıraltı tekniği, kırmızı çamur
Renk:	Koyu kobalt mavi
Kazıda Bulunduğu Yer:	İznik
Müzeye Nereden Geldiği:	Satın alma (1974)
Sergilendiği Yer:	Bursa Türk ve İslam Eserleri Müzesi
Eserin Bulunan Durumu:	Küresel gövdeli derin kâse yaklaşık dört parçanın birleştirilmesiyle alçıyla tümlenmiş ve koyu kobalt mavi ile motifler boyanmıştır. Merkezi altı eşit parça ile bölünmüş, ortasında penç ve etrafını saran üçgenler yer almaktadır. Merkezden dışa doğru uzanan çizginin ucunda, içteki bordürden çıkan yarım penç görülmektedir. Kâsenin yanak kısmında görülen yedi adet üçgen, kâsenin etrafını sarmaktadır. Üçgenlerin içi kafes şeklinde taranmış ve tepelerinden yay şeklinde çizgiler, bu yayların üstünde içi dolu üç adet daire görülmektedir. Üçgen formların arasında yelpaze şeklinde yedi adet motif bulunmaktadır. Bordür s şeklinde yatay, dalga çizgilerinden oluşmaktadır. Sıraltı tekniğinde yapılmış olup sır çatlakları göze çarpmaktadır. Dış yüzeyde, dikey ve yatay çizgiler bulunmaktadır.

Fotoğraf 55: Kâse, Ankara Anadolu Medeniyetleri Müzesi (Ş. Peker, 2024)

Fotoğraf 56: Milet işi kâse dış detay görünüşü (Ş. Peker, 2024)

Katalog No:	18
Envanter Numarası:	3-4-23
Ebat:	Çap: 21 cm – yük. 12 cm
Tarih:	15. yy. Erken Osmanlı Dönemi
Form:	Kâse
Teknik ve Altyapı:	Sıraltı tekniği, kırmızı çamur
Renk:	Koyu kobalt mavi
Kazıda Bulunduğu Yer:	Osmangazi sondaj kazısı (2002)
Müzeye Nereden Geldiği:	Bursa Arkeoloji Müzesi (2023)
Sergilendiği Yer:	Ankara Anadolu Medeniyetleri Müzesi

Eserin Bulunan Durumu: Kazıdan üç parça olarak çıkarılan kâsenin eksik olan kısımları alçı ile tümlenmiştir. Yayvan geniş ağızlı olan kâse serbest fırça tekniğinde yapılmıştır. Koyu kobalt mavi renk kullanılan eserin merkezinde sekiz taç yapraklı bir penç ve bundan çıkan iki farklı motif görülmektedir. Yelpaze şeklinde ince uzun yapraklar ve ince dallardan çıkan yapraklar dönüşümlü olarak yerleştirilmiştir. Bitkisel motiflerin ve bordürünün serbest fırça darbeleriyle yapıldığı görülen kâsenin dış yüzeyi dip kısmına kadar astarlı olup, altı adet mangan moru iki adet turkuaz renkli yuvarlak çizgi dönüşümlü olarak uygulanmıştır. Kâse şeffaf sıraltı tekniğindedir.

Fotoğraf 57: Ankara Anadolu Medeniyetleri Müzesi (Ş. Peker, 2024)

Katalog No:	19
Envanter Numarası:	-
Ebat:	-
Tarih:	14. yy. Erken Osmanlı Dönemi
Form:	Tabak
Teknik ve Altyapı:	Sıraltı tekniği, kırmızı çamur
Renk:	Koyu kobalt mavi
Kazıda Bulunduğu Yer:	İznik
Müzeye Nereden Geldiği:	-
Sergilendiği Yer:	Ankara Anadolu Medeniyetleri Müzesi
Eserin Bulunan Durumu:	Kazıdan çıkarılan eserin yaklaşık on dokuz parçadan oluştuğu görülmektedir. Çoğu parçası eksik olan eserde kompozisyonun bütünü anlaşılmamaktadır. Eserin yanak kısmında geometrik ve bitkisel motifler dönüşümlü olarak yerleştirilmiştir. Bordürü dalga şeklinde çizgiler ve düz çizgilerden oluşmaktadır. Şeffaf sıraltı tekniğindedir ve siyah renk kullanılmıştır.

Fotoğraf 58: Ankara Anadolu Medeniyetleri Müzesi, balıklı kâse (Ş. Peker, 2024)

Fotoğraf 59: Balıklı kâse dış görünüşü

Katalog No:	20
Envanter Numarası:	3-11-23
Ebat:	Çap: 28,5 cm – yük. 6 cm
Tarih:	14. yy. Erken Osmanlı Dönemi
Form:	Tabak
Teknik ve Altyapı:	Sıraltı tekniği, kırmızı çamur
Renk:	Koyu kobalt mavi, turkuaz
Kazıda Bulunduğu Yer:	İznik
Müzeye Nereden Geldiği:	Satın alma (1975)
Sergilendiği Yer:	Ankara Anadolu Medeniyetleri Müzesi

Eserin Bulunan Durumu: Tabak dairesel çukur bir gövdeye sahiptir. Milet işi hayvan figürlü, nadir bulunan tabaklardandır. Form olarak dışa taşkın ağızlı ve yayvandır. Tabağı kaplayan büyük bir balık göze çarpmaktadır. Balık, s şeklinde kıvrılmış başı yuvarlak, gözü büyük, yelpaze formundaki kuyruğu ile tabağı kaplamaktadır. Kobalt mavi ve yer yer turkuaz renk kullanılmıştır. Balığın sırt kısmından çıkan yapraklar ve kıvrımlı dallar kompozisyonu tamamlamaktadır. Bordür tasarımında dıştan içe doğru birbirini tekrarlayan kıvrımlı çizgiler yer almaktadır. Dış yüzeyi dip kaidesine kadar astarlı olup yeşil renk kullanılmıştır. Serbest fırça tekniğinde yapılan tabakta uçayak izi görülmektedir. Sıraltı tekniğinde şeffaf sır uygulanmıştır.

Fotoğraf 60: Milet işi tabak (Ş. Peker, 2024)

Fotoğraf 61: Milet işi tabak dış görünüşü

Katalog No:	21
Envanter Numarası:	3-10-23
Ebat:	Çap: 30 cm – yük. 6 cm
Tarih:	15. yy. Erken Osmanlı Dönemi
Form:	Tabak
Teknik ve Altyapı:	Sıraltı tekniği, kırmızı çamur
Renk:	Koyu kobalt mavi
Kazıda Bulunduğu Yer:	İznik Roma Tiyatrosu
Müzeye Nereden Geldiği:	Satın alma (1974)
Sergilendiği Yer:	Ankara Anadolu Medeniyetleri Müzesi
Eserin Bulunan Durumu:	Eser yaklaşık on iki parçadan oluşmakta olup eksik olan yerler alçı ile tümlenmiştir. Tabağın merkezinde altı yapraklı bir adet penç bulunmaktadır. Penç motifinin etrafını saran üç iplik rumî motifi yer almaktadır. Etrafında çift çizgili boş bir bordür görülmektedir. Eserin yanak kısmında birbirine geçmeli örgü şeklinde geometrik bir desen bulunmaktadır. Bordüründe yaklaşık on adet elips form ve aralarına serpiştirilmiş verevine kısıdan uzuna çizgiler ile kompozisyon tamamlanmıştır. Dış yüzeyi yatay çizgiler ile süslenmiştir. Tabağın içinde sır dökülmeleri görülmektedir.

Fotoğraf 62: Tabak, Ankara Anadolu Medeniyetleri Müzesi (Ş. Peker, 2024)

Fotoğraf 63: Tabak dış görünüşü

Katalog No:	22
Envanter Numarası:	3-9-23
Ebat:	Çap: 21 cm – yük. 4 cm
Tarih:	14.-15. yy. Erken Osmanlı Dönemi
Form:	Tabak
Teknik ve Altyapı:	Sıraltı tekniği, kırmızı çamur
Renk:	Koyu kobalt mavi, mangan moru
Kazıda Bulunduğu Yer:	Osmangazi sondaj kazısı (2017)
Müzeye Nereden Geldiği:	Bursa Arkeoloji Müzesi (2023)
Sergilendiği Yer:	Ankara Anadolu Medeniyetleri Müzesi
Eserin Bulunan Durumu:	Kırmızı çamurlu beyaz astarlı Milet işi tabağın içinde koyu kobalt mavi ve mangan moru, dış kısmında yeşil renk kullanılmıştır. Eser dört parça olarak bulunmuş ve alçıyla tümlenmiştir. Merkezinde beşgen geometrik bir motif bulunmaktadır. Beşgen motifin içi birbirini kesen çizgiler ve ortada bir adet spiral görülmektedir. Tabağın yanak kısmında dönüşümlü olarak yerleştirilmiş kıvrımlı dallardan oluşan bitki motifi ve dikey ince uzun çizgiler görülmektedir. Tabağın ağız kısmında iki çizgi arası zikzak bir bordür yer almaktadır. Şeffaf sıraltı tekniğinde olan tabağın dışına yeşil renk uygulanmıştır.

Fotoğraf 64: Kâse, Ankara Anadolu Medeniyetleri Müzesi arşivi

Fotoğraf 65: Kâse dış görünüşü

Katalog No:	23
Envanter Numarası:	3-8-23
Ebat:	Çap: 27,2 cm – yük. 14,4 cm
Tarih:	15. yy. Erken Osmanlı Dönemi
Form:	Kâse
Teknik ve Altyapı:	Sıraltı tekniği, kırmızı çamur
Renk:	Koyu kobalt mavi, turkuaz
Kazıda Bulunduğu Yer:	Osmangazi sondaj kazısı (2004)
Müzeye Nereden Geldiği:	Bursa Arkeoloji Müzesi (2023)
Sergilendiği Yer:	Ankara Anadolu Medeniyetleri Müzesi

Eserin Bulunan Durumu: Eser İznik Osmangazi sondaj kazısından iki parça olarak bulunmuş ve restorasyon yapılarak alçıyla tümlenmiştir. Derin kâsenin merkezinde içi dolu bir yuvarlak ve etrafında bitkisel motifler görülmektedir. Merkezdeki bordürde s şeklinde motif görülmektedir. Serbest fırça tekniği ve sgraffito tekniği kullanılan Milet işi kâsede koyu ve açık kobalt mavi kullanılmıştır. Kâsenin yanak kısmında sarmal biçimde serbest fırça ve sgraffito tekniğinde iki farklı desen dönüşümlü olarak yerleştirilmiştir. Astara kadar kazıma (sgraffito) olarak yapılan yerlerde kıvrımlı dallar üzerinde yarım pençler görülmektedir. Serbest fırça tekniğinde yapılan alanlarda yapraklar ve kıvrımlı dallar yer almaktadır. Çift fileto çizgisi arasında kalın bir bordürü bulunmaktadır, yanak kısmındaki sgraffito tekniğindeki desen burada da kullanılmıştır. Kâsenin dışı dip kaideye kadar astarlanmıştır. Küresel gövdeyi üç parçaya bölen fileto çizgileri arasında serbest fırça tekniğiyle yapılmış kıvrımlı dallar ve dalga motifleri yer almaktadır.

Fotoğraf 66: Kâse, Ankara Anadolu Medeniyetleri Müzesi arşivi

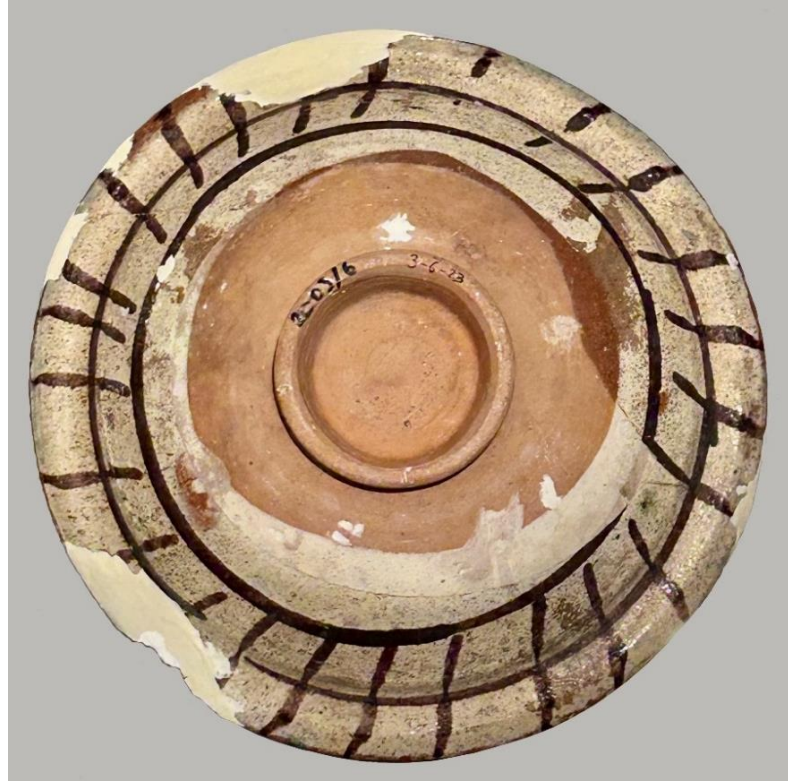
Fotoğraf 67: Kâse dış görünüşü

Katalog No:	24
Envanter Numarası:	3-7-23
Ebat:	Çap: 25,5 cm- yük. 12,8 cm
Tarih:	15. yy. Erken Osmanlı Dönemi
Form:	Tabak
Teknik ve Altyapı:	Sıraltı tekniği, kırmızı çamur
Renk:	Koyu kobalt mavi, turkuaz
Kazıda Bulunduğu Yer:	Osmangazi sondaj kazısı (2003)
Müzeye Nereden Geldiği:	Bursa Arkeoloji Müzesi (2023)
Sergilendiği Yer:	Ankara Anadolu Medeniyetleri Müzesi

Eserin Bulunan Durumu: Bursa Osmangazi sondaj kazısında bulunan eser yaklaşık altı parçadan oluşmaktadır. Restorasyon geçirerek alçı ile tümlenmiş olan kâse turkuaz sırlıdır. Serbest fırça tekniğinde yapılan kâsede siyah renk kullanılmıştır. Merkezinde kafes şeklinde yapılmış stilize bir penç yer almaktadır. Merkezden çıkan iki farklı bitkisel motif dönüşümlü olarak yerleştirilmiştir. Kıvrımlı dallar ve yelpaze formunda yapraklar bordüre kadar uzanmaktadır. Bordür kısmında geometrik, iç içe geçmiş meander motifi çift fileto çizgisi arasına yerleştirilmiştir. Kâsenin içinde sır dökülmeleri görülmektedir. Dış yüzeyi beyaz astarlı ve yeşil renklidir. Kâsenin dış deseni birbirini kesen siyah çizgilerden oluşmaktadır.

Fotoğraf 68: Tabak, Ankara Anadolu Medeniyetleri Müzesi (Ş. Peker, 2024)

Fotoğraf 69: Kâse dış görünüşü

Katalog No:	25
Envanter Numarası:	3-6-23
Ebat:	Çap: 23 cm – yük. 6 cm
Tarih:	15. yy. Erken Osmanlı Dönemi
Form:	Tabak
Teknik ve Altyapı:	Sıraltı tekniği, kırmızı çamur
Renk:	Koyu kobalt mavi
Kazıda Bulunduğu Yer:	Osmangazi sondaj kazısı (2003)
Müzeye Nereden Geldiği:	Bursa Arkeoloji Müzesi (2023)
Sergilendiği Yer:	Ankara Anadolu Medeniyetleri Müzesi

Eserin Bulunan Durumu: Sondaj kazısından çıkarılan tabağın kenarlarına alçıyla onarım yapılmıştır. Kobalt mavi renk kullanılan tabağın merkezinde sekiz taç yapraklı iri bir penç motifi görülmektedir. Taç yaprakların arasında içi dolu daireler ve etrafını saran çift fileto çizgili boş bir bordür yer almaktadır. Bordürün etrafında sekiz adet içi kafes çizgili üçgenler bulunmaktadır. Üçgenlerin tepesinden çıkan çizgilerin üstünde içi dolu çintemani motifi görülmektedir. Üçgen motifinin aralarında bulunan organik alanlara yelpaze yapraklar yerleştirilmiştir. Bordür çizgisine yakın içi dolu küçük daireler tabağı çevrelemektedir. Çift fileto çizgisi içinde yer alan bordür motifi s kıvrımlıdır. Tabağın ortasında boya dökülmeleri mevcuttur. Dış yüzeyi dip kaideye kadar astarlanmıştır. Tabağın dışında serbest fırça tekniğinde siyah renk ile birbirini kesen çizgiler görülmektedir.

Fotoğraf 70: Kâse Kütahya Çini Müzesi (Ş. Peker, 2023)

Katalog No:	26
Envanter Numarası:	3217
Ebat:	Çap: 27,5 cm – yük. 12,5 cm
Tarih:	14. yy. Erken Osmanlı Dönemi
Form:	Kâse
Teknik ve Altyapı:	Sır altı tekniği, kırmızı çamur
Renk:	Koyu kobalt mavi
Kazıda Bulunduğu Yer:	İznik
Müzeye Nereden Geldiği:	-
Sergilendiği Yer:	Kütahya Çini Müzesi
Eserin Bulunan Durumu:	İznik kazısından çıkan eser yaklaşık on parça olarak kazıdan çıkarılmış ve onarım geçirerek tümlenmiştir. Merkezde on bir adet çarkıfelek şeklinde fırça ile serbest teknikte yapılmış bir motif bulunmaktadır. Merkezden bordüre kadar altıya bölünmüş olan kâsede iki farklı desen bulunmaktadır. Birbirinin benzeri üç motif, yelpaze yapraklı, uçları dışa kıvrımlıdır. Ardışık birbirini tekrar eden ikinci desen, merkezden dışa doğru bir dal üzerinde spiral kıvrımlı dallardan oluşmaktadır. Bordür kısmı çift fileto çizgisi arasında meander motifi yer almaktadır. Kâsenin ağız kısmında serbest fırça ile yapılmış yatay çizgiler görülmektedir. Kâsenin ortasında üçayak izi görülmektedir. Sırrı parlak ve çatlaklar mevcuttur.

Fotoğraf 71: Kâse Kütahya Çini Müzesi (Ş. Peker, 2023)

Fotoğraf 72: Kâse dışı detay

Katalog No:	27
Envanter Numarası:	3216
Ebat:	Çap: 25 cm – yük. 12,5 cm
Tarih:	14. yy. Erken Osmanlı Dönemi
Form:	Kâse
Teknik ve Altyapı:	Sıraltı tekniği, kırmızı çamur
Renk:	Koyu kobalt mavi, turkuaz
Kazıda Bulunduğu Yer:	İznik
Müzeye Nereden Geldiği:	-
Sergilendiği Yer:	Kütahya Çini Müzesi

Eserin Bulunan Durumu: Kazıdan çıkarılan eser yaklaşık on dokuz parça olarak çıkarılmış ve alçı ile eksik parçaları tümlenmiştir. Kâsede serbest fırça tekniği kullanılmıştır. Kâse dörde bölünmüş ve kompozisyon oluşturulmuştur. Tabagın merkezinde, turkuaz renk ile yatay ve dikey çizgiler birbirini kesen çizgilerle kareli dairesel bir görünüm elde edilmiştir. Bu motiften çıkan yelpaze şeklinde, fırça darbeleri ile yapılmış, yukarı doğru, kıvrımlı dalları bulunan bir kompozisyon yer almaktadır. Kâseyi (+) şeklinde eşit olarak dörde bölen kobalt renkte, merkezden bordüre doğru genişleyen çizgisel alan görülmektedir. Çift çizgi arasında bulunan bordürde, turkuaz renkle yapılmış birbirini tekrar eden fırça darbeleri ile kompozisyon tamamlanmıştır. Bordüründe sır akmaları bulunduğundan desen birbirine karışmıştır. Kâsenin kenarları dışa çekiktir ve iç ve dış kısmı beyaz astarlıdır. Form olarak yanak kısmı hafif bombeli olup yeşil renkte yatay çizgiyi bölen çapraz çizgiler ile dışı tamamlanmıştır. Eserde sır çatlakları mevcuttur.

Fotoğraf 73: Dip parça, Kütahya Çini Müzesi (Ş. Peker, 2023)

Katalog No:	28
Envanter Numarası:	3220
Tarih:	14. yy. Erken Osmanlı Dönemi
Form:	Dip parçası
Teknik ve Altyapı:	Sıraltı tekniği, kırmızı çamur
Renk:	Kobalt mavi, siyah tahrir
Kazıda Bulunduğu Yer:	İznik
Müzeye Nereden Geldiği:	-
Sergilendiği Yer:	Kütahya Çini Müzesi
Eserin Bulunan Durumu:	Kazıdan üç parça olarak çıkarılmış, parçaları eksiktir. Kırmızı çamurlu ve beyaz astarlıdır. Tabağın ortası yaklaşık otuz adet küçük altıgen geometrik formdan oluşmaktadır. Altıgenlerin ortasında nokta bulunmaktadır. Noktadan çıkan ve altıgenleri birleştiren çizgiler ile kompozisyonun merkezi tamamlanmıştır. Çift çizgi arasında boş bir bordür yer almaktadır. Tabağın yanak kısmında damla formunda motifler görülmektedir. Merkezinde fırın malzemesi olan üç ayak izi bulunmaktadır. Sıraltı tekniğinde, kobalt mavi renk ve şeffaf sır uygulanmıştır.

Fotoğraf 74: Dip parça, Kütahya Çini Müzesi (Ş. Peker, 2023)

Katalog No:	29
Envanter Numarası:	-
Tarih:	14. yy. Erken Osmanlı Dönemi
Form:	Dip parçası
Teknik ve Altyapı:	Sıraltı tekniği, kırmızı çamur
Renk:	Koyu kobalt mavi
Kazıda Bulunduğu Yer:	Kütahya
Müzeye Nereden Geldiği:	-
Sergilendiği Yer:	Kütahya Çini Müzesi
Eserin Bulunan Durumu:	Eser kazıdan tek parça olarak çıkmıştır. Yüzeyinde sır dökülmeleri mevcuttur. Merkezde daire içinde altı kollu yıldız ve merkezden dışa doğru uzanan çizgiler yer almaktadır. Dairenin etrafını birbirini tekrar eden yatay badem şeklinde form sarmaktadır. Sıraltı tekniğinde şeffaf sır ve kırmızı çamurdan yapılmıştır.

Fotoğraf 75: Dip parça, Kütahya Çini Müzesi (Ş. Peker, 2023)

Katalog No:	30
Envanter Numarası:	-
Tarih:	14. yy. Erken Osmanlı Dönemi
Form:	Dip parçası
Teknik ve Altyapı:	Sıraltı tekniği, kırmızı çamur
Renk:	Koyu kobalt mavi
Kazıda Bulunduğu Yer:	Kütahya
Müzeye Nereden Geldiği:	-
Sergilendiği Yer:	Kütahya Çini Müzesi
Eserin Bulunan Durumu:	Kazıdan tek parça halinde çıkmıştır. İçinde üç ayak izi bulunmaktadır. Penç motifinin ortasında, mangan moru boyası akmış bir nokta, etrafında on adet ikili taç yapraklı iri bir motif yer almaktadır. Penç motifinin merkezinden, dışa doğru çıkan, on adet çizgi bulunmakta ve bu çizgileri kesen mangan moru rengine kalın çizgiler görülmektedir. Parçalar eksik olduğundan kompozisyonun tamamı bilinmemektedir. Sıraltı tekniğinde şeffaf sır uygulanmıştır.

Fotoğraf 76: Dip parça, Kütahya Çini Müzesi (Ş. Peker, 2023)

Katalog No:	31
Envanter Numarası:	3220
Tarih:	14. yy. Erken Osmanlı Dönemi
Form:	Dip parçası
Teknik ve Altyapı:	Sıraltı tekniği, kırmızı çamur
Renk:	Kobalt mavi, mangan moru
Kazıda Bulunduğu Yer:	İznik
Müzeye Nereden Geldiği:	-
Sergilendiği Yer:	Kütahya Çini Müzesi
Eserin Bulunan Durumu:	Eser, İznik kazısında parça halinde bulunmuştur. Eserin merkezinde on bir adet damla şeklinde taç yaprak görülmektedir. Serbest fırça tekniği kullanılmış ve tahrir yapılmamıştır. Merkezi çevreleyen mangan moru düz bir bordür yer almaktadır. Çift çizgi arasında sınırlandırılmış, yaprak formlu ikinci bir bordür bulunmaktadır. Ortasında üç ayak izi görülmektedir. Sıraltı tekniğinde şeffaf sır uygulanmıştır.

Fotoğraf 77: Dip parça, Kütahya Çini Müzesi (Ş. Peker, 2023)

Katalog No:	32
Envanter Numarası:	-
Tarih:	14. yy. Erken Osmanlı Dönemi
Form:	Dip parçası
Teknik ve Altyapı:	Sıraltı tekniği, kırmızı çamur
Renk:	Kobalt mavi
Kazıda Bulunduğu Yer:	Kütahya
Müzeye Nereden Geldiği:	-
Sergilendiği Yer:	Kütahya Çini Müzesi
Eserin Bulunan Durumu:	Eser, tek parça olarak, sadece kenar kısmı çıkarılmıştır. Merkezi eksiktir. Tabağın, yanak kısmında üstten ve alttan çizgiyle sınırlanmış birbirini kesen kafes şeklinde bir bordür görülmektedir. Dışa doğru koyu kobalt mavi, düz bir bordür ve devamında açık mavi renk olan, çift çizginin bir kısmı ve üç ayak izi görülmektedir.

Fotoğraf 78: Dip parça, Kütahya Çini Müzesi (Ş. Peker, 2023)

Katalog No:	33
Envanter Numarası:	-
Tarih:	14. yy. Erken Osmanlı Dönemi
Form:	Dip parçası
Teknik ve Altyapı:	Sır altı tekniği, kırmızı çamur
Renk:	Kobalt mavi, mangan moru
Kazıda Bulunduğu Yer:	Kütahya
Müzeye Nereden Geldiği:	-
Sergilendiği Yer:	Kütahya Çini Müzesi
Eserin Bulunan Durumu:	Kazıdan tek parça halinde çıkarılmıştır. Merkezinde altı kollu bir yıldız bulunmaktadır. Yıldızın kenarlarından çıkan altı adet çizgi ve bunu kesen daire formu görülmektedir. Daireden çıkan, beş adet sola kıvrımlı saplar yer almaktadır. Dairenin etrafını, badem şeklinde beş adet mangan moru renginde geometrik form izlemektedir. Sıraltı tekniğinde şeffaf sır ve kırmızı çamurludur. Sır dökülmeleri görülmektedir.

Fotoğraf 79: Dip parça, Kütahya Çini Müzesi (Ş. Peker, 2023)

Katalog No:	34
Envanter Numarası:	3219
Tarih:	14. yy. Erken Osmanlı Dönemi
Form:	Dip parçası
Teknik ve Altyapı:	Sır altı tekniği, kırmızı çamur
Renk:	Kobalt mavi
Kazıda Bulunduğu Yer:	Bursa, İznik
Müzeye Nereden Geldiği:	-
Sergilendiği Yer:	Kütahya Çini Müzesi
Eserin Bulunan Durumu:	Kazıdan çıkan eserin yanak kısmı bulunmuş tek parçadır. Kobalt mavi tahrir uygulanmış ve alanlar doldurulmuştur. Çift çizgiyle sınırlandırılan merkezde kıvrımlı dallar ve küçük bir lotus görülmektedir. Yanak kısmında on altı taç yapraktan oluşan iri bir lotus çiçeği, kıvrımlı dalların uçlarında yapraklar ve küçük bir lotus yer almaktadır. Lotus çiçekleri kenarları boşluklu olarak boyanmış böylelikle derinlik oluşturulmuştur. Parça eserde sır dökülmeleri ve sır çatlakları oldukça yoğundur.

Fotoğraf 80: Dip parça, Kütahya Çini Müzesi (Ş. Peker, 2023)

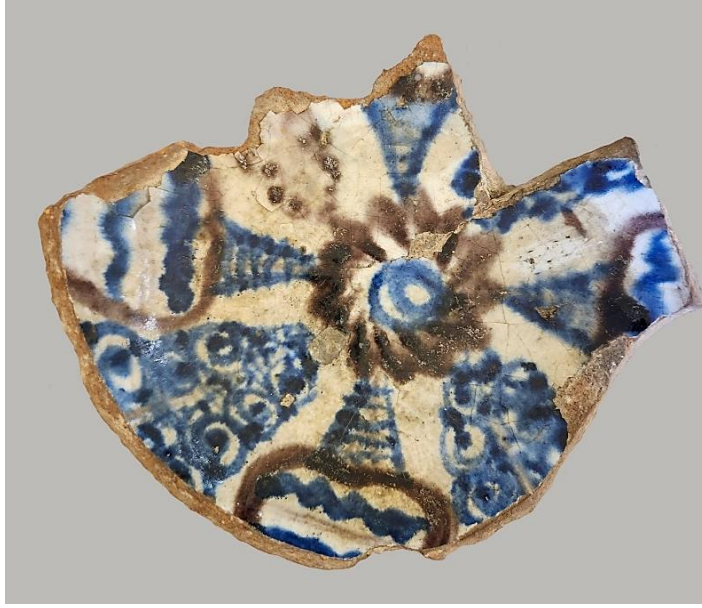
Katalog No:	35
Envanter Numarası:	3225
Tarih:	14. yy. Erken Osmanlı Dönemi
Form:	Dip parçası
Teknik ve Altyapı:	Sıraltı tekniği, kırmızı çamur
Renk:	Siyah, turkuaz
Kazıda Bulunduğu Yer:	Kütahya
Müzeye Nereden Geldiği:	-
Sergilendiği Yer:	Kütahya Çini Müzesi

Eserin Bulunan Durumu: Kazıdan çıkan dip parçada, fırın malzemesi olan, üç ayak, yüzeye yapışmış olduğu görülmektedir. Siyah tahrirli ve turkuaz sırlıdır. Tabağın merkezinde bulunan, serbest fırça ile yapılmış kompozisyonda, bitkisel motifler uygulanmıştır. Daire içinde bulunan yapraklar kıvrımlı dallar merkezi hareketlendirmiştir. Turkuaz sıraltı tekniğinde olup iki parçadan oluşmaktadır. Kazıdan tek parça halinde çıkmıştır.

Fotoğraf 81: Dip parça, Kütahya Çini Müzesi (Ş. Peker, 2023)

Katalog No:	36
Envanter Numarası:	-
Tarih:	14. yy. Erken Osmanlı Dönemi
Form:	Dip parçası
Teknik ve Altyapı:	Sıraltı tekniği, kırmızı çamur
Renk:	Kobalt mavi, mangan moru
Kazıda Bulunduğu Yer:	Kütahya
Müzeye Nereden Geldiği:	-
Sergilendiği Yer:	Kütahya Çini Müzesi
Eserin Bulunan Durumu:	Eser kazıdan tek parça halinde çıkarılmıştır. Merkezde çarkifelek formunda yirmi yedi adet taç yapraklı büyük bir penç bulunmaktadır. Taç yaprakların uçları daha koyu renk uygulanarak derinlik kazandırılmıştır. Merkezdeki çarkifelek motifinin etrafı, mangan moru bir bordür ile çevrelenmiştir. İnce bir çizgi ile merkez ayrılmıştır. Devamında kafes şeklinde birbirini kesen serbest fırça ile yapılmış desenin bir bölümü görülmektedir. Sıraltı tekniğinde şeffaf sır uygulanmış olup, yüzeyi oldukça parlaktır.

Fotoğraf 82: Dip parça, Kütahya Çini Müzesi (Ş. Peker, 2023)

Katalog No:	37
Envanter Numarası:	3222
Tarih:	14. yy. Erken Osmanlı Dönemi
Form:	Dip parçası
Teknik ve Altyapı:	Sıraltı tekniği, kırmızı çamur
Renk:	Kobalt mavi, mangan moru
Kazıda Bulunduğu Yer:	Kütahya
Müzeye Nereden Geldiği:	-
Sergilendiği Yer:	Kütahya Çini Müzesi
Eserin Bulunan Durumu:	Kazıdan tek parça halinde çıkan eserde mangan moru ve kobalt mavi renkler kullanılmıştır. Eser tahrirsiz ve serbest fırça tekniğindedir. Merkezinde mavi renkte spiral bir yuvarlak etrafında çarkıfelek şekli verilmiş penç motifine benzeyen bir motif yer almaktadır. Merkezden dışa doğru uzayan iki farklı kompozisyon yer almaktadır. Dört adet ağaç formunda olan kompozisyonun, içi zikzak şeklinde, dış çizgisinde mangan moru uygulanmıştır. Dönüşümlü devam eden dört adet motif ise, dışa doğru genişleyen irili ufaklı spiral yuvarlaklar mevcuttur. Parça da sır çatlakları ve akma görülmektedir.

Fotoğraf 83: Tabak, Edirne Arkeoloji Müzesi (Ş. Peker, 2023)

Katalog No:	38
Envanter Numarası:	2009/12 E
Ebat:	Çap: 29.7 cm. – yük: 9.7 cm.
Tarih:	14. – 15. yy. Erken Osmanlı Dönemi
Form:	Tabak
Teknik ve Altyapı:	Sıraltı tekniği, kırmızı çamur
Renk:	Kobalt mavi
Kazıda Bulunduğu Yer:	Edirne Zindanaltı sur kazısı, 2008
Sergilendiği Yer:	Edirne Arkeoloji Müzesi
Eserin Bulunan Durumu:	Yaklaşık, on iki parçadan tümlenmiş tabağın astarında, çatlaklar ve sır dökülmeleri mevcuttur. Kırmızı çamurla onarım yapılmıştır. Beyaz astar üzerine, sıraltı tekniğinde şeffaf sırlıdır. Kobalt mavi ile serbest fırça tekniğinde yapılan kompozisyonun, merkezinden dışa doğru, dört eşit parçaya bölüldüğü görülmektedir. Yapraklı dallar ile alanlar oluşturulmuştur. Dört eşit alanda kenar bordüre yakın dilimli bölümler arasında serbest fırça darbeleriyle yapılmış çizgiler görülmektedir. Tabağın iki fileto çizgisi arasındaki bordür kısmında, sırmaları mevcuttur. Merkezinde fırın malzemesi olan, üç ayak izi bulunmaktadır.

Fotoğraf 84: Tabak, Edirne Arkeoloji Müzesi (Ş. Peker, 2023)

Katalog No:	39
Envanter Numarası:	2009/14E
Ebat:	Çap: 31.9 cm. – yük: 7.8 cm.
Tarih:	14. – 15. yy. Erken Osmanlı Dönemi
Form:	Tabak
Teknik ve Altyapı:	Sıraltı tekniği, kırmızı çamur
Renk:	Kobalt mavi
Kazıda Bulunduğu Yer:	Edirne Zindanaltı sur kazısı, 2008
Sergilendiği Yer:	Edirne Arkeoloji Müzesi
Eserin Bulunan Durumu:	Tabak yaklaşık yedi parçanın birleşiminden oluşmaktadır. Kobalt mavi renk kullanılan tabağın merkezine rumî bir orta bağ uygulanmıştır. Merkezde bulunan rumî motifinin etrafı yuvarlak çift çizgi ile sınırlandırılmıştır. Merkeze yakın kırk dokuz adet dıştan içe doğru daralan damla şeklinde motif görülmektedir. Orta bordür boş olup çift fileto çekilmiştir. Tabağın yanak kısmı damla çubuklar ile bütün tabağı çevrelemektedir. Tabağın ağız kısmı dışa çekiktir. Ağız çeperinde bulunan bordürde eğik, fırça darbeleriyle yapılmış yaklaşık on adet, kalın çizgi aralarında yatay çizgiler ve noktalar bulunmaktadır. Tabağın merkezinde üçayak izi olduğu görülmektedir. Tabakta sır çatlakları mevcuttur.

Fotoğraf 85: Kâse Edirne Arkeoloji Müzesi (Ş. Peker, 2023)

Fotoğraf 86: Kâse dış detay

Katalog No:	40
Envanter Numarası:	2009 / 15 E
Ebat:	Çap: 26.7 cm. – yük: 12.5 cm.
Tarih:	14. – 15. yy. Erken Osmanlı Dönemi
Form:	Kâse
Teknik ve Altyapı:	Sıraltı tekniği, kırmızı çamur
Renk:	Kobalt mavi, siyah tahrir
Kazıda Bulunduğu Yer:	Edirne Zindanaltı sur kazısı, 2008
Sergilendiği Yer:	Edirne Arkeoloji Müzesi
Eserin Bulunan Durumu:	<p>Kazıdan çıkan birçok kırık parça birleştirilerek alçı ile tümlenmiştir. Kâsenin merkezinde, büyük bir aşık hatayî motifi bulunmaktadır. Fırça darbeleri ile hatayînin yaprakları ve etrafı kısa çizgiler ile hareketlendirilmiştir. Merkezdeki motifin etrafında çift çizgili içi boş bir bordür görülmektedir. Kâsenin yanak kısmında dört adet dönüşümlü olarak sıralanan alanlarda bitkisel motifler, kıvrımlı dallar ve damla şeklinde geometrik desenler yer almaktadır. Eserin ağız kısmındaki bordürde dalga kaya motifi görülmektedir. Bordürde yer yer sır akmaları mevcut olduğundan motifler anlaşılabilir. Dış yüzey bezemesi serbest fırça darbeleriyle yapılmış olup çapraz çizgiler kâseyi çevrelemektedir. Kırmızı çamurlu ve şeffaf sırlıdır.</p>

Fotoğraf 87: Tabak Edirne Arkeoloji Müzesi (Ş. Peker, 2023)

Fotoğraf 88: Tabak dışı detay

Katalog No:	41
Envanter Numarası:	2009/17 E
Ebat:	Çap: 31 cm. – yük: 7 cm.
Tarih:	14. – 15. yy. Erken Osmanlı Dönemi
Form:	Tabak
Teknik ve Altyapı:	Sıraltı tekniği, kırmızı çamur
Renk:	Kobalt mavi
Kazıda Bulunduğu Yer:	Edirne Zindanaltı sur kazısı, 2008
Sergilendiği Yer:	Edirne Arkeoloji Müzesi
Eserin Bulunan Durumu:	Zindanaltı kazısından çıkan eser yaklaşık 15 parça olup onarım yapılarak kırmızı çamurla tümlenmiştir. 31 cm. olan büyük tabağın merkezinde penç şeklinde bir motif bulunmaktadır. Tabak sekiz parçaya bölünmüş, dönüşümlü tekrar eden iki farklı kompozisyondan oluşmaktadır. Birinci alanda merkezden dışa doğru ince yapraklarla yüzeye yayılan yelpaze şeklinde bir kompozisyon görülmektedir. Diğer alanda bir dal üzerinde spiral şeklinde kıvrımlı dallar yer almaktadır. Dışa çekik ağızlı olan tabağın bordüründe çift fileto çizgi arasında s şeklinde bezeme görülmektedir. Kırmızı çamurlu, koyu kobalt mavi renkli ve serbest fırça tekniğindedir.

Fotoğraf 89: Tabak, Edirne Arkeoloji Müzesi (Ş. Peker, 2023)

Fotoğraf 90: Tabak dış detay

Katalog No:	42
Envanter Numarası:	2009/11E
Ebat:	Çap: 32,3 cm. – yük: 8.2 cm.
Tarih:	14. – 15. yy. Erken Osmanlı Dönemi
Form:	Tabak
Teknik ve Altyapı:	Sıraltı tekniği, kırmızı çamur
Renk:	Kobalt mavi
Kazıda Bulunduğu Yer:	Edirne Zindanaltı sur kazısı, 2008
Sergilendiği Yer:	Edirne Arkeoloji Müzesi

Eserin Bulunan Durumu: Yaklaşık yirmi iki parçadan birleştirilen tabakta, siyah tahrir ve koyu kobalt mavi kullanılmıştır. Tabağın ortasında altı eşit parçaya bölünmüş üçgen alanlar görülmektedir. Üçgen alanların içinde, çintemani şeklinde bir motif yer almaktadır. Merkeze yakın bordüründe çift fileto çizgisi içinde irili ufaklı çintemani bordür uygulanmıştır. Tabağın yanak kısmında damla şeklinde ince geometrik motifler ve aralarda bitkisel bezemeler dönüşümlü olarak tabağı çevrelemektedir. Ağız bordür kısmında stilize motifler arasında kaya dalga motifleri dönüşümlü uygulanmıştır.

Fotoğraf 91: Tabak, Edirne Arkeoloji Müzesi (Ş. Peker, 2023)

Katalog No:	43
Envanter Numarası:	2009 /13 E
Ebat:	Çap: 30.3 cm.- yük. 6.6 cm.
Tarih:	14. – 15. yy. Erken Osmanlı Dönemi
Form:	Tabak
Teknik ve Altyapı:	Sıraltı tekniği, kırmızı çamur
Renk:	Kobalt mavi
Kazıda Bulunduğu Yer:	Edirne Zindanaltı sur kazısı, 2008
Sergilendiği Yer:	Edirne Arkeoloji Müzesi
Eserin Bulunan Durumu:	Kobalt mavi ile boyanmış olan tabağın yarından fazlası mevcuttur ve alçıyla tümlenmiştir. Yaklaşık on sekiz parçadan oluşmaktadır. Tabağın merkezinde çarkıfelek şeklinde stilize bir çarkıfelek penç motifi bulunmaktadır. Merkez sekiz parçaya bölünmüştür. Merkezden dışa doğru uzanan dal üzerinde dışa doğru spiral şeklinde çizgilerin aralarında ve uçlarında yapraklar yer almaktadır. Dört parçada serbest fırça darbeleri ile yapılmış uçları dışa açılan ince uzun yapraklar görülmektedir. Dış kenar bordürü çift fileto çizgisi arasında iki iplik rumî şeklindedir. Merkezinde üç ayak izi ve sır çatlakları görülmektedir.

Fotoğraf 92: Kâse, Edirne Arkeoloji Müzesi (Ş. Peker, 2023)

Fotoğraf 93: Kâse dışı detay

Katalog No:	44
Envanter Numarası:	2009/23 E
Ebat:	Çap: 27.5 cm. yük : 13.1cm
Tarih:	14. yy. Erken Osmanlı Dönemi
Form:	Kâse
Teknik ve Altyapı:	Sıraltı tekniği, kırmızı çamur
Renk:	Kobalt mavi
Kazıda Bulunduğu Yer:	Edirne Zindanaltı sur kazısı 2008
Sergilendiği Yer:	Edirne Arkeoloji Müzesi
Eserin Bulunan Durumu:	Edirne Zindanaltı kazılarında yaklaşık on yedi parça olarak çıkarılan eser alçı ile tümlenmiştir. Merkezinde üç nokta ve etrafını saran sarmal çizgiler yer almaktadır. Etrafını yedi eşit parçaya bölen penç şeklinde tepeliklerin içi yuvarlak spiral çizgilerle doldurulmuştur. Merkezden dışa doğru yedi eşit alan bulunmaktadır, bu alanlar şemse formunda olup doluluk boşluk sağlanmıştır. İçleri helezon çizgilerle dolu olan alanlar büyük kâseye hareket katmaktadır. Kâsenin dışına doğru geniş kenarında üç sıra ince çizgiler arasında kalın çizgilerle yapılmış bir bordür bulunmaktadır. Kobalt mavi kullanılmıştır. Merkezde üç ayak izi bulunup sır çatlakları mevcuttur. Dış yüzeyine uygulanan dairesel hatlı kıvrımlı dallardan oluşan motifler kâsenin dışına hareket katmıştır.

Fotoğraf 94: Tabak, Edirne Arkeoloji Müzesi (Ş. Peker, 2023)

Katalog No:	45
Envanter Numarası:	2009/12 E
Ebat:	Çap: 31.6 cm. yük : 7.1 cm
Tarih:	14. yy. Erken Osmanlı Dönemi
Form:	Tabak
Teknik ve Altyapı:	Sıraltı tekniği, kırmızı çamur
Renk:	Kobalt mavi
Kazıda Bulunduğu Yer:	Edirne Zindanaltı Sur
Sergilendiği Yer:	Edirne Arkeoloji Müzesi
Eserin Bulunan Durumu:	Yayvan tabağın merkezinde altı taç yapraklı bir penç yer almaktadır. Çift fileto çizgisi ile sınırlandırılmıştır. Dışa doğru iki sıra klasik Milet işi deseni olan ince uzun damla motifi etrafını sarmaktadır. Dış bordüründe araları yay çizgiler ve noktalarla hareketlendirilmiş ayrıca fırça darbeleriyle yapılmış kalın çizgiler ve kaya dalga motifi bulunmaktadır. Yaklaşık yirmi parça olarak bulunan tabak kırmızı çamurla tümlenmiştir. Sıraltı tekniğinde şeffaf sırlı olup, üç ayak izi mevcuttur.

Fotoğraf 95: Tabak, Edirne Arkeoloji Müzesi (Ş. Peker, 2023)

Katalog No:	46
Envanter Numarası:	2009/10 E
Ebat:	Çap: 31.5 cm. yük : 8.7 cm
Tarih:	14. yy. Erken Osmanlı Dönemi
Form:	Tabak
Teknik ve Altyapı:	Sıraltı tekniği, kırmızı çamur
Renk:	Kobalt mavi
Kazıda Bulunduğu Yer:	Edirne Zindanaltı Sur
Sergilendiği Yer:	Edirne Arkeoloji Müzesi
Eserin Bulunan Durumu:	Kazılarda nadir bulunan eser hayvansal motiflere örnek teşkil etmektedir. Kuş figürünün kullanıldığı bu tabak yaklaşık on beş parçadan oluşmaktadır. Kırık olarak görülmektedir ve tümlenmemiştir. Tabağın merkezinde kanatlarını açmış başında tepeliği olan ve gagası açık ince uzun bir kuş yer almaktadır. Kuş figürünün iç alanı kobalt mavi yuvarlak kıvrımlı çizgilerle doldurulmuştur. Kuşun çevresindeki beyaz alan üç nokta şeklinde çintemanilerle ve noktalarla hareketlendirilmiştir. Dışa doğru noktalı yuvarlaklar ve dairesel çizgilerle alan oluşturulmuştur. Kenar bordüründe sır akmaları mevcuttur. Sır çatlakları ve dökülmeler görülmektedir.

Fotoğraf 96: Dip parça, Edirne Arkeoloji Müzesi (Ş. Peker, 2023)

Katalog No:	47
Envanter Numarası:	2009/9 E
Ebat:	-
Tarih:	14. yy. Erken Osmanlı Dönemi
Form:	Dip parçası
Teknik ve Altyapı:	Sıraltı tekniği, kırmızı çamur
Renk:	Kobalt mavi
Kazıda Bulunduğu Yer:	Edirne Zindanaltı Sur
Sergilendiği Yer:	Edirne Arkeoloji Müzesi
Eserin Bulunan Durumu:	Eser kazıdan üç parça olarak çıkarılmış ve birleştirilmiştir. Tabağın merkezinde kuş figürü yer almaktadır. Hayvansal figürlü eserler kazılardan nadir olarak çıkmaktadır. Kuş yukarı doğru başını kaldırmış ve gagasını açmıştır. Kanatları çapraz çizgilerle belirginleştirilmiştir. Pençeleri uçmak üzere olduğu hissi vermektedir. Kuşun etrafını sarmalayan kıvrımlı dallar üzerindeki yapraklar kobalt mavi olarak işlenmiştir. Çift fileto çizgisi ile içi boş bir bordür merkezi sınırlandırmıştır. Bordürün dışına doğru, klasik Milet damlaları etrafını çevrelemiştir. Kobalt mavi renkte ve sıraltı tekniğindedir. Zemininde oldukça çok sır çatlakları göze çarpmaktadır. Üç ayak izi mevcuttur.

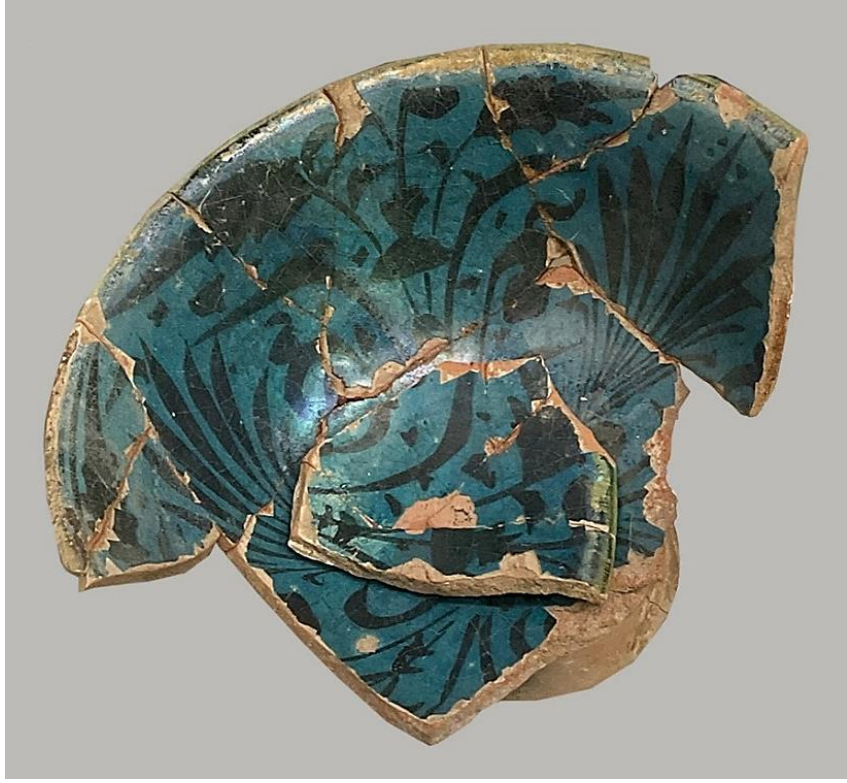
Fotoğraf 97: Dip parça, Edirne Arkeoloji Müzesi (Ş. Peker, 2023)

Katalog No:	48
Envanter Numarası:	2010/8 E
Tarih:	14. yy. sonu- 15 yy. başı
Form:	Dip parçası
Teknik ve Altyapı:	Sıraltı tekniği, kırmızı çamur
Renk:	Kobalt mavi, mangan moru
Kazıda Bulunduğu Yer:	Edirne Zindanaltı Sur
Sergilendiği Yer:	Edirne Arkeoloji Müzesi
Eserin Bulunan Durumu:	Müzedede sergilenen eser tek parça olarak kazıdan çıkarılmıştır. Kobalt mavi ve mangan moru renk kullanılmıştır. Merkezinde spiral şeklinde çizgisel bir desen yer almaktadır. Merkez altıya bölünmüş dönüşümlü iki kompozisyon uygulanmıştır. Merkezden dışa doğru palmiye şeklinde ince uzun yapraklar ve aralarda kıvrımlı dallar dönüşümlü yer almaktadır. Zeminde sır çatlakları göze çarpmaktadır. Serbest fırça ve sıraltı tekniğindedir.

Fotoğraf 98: Dip parça, Edirne Arkeoloji Müzesi (Ş. Peker, 2023)

Katalog No:	49
Envanter Numarası:	2009/21 E
Tarih:	14. yy. Erken Osmanlı Dönemi
Form:	Dip parçası
Teknik ve Altyapı:	Sıraltı tekniği, kırmızı çamur
Renk:	Kobalt mavi
Kazıda Bulunduğu Yer:	Edirne Zindanaltı Sur
Sergilendiği Yer:	Edirne Arkeoloji Müzesi
Eserin Bulunan Durumu:	Kazıdan tek parça olarak gün yüzüne çıkan eser üç parça olarak tümlenmiştir. Merkezinde yirmi altı taç yapraklı büyükçe bir penç bulunmaktadır. Penç motifinin dışındaki alanı, kıvrımlı dalların üzerinde bulunan dolgun yapraklar çevrelemiştir. Sıraltı tekniğinde şeffaf sır uygulanmış olup kırmızı çamurludur.

Fotoğraf 99: Dip parça, Edirne Arkeoloji Müzesi (Ş. Peker, 2023)

Katalog No:	50
Envanter Numarası:	2009/36 E
Ebat:	Çap: 19.8 cm. yük: 9,8 cm
Tarih:	14. yy. Erken Osmanlı Dönemi
Form:	Kâse
Teknik ve Altyapı:	Sıraltı tekniği, kırmızı çamur
Renk:	Turkuaz, siyah
Kazıda Bulunduğu Yer:	Edirne Zindanaltı Sur
Sergilendiği Yer:	Edirne Arkeoloji Müzesi
Eserin Bulunan Durumu:	Kâse yaklaşık on bir parça olarak bulunmuştur. Kırmızı çamurlu renkli sıraltı tekniğindedir. Zemine serbest fırça tekniği ile siyah boya uygulanmış, turkuaz sır yapılmıştır. Merkezden dışa doğru yelpaze şeklinde ince yapraklar ve dönüşümlü olarak aralarında kıvrımlı dallar görülmektedir. Sır dökülmeleri mevcuttur.

Fotoğraf 100: Tabak parça, Edirne Arkeoloji Müzesi (Ş. Peker, 2023)

Katalog No:	51
Envanter Numarası:	2010/7 E
Ebat:	Çap: 32.2 cm. yük: 7,5 cm
Tarih:	14. yy. Erken Osmanlı Dönemi
Form:	Tabak
Teknik ve Altyapı:	Sıraltı tekniği, kırmızı çamur
Renk:	Kobalt, mavi
Kazıda Bulunduğu Yer:	Edirne Zindanaltı Sur
Sergilendiği Yer:	Edirne Arkeoloji Müzesi
Eserin Bulunan Durumu:	Eser yaklaşık sekiz parçadan oluşmaktadır. Eşine zor rastlanır nadir eserlerdendir. Minyatür olarak kompozisyon edilmiş olan eserin ortasında biri büyük üç adet soğan kubbeli mimari tasarım bulunmaktadır. Kubbelerin iç alanları çeşitli geometrik çizgilerle doldurulmuştur. Büyük kulenin tepesinde ve ortasında çintemaniler mevcuttur. Kulelerin etrafı çeşitli şemse formlarıyla organik alanlar oluşturulmuş, kıvrımlı bitkisel formlarla hareketlilik sağlanmıştır. Dış bordüre yakın alanlar dairesel çizgilerle doldurulmuş içteki alandan ayrılmıştır. Ağız kısmı çift meander motifi ile bordür tamamlanmıştır. Zeminde sır çatlakları oldukça fazladır. Sıraltı tekniğinde şeffaf sırlı, kırmızı çamurludur.

Fotoğraf 101: Testi boynu parça, Edirne Arkeoloji Müzesi (Ş. Peker, 2023)

Katalog No:	52
Envanter Numarası:	2010/6 E
Ebat:	-
Tarih:	14. yy. Erken Osmanlı Dönemi
Form:	Testi boynu
Teknik ve Altyapı:	Sıraltı tekniği, kırmızı çamur
Renk:	Kobalt mavi, siyah
Kazıda Bulunduğu Yer:	Edirne Zindanaltı Sur
Sergilendiği Yer:	Edirne Arkeoloji Müzesi
Eserin Bulunan Durumu:	Gövde ve ağız kısmı kırık olduğundan tam olarak formu bilinmemektedir. Arkeologlar tarafından yapılan tespite göre testi boynu olduğu tahmin edilmektedir. Kobalt mavi boyalı siyah tahrirle yapılmış olan testi boynu yaklaşık beş parçadan tümlenmiştir. Bombeli kısımda gagası açık, yukarı doğru bakan kuş figürü görülmektedir. Kuşun etrafında yapraklı bitkisel motifler yer almaktadır. Testi parçasının kulp bölümü kırıktır. Boğum kısmında fırça darbeleriyle yapılmış zikzak ve çapraz çizgiler yer almaktadır. Sır akmaları görülmektedir.

Fotoğraf 102: Dip parça, Edirne Arkeoloji Müzesi (Ş. Peker, 2023)

Katalog No:	53
Envanter Numarası:	2009/29 E
Tarih:	14. yy. Erken Osmanlı Dönemi
Form:	Dip parça
Teknik ve Altyapı:	Sıraltı tekniği, kırmızı çamur
Renk:	Kobalt mavi
Kazıda Bulunduğu Yer:	Edirne Zindanaltı Sur
Sergilendiği Yer:	Edirne Arkeoloji Müzesi
Eserin Bulunan Durumu:	Merkezinde altı taç yapraktan oluşan ve merkezden dışa doğru uçlarından bağlantılı devam eden taç yaprak formunda desenlerden oluşmaktadır. Taç yaprakların aralarında boş alanlar olup bu organik alanlara, tekrar eden spiral şeklinde dairesel hareketlerle yapılmış geometrik çizgiler uygulanmıştır. Kobalt mavi kullanılan bu eserde sır çatlağı ve üç ayak izi görülmektedir. Sıraltı tekniğinde şeffaf sır uygulanmıştır.

Fotoğraf 103: Kâse, Edirne Arkeoloji Müzesi (Ş. Peker, 2023)

Katalog No:	54
Envanter Numarası:	2009/18 E
Ebat:	Çap: 31.5 cm. yük: 8,7 cm
Tarih:	14. yy. Erken Osmanlı Dönemi
Form:	Kâse
Teknik ve Altyapı:	Sıraltı tekniği, kırmızı çamur
Renk:	Kobalt mavi
Kazıda Bulunduğu Yer:	Edirne Zindanaltı Sur
Sergilendiği Yer:	Edirne Arkeoloji Müzesi
Eserin Bulunan Durumu:	Zindanaltı kazısından yaklaşık dokuz parça çıkarılan eserin restorasyonu yapılmış birleştirilmiştir. Eksik parçaları mevcuttur. Siyah tahrirli ve kobalt mavi ile renklendirilmiştir. Merkezde altı taç yapraklı penç motifinden çıkan dört adet lale motifi göze çarpmaktadır. Lalelerin arasında, merkezden çıkan ve birbirini tekrar eden, kıvrımlı dalların ucunda bitkisel motifler bulunmaktadır. Ağız kısmındaki geniş bordüründe nokta ve çizgilerden oluşan stilize edilmiş geometrik desenler görülmektedir. Yüzeyinde oldukça belirgin sır çatlakları mevcuttur. Kırmızı çamurlu ve beyaz astarlıdır.

Fotoğraf 104: Dip parça, Edirne Arkeoloji Müzesi (Ş. Peker, 2023)

Katalog No:	55
Envanter Numarası:	2009/28 E
Tarih:	14. yy. Erken Osmanlı Dönemi
Form:	Dip parça
Teknik ve Altyapı:	Sıraltı tekniği, kırmızı çamur
Renk:	Kobalt mavi
Kazıda Bulunduğu Yer:	Edirne Zindanaltı Sur
Sergilendiği Yer:	Edirne Arkeoloji Müzesi
Eserin Bulunan Durumu:	Kazıdan tek parça olarak çıkarılan tabak dip parçası kobalt mavi renktedir. Merkezinde rumî bir form bulunmaktadır. Formun ortasında bir tepelik ve bundan çıkan dallar görülmektedir. Kıvrımlı dalların uçlarında bulunan yapraklar ile merkezdeki kompozisyon tamamlanmıştır. Çift fileto çizgili boş bordür ile merkez sınırlandırılmıştır. Kırmızı çamur altyapılı ve beyaz astarlıdır. Ortasında üç ayak izi görülmekte ve sırda bozulmalar bulunmaktadır. Sıraltı tekniğinde şeffaf sır uygulanmıştır

Fotoğraf 105: Kâse, İznik Müzesi (Ş. Peker, 2023)

Katalog No:	56
Envanter Numarası:	5214
Ebat:	Çap: 23,4 cm – yük: 11 cm
Tarih:	14-15. yy.
Form:	Kâse
Teknik ve Altyapı:	Sıraltı tekniği, kırmızı çamur
Renk:	Kobalt mavi, mangan moru
Müzeye Nereden Geldiği:	İznik çini fırınları kazısı, 2021
Sergilendiği Yer:	İznik Müzesi
Eserin Bulunan Durumu:	Eser kazıdan üç parça olarak çıkmış onarım görerek birleştirilmiştir. Merkezinde lotus motifi bulunmaktadır. Bu motifin altından ve üstünden çıkan kıvrımlı dallar üzerinde yapraklar yer almaktadır. Merkezi çift fileto ile sınırlanan daire şeklinde kalın çizgiler mevcuttur. Daireden çıkan sekize bölünmüş organik alanlar oluşturulmuştur. Bu alanlarda birbirini tekrar eden iki ayrı desen görülmektedir. Çam kozalağı formunda olan motifin içi mangan moru ve kobalt mavi zikzak kalın çizgilerle doldurulmuştur. Diğer desen ise daireden çıkan s şeklinde kıvrımlı dal ucunda selvi ağacı şeklinde motif yer almaktadır. Ağız kısmındaki bordürde üç tane kalın fileto çizgisi ve serbest fırça ile yapılmış dalga motifi bulunmaktadır.

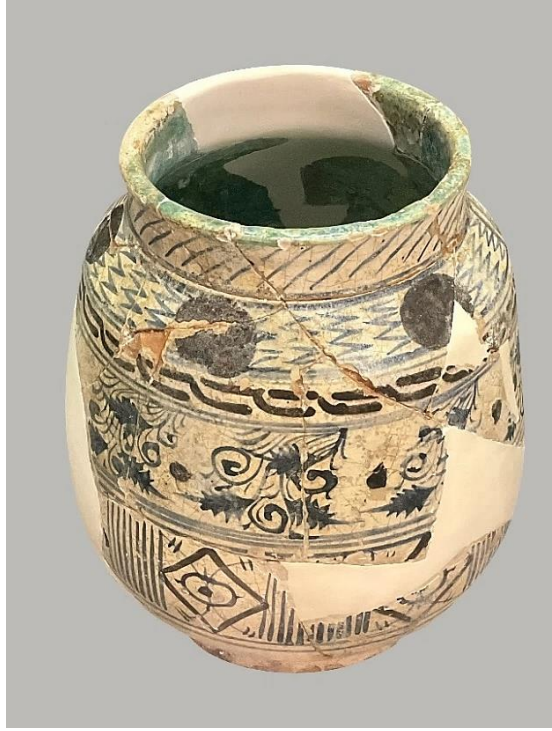
Fotoğraf 106: Kâse, İznik Müzesi (Ş. Peker, 2023)

Katalog No:	57
Envanter Numarası:	3413
Ebat:	Çap: 29.7 cm – yük: 6.8 cm
Tarih:	14-15 yy.
Form:	Tabak
Teknik ve Altyapı:	Sıraltı tekniği, kırmızı çamur
Renk:	Kobalt mavi
Müzeye Nereden Geldiği:	İznik çini fırınları kazısı, 1995
Sergilendiği Yer:	İznik Müzesi
Eserin Bulunan Durumu:	Kazıda bulunan eser yaklaşık on yedi parçadan oluşmaktadır. Onarım görüp tümlenmiş olarak, İznik müzesinde sergilenmektedir. Tabağın merkezinde, dokuz dilimli taç yapraklı büyük bir penç yer almaktadır. Merkezi, çift çizgili boş daire bordürü sınırlandırmıştır. Tabağın yanak kısmında, sapı kenar bordüründen çıkan kıvrımlı rumî formlar tabağın etrafını sarmaktadır. Dış kenarında fırça hareketleri ile yapılmış s şeklinde bordür yer almaktadır. Merkezinde üç ayak izi görülmektedir. Sıraltı tekniğinde şeffaf sır uygulanmıştır.

Fotoğraf 107: Kâse, İznik Müzesi (Ş. Peker, 2023)

Katalog No:	58
Envanter Numarası:	5219
Ebat:	Çap: 24 cm – yük: 11,7 cm
Tarih:	14 – 15. yy.
Form:	Kâse
Teknik ve Altyapı:	Sıraltı tekniği, kırmızı çamur
Renk:	Kobalt mavi, turkuaz, siyah
Müzeye Nereden Geldiği:	İznik çini fırınları kazısı, 2021
Sergilendiği Yer:	İznik Müzesi
Eserin Bulunan Durumu:	Çini fırın kazısından çıkan kâse yaklaşık on dört kırık parçanın birleşiminden oluşmaktadır. Serbest fırça tekniğinde yapılan eserin merkezinde on dokuz taç yapraklı bir penç bulunmaktadır. Diğer tabaklarda yapılan bordür bu çalışmada yapılmamış, kâse sekiz parçaya bölünmüş farklı motiflerle bezenmiştir. Kâsenin yanak kısmında dört adet, içi yatay ve dikey çizgiyle taranmış stilize, selvi ağacına benzeyen bir motif yer almaktadır. Aralarında birbirini ardışık takip eden bitkisel kıvrımlı dallar ve stilize çiçek bulunmaktadır. Kenar bordürü kalın fırça ile yapılmış meander motifi kâseyi çevrelemektedir. Üç ayak izi ve sır çatlakları mevcuttur.

Fotoğraf 108: Kavanoz, İznik Müzesi (Ş. Peker, 2023)

Katalog No:	59
Envanter Numarası:	5260
Ebat:	Çap: 16 cm – yük: 47,5 cm
Tarih:	14 -15 yy.
Form:	Vazo
Teknik ve Altyapı:	Sıraltı tekniği, kırmızı çamur
Renk:	Kobalt mavi
Müzeye Nereden Geldiği:	Çini fırınları kazısı depo çalışması, 2021
Sergilendiği Yer:	İznik Müzesi
Eserin Bulunan Durumu:	Kazılarda nadir bulunan eserlerden olan vazo formundaki bu ürün ağız kısmı geniş gövdesi bombeli ve yaklaşık on sekiz parçanın birleştirilmesi ile onarılmıştır. Kobalt mavi renk kullanılan vazoda ağız kısmında geometrik çapraz ve zikzak çizgiler kullanılmıştır. Gövdede kıvrımlı dallar ve yapraklar dip tarafa doğru dikey çizgiler ve kare içine geometrik desenler uygulanmıştır. Kırmızı çamurlu olup sır çatlakları belirgindir.

Fotoğraf 109: Kâse, İznik Müzesi (Ş. Peker, 2023)

Katalog No:	60
Envanter Numarası:	5215
Ebat:	Çap: 11 cm – yük: 5,5 cm
Tarih:	14-15. yy.
Form:	Kâse
Teknik ve Altyapı:	Sıraltı tekniği, kırmızı çamur
Renk:	Kobalt mavi, mangan moru, yeşil
Müzeye Nereden Geldiği:	İznik çini fırınları kazısı, 2021
Sergilendiği Yer:	İznik Müzesi
Eserin Bulunan Durumu:	On bir santim çaplı küçük kâse sade ve gösterişsizdir. Merkezde fırça darbeleriyle yapılmış on bir adet taç yaprak görülmektedir. Penç motifinden çıkan çarkıfelek formunda saplar etrafını çevrelemektedir. Kâsenin ağız kısmında çizgi ve aralarda nokta konmuş bir bordür yer almaktadır. Bordürdeki alanda aralara yerleştirilmiş yelpaze yapraklar çevresini sarmaktadır. Üç ayak izi merkezde göze çarpmaktadır. Sır çatlakları oldukça fazladır.

Fotoğraf 110: Tabak, İznik Müzesi (Ş. Peker, 2023)

Katalog No:	61
Envanter Numarası:	2648
Ebat:	Çap: 31 cm – yük: 7,5 cm
Tarih:	14. – 15. yy.
Form:	Tabak
Teknik ve Altyapı:	Sıraltı tekniği, kırmızı çamur
Renk:	Kobalt mavi
Müzeye Nereden Geldiği:	İznik Roma tiyatrosu kazısı, 1986
Sergilendiği Yer:	İznik Müzesi
Eserin Bulunan Durumu:	Yaklaşık on altı parçanın birleştirilmesiyle eser onarılmıştır. Kayıp kırık parçaları mevcuttur. Kobalt mavi ile serbest fırça tekniği uygulanmıştır. Merkezinde on bir yapraktan oluşan çarkifelek bir penç yer almaktadır. Çevresinde spiral şeklinde dairesel hareketlerle yapılmış organik bir alan yaratılmıştır. Dışa doğru beş adet tepelikten oluşan formların içinde serbest fırça darbeleriyle oluşturulmuş bitkisel motifler görülmektedir. Ağız kısmına doğru olan bölüm helezon şeklinde çizgilerle boşluklar doldurulmuştur. Bordürdeki çift fileto çizgisi arasında meander motifi yer almaktadır.

Fotoğraf 111: Kâse, İznik Müzesi (Ş. Peker, 2023)

Fotoğraf 112: Kâse dış detay, İznik Müzesi

Katalog No:	62
Envanter Numarası:	3195
Ebat:	Çap: 25,5 cm – yük: 11,5 cm
Tarih:	14-15. yy.
Form:	Kâse
Teknik ve Altyapı:	Sıraltı tekniği, kırmızı çamur
Renk:	Kobalt mavi
Müze Nereden Geldiği:	İzmit Roma tiyatrosu kazısı, 1992
Sergilendiği Yer:	İzmit Müzesi

Eserin Bulunan Durumu: Yaklaşık dokuz parçadan alçıyla tümlenmiş eksik parçaları mevcuttur. Kobalt mavi renkle tahrir yapılmıştır. Kırmızı çamurlu ve beyaz astarlı eserin merkezinde iri bir penç etrafında kıvrımlı dallar ve yapraklar görülmektedir. Çift fileto çizgisi bordür etrafının sınırını belirlemektedir. Sekiz parçaya bölünen kâsenin yanak kısmında birbirini tekrar eden iki motif bulunmaktadır. Bitkisel ve geometrik olan bu motifler tabağa hareket katmıştır. Kâsenin ağız kısmında klasik Milet işi bordürlerinden uygulanmıştır. Bordür nokta ve yay şeklinde geometrik motiflerden oluşmaktadır. Eserin dış yüzeyine helezon ve dikey çizgilerden oluşan bir kompozisyon uygulanmıştır. Sıraltı tekniğinde şeffaf sır uygulanmıştır

Fotoğraf 113: Oyuncak düdük, İznik Müzesi (Ş. Peker, 2023)

Katalog No:	63
Envanter Numarası:	2473
Ebat:	Uzunluk: 9,3 cm – en: 1,1 cm
Tarih:	14-15 yy.
Form:	Düdük
Teknik ve Altyapı:	Sıraltı tekniği, kırmızı çamur
Renk:	Kobalt mavi
Müzeye Nereden Geldiği: İznik	Roma tiyatrosu kazısı, 1982
Sergilendiği Yer:	İznik Müzesi
Eserin Bulunan Durumu:	Kazıda bulunan millet işi düdük, beyaz astarlı, kırmızı çamurlu, koyu kobalt mavi hat ve noktalarla bezenmiş az bulunan örneklerdendir. Kırık olarak kazıdan çıkmıştır. Üzerine kobalt mavi serbest fırça tekniğinde noktalar ve çizgiler uygulandığı görülmektedir.

Fotoğraf 114: Tabak, İznik Türk ve İslam Eserleri Müzesi (Ş. Peker, 2023)

Katalog No:	64
Envanter Numarası:	4967
Ebat:	Çap: 22,5 cm – yük: 5,5 cm
Tarih:	15. yy.
Form:	Tabak
Teknik ve Altyapı:	Sıraltı tekniği, kırmızı çamur
Renk:	Kobalt mavi
Müzeye Nereden Geldiği:	İznik Çini fırınları kazısı, 2015
Sergilendiği Yer:	İznik Nilüfer Hatun İmaretî TİEM
Eserin Bulunan Durumu:	Kazıda bulunan eser yaklaşık iki parça halinde alçıyla tümlenmiştir. Merkezinde büyükçe bir hatayî motifi yer almaktadır. Motifin zeminine serbest fırça darbeleriyle yapılmış nokta ve kısa çizgilerle hareket katılmıştır. Merkezi sınırlandıran çift fileto çizgili boş bir bordür çevrelemektedir. Tabağın yanak kısmında on iki adet birbirini takip eden bağlantılı yuvarlak halkalar mevcuttur. Tabağın ağız kısmında, çift çizgi arasında, zincir motifli bir bordür ile düz bir bordür yer almaktadır. Merkezinde üçayak izi ve sır dökülmeleri mevcuttur.

Fotoğraf 115: Kâse, İznik Türk ve İslam Eserleri Müzesi (Ş. Peker, 2023)

Fotoğraf 116: Kâse dış detay

Katalog No:	65
Envanter Numarası:	3489
Ebat:	Çap: 25,5 cm – yük: 8,6 cm
Tarih:	15. yy.
Form:	Kâse
Teknik ve Altyapı:	Sıraltı tekniği, kırmızı çamur
Renk:	Kobalt mavi
Müze Nereden Geldiği:	İznik Çini fırınları kazısı, 1996
Sergilendiği Yer:	İznik Nilüfer Hatun İmaretî TİEM
Eserin Bulunan Durumu:	İznik Çini fırınları kazısından yaklaşık on üç parça olarak bulunmuş, onarım geçirerek alçıyla tümlenmiştir. Merkezinde üçgen formunda üç adet tepelikten oluşan bir kompozisyon kâseyi kaplamaktadır. Tepeliklerin içinde, üç adet üç noktadan oluşan, çintemani şeklinde motifler merkezi hareketlendirmiştir. Bu tepeliklerin içi helezon şeklinde spiraller yerleştirilerek organik alanlar yaratılmıştır. Kâsenin ağız kısmındaki bordüre, kalın-ince çizgilerle meander motifi uygulanmıştır. Bordürde sır akmaları mevcuttur. Kâsenin dış kısmı kıvrımlı dallar ve dalga motifi ile bezenmiştir.

Fotoğraf 117: Kâse, İznik Türk ve İslam Eserleri Müzesi (Ş. Peker, 2023)

Katalog No:	66
Envanter Numarası:	2636
Ebat:	Çap: 23,2 cm – yük 5,7 cm
Tarih:	15. yy.
Form:	Tabak
Teknik ve Altyapı:	Sıraltı tekniği, kırmızı çamur
Renk:	Kobalt mavi
Müzeye Nereden Geldiği:	İznik Roma tiyatrosu kazısı, 1986
Sergilendiği Yer:	İznik Nilüfer Hatun İmaretı TIEM
Eserin Bulunan Durumu:	Eser yaklaşık üç parça olarak bulunmuş ve tümlenmiştir. Eksik parçaları mevcuttur. Koyu kobalt mavi ve siyah tahrir kullanılan eser müzede sergilenmektedir. Merkezinde Milet işi tabaklarda klasik motif olarak kullanılan Süleyman Mührü adı verilen altı kollu motif yer almaktadır. Ortasında büyük içi dolu bir daire görülmektedir. Altı kollu yıldızın etrafı boş bir bordür ile sınırlandırılmıştır. Tabağın yanak kısmında sekiz eşit parçaya bölünmüş birbirini tekrarlayan iki motif bulunmaktadır. Üçgen kafes ve yelpaze şeklinde iki ayrı geometrik ve bitkisel motifler tabağın etrafını çevrelemektedir. Bordür çizgisinin kenarı içi dolu dairelerle bezenmiştir. Meander motifı uygulanan bordür ile kompozisyon tamamlanmıştır. Tabağın ortasında üçayak izi ve sır akmaları mevcuttur.

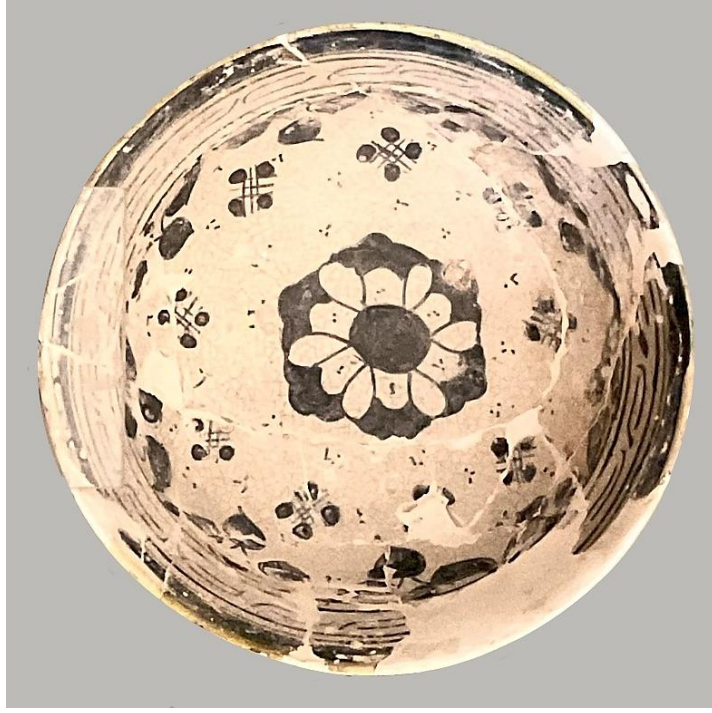
Fotoğraf 118: Kandil, İznik Türk ve İslam Eserleri Müzesi (Ş. Peker, 2023)

Katalog No:	67
Envanter Numarası:	2633
Ebat:	Uzunluk: 12,5 cm – yük. 5 cm
Tarih:	15. yy
Form:	Kandil
Teknik ve Altyapı:	Sıraltı tekniği, kırmızı çamur
Renk:	Kobalt mavi
Müzeye Nereden Geldiği:	İznik Çini fırınları kazısı, 1986
Sergilendiği Yer:	İznik Nilüfer Hatun İmaretı TIEM
Eserin Bulunan Durumu:	İznik kazı alanından çıkarılan kandil, form olarak en nadir örnekler arasındadır. Koyu kobalt mavi renk kullanılan kandilin, üstünde serbest fırça tekniği ile damla şeklinde motifler yer almaktadır. Ağız kısmı kırık ve sır dökülmeleri mevcuttur. Sıraltı tekniğinde şeffaf sır uygulanmıştır.

Fotoğraf 119: İznik Türk ve İslam Eserleri Müzesi (Ş. Peker, 2023)

Katalog No:	68
Envanter Numarası:	3486
Ebat:	Çap: 24,7 cm – yük 6,5 cm
Tarih:	15. yy.
Form:	Tabak
Teknik ve Altyapı:	Sıraltı tekniği, kırmızı çamur
Renk:	Kobalt mavi
Müzeye Nereden Geldiği:	İznik Çini fırınları kazısı, 1996
Sergilendiği Yer:	İznik Nilüfer Hatun İmareti TIEM
Eserin Bulunan Durumu:	Kazıdan yedi parça olarak çıkarılan tabak onarım görüp alçı ile birleştirilmiştir. Tabağın merkezinde, daire içinde içi dolu noktadan çıkan, altı eşit parçaya bölünmüş çizgi, iç bordüre kadar uzanmaktadır. Daire içinde, altı kollu yıldız ve boşluklarda yay şeklinde geometrik çizgiler görülmektedir. Eserin yanak kısmında ince uzun elli üç adet damla şeklinde geometrik motif yer almaktadır. Tabağın ağız kısmında (s) şeklinde bir bordür uygulanmıştır. Sır akmaları ve sır dökülmeleri görülmektedir. Merkezde üç ayak izi mevcuttur.

Fotoğraf 120: Kâse, İznik Türk ve İslam Eserleri Müzesi (Ş. Peker, 2023)

Katalog No:	69
Envanter Numarası:	3042
Ebat:	Çap: 18,3 cm – yük 9,3 cm
Tarih:	15. yy.
Form:	Kâse
Teknik ve Altyapı:	Sıraltı tekniği, kırmızı çamur
Renk:	Kobalt mavi
Müzeye Nereden Geldiği:	İznik Roma tiyatrosu kazısı, 1990
Sergilendiği Yer:	İznik Nilüfer Hatun İmaret-i İEM
Eserin Bulunan Durumu:	Kâse, yaklaşık on iki parça olup onarım görecük alçı ile birleştirilmiştir. Kâsenin ortasında, altıgen form içine yerleştirilmiş, altı taç yapraklı bir penç görölmektedir. Penç'in etrafında boş organik alanlar oluşturulmuş, bu alanlara, kafes ve noktadan oluşan, dokuz adet geometrik motif etrafını çevrelemiştir. Bordür kısmında meander motifi kullanılmış olan eserde sır çatlakları mevcuttur. Kâsenin dış kısmında kafes şeklinde serbest fırça tekniği ile yapılmış geometrik çizgiler görölmektedir.

Fotoğraf 121: Tabak, İznik Türk ve İslam Eserleri Müzesi (Ş. Peker, 2023)

Katalog No:	70
Envanter Numarası	:3382
Ebat	: Çap: 24,2 cm – yük: 8 cm
Tarih	: 15. Yy.
Form	: Kâse
Teknik ve Altyapı	: Sıraltı tekniği, kırmızı çamur
Renk	: Kobalt mavi, mangan moru
Müzeye Nereden Geldiği	: Satın alma, 1995
Sergilendiği Yer	: İznik Nilüfer Hatun İmaretî TİEM
Eserin Bulunan Durumu	: Kazıdan çıkarılan kâse, iki parça olarak birleştirilmiş kırık parçaları mevcuttur. Merkezinde, sekiz taç yapraklı bir penç yer almaktadır. Taç yaprakların aralarından çıkan, yay şeklinde çizgiler çarkıfelek havasındadır. Üç adet fileto çizgisi ile yapılmış bordür, merkezi sınırlandırmaktadır. Bordürün kenar çizgisinde, aralıklı beş adet, serbest fırça tekniğinde yapılmış üçgen çizgiler görülmektedir. Eserin yanak kısmında, beş adet her biri bireysel, yatay (s) şeklinde birbirine bağlı iki adet daire görülmektedir. Stilize bulut form olan bu şekillerin uçları iç ve dış bordüre çizgi ile bağlanmıştır. İki fileto çizgisi ile bordür tamamlanmıştır. Sır dökülmeleri oldukça fazladır.

Fotoğraf 122: Tabak, İznik Türk ve İslam Eserleri Müzesi (Ş. Peker, 2023)

Katalog No:	71
Envanter Numarası:	551
Ebat:	Çap: 20 cm – yük 5,5 cm
Tarih:	15. yy.
Form:	Tabak
Teknik ve Altyapı:	Sıraltı tekniği, kırmızı çamur
Renk:	Kobalt mavi, mangan moru
Müzeye Nereden Geldiği:	Hediye, 1964
Sergilendiği Yer:	İznik Nilüfer Hatun İmaretî TİEM
Eserin Bulunan Durumu:	Eser, kazıdan tek parça kenarı kırık olarak çıkarılmıştır. Serbest fırça tekniğindedir. Merkezinde, kalın bir daire çizgisi ve etrafında on iki adet helezon şeklinde, geometrik şekiller mevcuttur. Yanak kısmı, dört eşit parçaya bölünmüş, merkezden dış bordüre uzanan çizgiler görülmektedir. Çizgiler arasında bulunan organik alanlarda, dört adet üçgen bitkisel bir form yer almaktadır. Kalın, meander motifli bir bordüre sahip olan tabağın ortasında, üç ayak izi bulunmaktadır. Sıraltı tekniğinde şeffaf sır uygulanmıştır.

Fotoğraf 123: Tabak, İznik Türk ve İslam Eserleri Müzesi (Ş. Peker, 2023)

Katalog No:	72
Envanter Numarası:	3468
Ebat:	Çap: 24 cm – yük: 7 cm
Tarih:	14. yy.
Form:	Tabak
Teknik ve Altyapı:	Sıraltı tekniği, kırmızı çamur
Renk:	Kobalt mavi
Müzeye Nereden Geldiği:	İznik Çini fırınları kazısı, 1996
Sergilendiği Yer:	İznik Nilüfer Hatun İmaretî TİEM
Eserin Bulunan Durumu:	Kazıdan yaklaşık üç parça olarak çıkarılan silip tekniğindeki Milet tabak şeffaf koyu turkuaz bir sırla sırlanmıştır. Merkezinde taç yapraklı bir penç görülmektedir. Ortadaki bordürden çıkan kıvrımlı dallar ve uçlarında bitkisel motifler bulunmaktadır. Merkezinde üç ayak izi göze çarpmaktadır.

Fotoğraf 124: Sadberk Hanım müzesi (2023)

Katalog No:	73
Envanter Numarası:	17833-P.737
Ebat:	Çap: 24 cm – yük: 15 cm
Tarih:	15. yy.
Form:	Kâse
Teknik ve Altyapı:	Sıraltı tekniği, kırmızı çamur
Renk:	Kobalt mavi
Müzeye Nereden Geldiği:	Neslişah Osmanoğlu koleksiyonu
Sergilendiği Yer:	Sadberk Hanım müzesi
Eserin Bulunan Durumu:	Sadberk Hanım müzesinde sergilenen eser kırmızı çamurlu, kobalt mavi renk ve siyah tahrirlidir. Kâsenin merkezinde altı taç yapraklı bir penç, onun etrafını çevreleyen altı kollu yıldız ve yarım pençler etrafını sarmaktadır. Kâsenin ortasında çift fileto çizgili boş bir bordür görülmektedir. Yanak kısmında dört adet, dört düğüm motifi ve dört adet damla motifi birbirini tekrar etmektedir. Bordüründe meander motifi yer almaktadır. Şeffaf sıraltı tekniğinde olup sır çatlakları mevcuttur. Kâsenin kenarları kırıktır ve ortasında üç ayak izi görülmektedir.

Fotoğraf 125: Sadberk Hanım müzesi koleksiyonu Milet işi tabak⁹⁷

Katalog No:	74
Envanter Numarası:	-
Ebat:	-
Tarih:	14-15. yy.
Form:	Tabak
Teknik ve Altyapı:	Sıraltı tekniği, kırmızı çamur
Renk:	Kobalt mavi
Müzeye Nereden Geldiği:	-
Sergilendiği Yer:	Sadberk Hanım müzesi koleksiyonunda
Eserin Bulunan Durumu:	Sadberk Hanım koleksiyonundaki tabağın parçaları eksiktir. Eserin ortasında sekiz taç yapraklı bir penç görülmektedir. Etrafını altı kollu yıldız sarmaktadır. Yıldızı oluşturan üçgenlerin içinde üç düğüm motifi yer almaktadır. Merkeze yakın bordürün içi boştur. Tabağın yanak kısmını rumî motifi çevrelemektedir. Bordüründe damla motifi, aralarında noktalar bulunmaktadır. Kırmızı çamurlu sıraltı tekniğindeki tabakta sır çatlakları görülmektedir.

⁹⁷ Hülya Bilgi, **Ateşin Oyunu**, Vehbi Koç Vakfı Sadberk Hanım Müzesi, İstanbul, 2009 s. 22.

Fotoğraf 126 a-b: Tabak, Molla Zeyrek Hamam Müzesi (Ş. Peker, 2023)

Katalog No:	75
Envanter Numarası:	-
Ebat:	-
Tarih:	14.- 15. yy.
Form:	Tabak
Teknik ve Altyapı:	Sıraltı tekniği, kırmızı çamur
Renk:	Kobalt mavi
Sergilendiği Yer:	Molla Zeyrek Çinili Hamamı
Eserin Bulunan Durumu:	Çinili hamam kazılarında çıkarılan parçaları eksik tabak şeffaf sıraltı tekniğinde kobalt mavi renktedir. Tabağın ortasında kafes şeklinde bir alan oluşturulmuş bu alan helezon halkalarla doldurulmuştur. İçinde bitkisel dalların ve yaprakların olduğu tabak eksik olduğundan kompozisyon tam olarak anlaşılmamaktadır. Çini tabağın Dış yanak kısmı kıvrımlı çizgilerle çevrelenmektedir.

Fotoğraf 127 a-b: Molla Zeyrek Hamam Müzesi Milet kâse (Ş. Peker, 2023)

Katalog No:	76
Envanter Numarası:	-
Tarih:	14.- 15 yy.
Form:	Kâse
Teknik ve Altyapı:	Sıraltı tekniği, kırmızı çamur
Renk:	Kobalt mavi, mangan moru
Sergilendiği Yer:	Molla Zeyrek Çinili Hamamı
Eserin Bulunan Durumu:	Çinili hamam kazılarında çıkarılan kırmızı çamurlu beyaz astarlı kâsenin merkezinde on bir taç yapraklı bir penç görülmektedir. Yaklaşık yedi parçadan oluşan kesenin yanak kısmında üç adet daire içine serbest fırça ile yapılmış kafes çizgileri bulunmaktadır. Bunların arasında kıvrımlı dallı yapraklar yer almaktadır. Mangan moru ve kobalt mavi renk uygulanmıştır.

Fotoğraf 128: Kâse, Molla Zeyrek Hamam Müzesi (Ş. Peker, 2023)

Fotoğraf 129: Kâse dışı detay

Katalog No:	77
Envanter Numarası:	-
Tarih:	14.- 15. yy.
Form:	Tabak
Teknik ve Altyapı:	Sıraltı tekniği, kırmızı amur
Renk:	Kobalt mavi
Sergilendiği Yer:	Molla Zeyrek inili Hamam

Eserin Bulunan Durumu: Çinili hamam kazılarında çıkarılan kâse sıraltı tekniği olup, kırmızı çamur altyapısına sahiptir. Yüzeyine, ince uçlu aletle kazınarak oluşturulan sgraffito tekniği uygulanmıştır. Merkezi stilize sekiz ta yapraklı bir penç ve s şeklinde motiflerin yapıldığı bir bordürle sınırlandırılmıştır. Kâsenin yanak kısmı sekiz parçaya bölünmüş birbirini dönüşümlü tekrar eden iki desen bulunmaktadır. Bitkisel yapraklardan ve kıvrımlı motiflerinden oluşan kompozisyonun bordür tasarımında yelpaze yaprak motifi ve geometrik desenler görölmektedir. Kâse yüzeyi kazınarak krem rengi astara kadar kazınarak, sırlanmıştır. Dış zemini iki çizgi arası büyük helezon çizgilerle bezenmiştir.

Fotoğraf 130: Victoria and Albert Museum, London⁹⁸

Katalog No:	78
Envanter Numarası:	792-1905
Ebat:	Çap :19,5 cm – yük: 10,4 cm
Tarih:	14- 15 yy.
Form:	Kâse
Teknik ve Altyapı:	Sıraltı tekniği, kırmızı çamur
Renk:	Koyu Kobalt mavi,
Müzeye Nereden Geldiği:	Bursa, İznik satınalma
Sergilendiği Yer:	Victoria and Albert Museum, London
Eserin Bulunan Durumu:	Kâsenin alt kısmında el yazısı 'Miletos malı yazdığı kaynaklarda belirtilmektedir. Molla Zeyrek Çinili hamamdaki bulunan kâsenin benzeridir. Sgraffito tekniğinde yapılan kâse merkezde çarkıfelek bir penç ve yanak kısımları bitkisel ve kıvrımlı hatlardan oluşmaktadır.

⁹⁸ <http://www.sothebys.com/en/auctions/ecatalogue/2019/arts-of-the-islamic-world-119220/lot.216.html> E: (24.02.2023 Saat: 17.00)

Fotoğraf 131 a-b: Kâse iç, dış görünüşü, Victoria and Albert Museum, London

Fotoğraf 132-a Kâse dış görünüşü, Victoria and Albert Museum, London⁹⁹

Katalog No:	79
Envanter Numarası:	795-1905
Ebat:	Çap: 14,6 cm – yük: 7.3 cm
Tarih:	15 yy.
Form:	Kâse
Teknik ve Altyapı:	Sıraltı tekniği, kırmızı çamur
Renk:	Kobalt mavi, yeşil
Müzeye Nereden Geldiği:	Sirkeci postanesi temel kazısı
Sergilendiği Yer:	Victoria and Albert Museum, London
Eserin Bulunan Durumu:	Place d'Iena, Paris ve İstanbul Fransız Büyükelçiliği'nden Mösyö Jean Pozzi tarafından İstanbul'daki bir çarşıdan satın alındığı bilinmektedir. Kırmızı çamurlu kâsenin merkezinde bir penç yer almaktadır. Dışa bordüre doğru uzanan kıvrımlı dallar yapraklar ve etrafında benekler bulunmaktadır. Dış zemini zikzak ve düz çizgilerle bezenmiştir.

⁹⁹<https://collections.vam.ac.uk/item/O205770/bowl-unknown/> (E.28.02.2023)

Fotoğraf 133: Sürahi, Victoria Albert Museum 1380-1480¹⁰⁰

Katalog No:	80
Envanter Numarası:	C.114-1909
Ebat:	Çap :13,3 cm – yük: 18,1 cm
Tarih:	14 – 15. yy.
Form:	Sürahi
Teknik ve Altyapı:	Sıraltı tekniği, kırmızı çamur
Renk:	Koyu Kobalt mavi
Müzeye Nereden Geldiği:	Bursa, İznik, bağış
Sergilendiği Yer:	Victoria and Albert Museum, London
Eserin Bulunan Durumu:	Sir Charles Marling tarafından bağışlanan sürahi Victoria Albert Müzesinde sergilenmektedir. Sürahi formundaki bu Milet işi mamullerden az sayıda bulunmaktadır. Kırmızı çamurlu, beyaz astarlı, zemin üzerine koyu kobalt mavi ve siyah tahrir renk kullanılmıştır. Bombeli, basık gövdeli sürahinin gövdesi rumî motifleriyle çevrelenmiştir. Boyun kısmında dikine kalın damla motifleri yer almaktadır. Ağız kısmı ise birbirine geçme halkalardan motifler bulunmaktadır.

¹⁰⁰ <https://collections.vam.ac.uk/item/O209425/jug-unknown/> (E.23.02.2023)

Fotoğraf 134 a-b: Kâse iç, dış görünüşü Victoria Albert Museum ¹⁰¹

Katalog No:	81
Envanter Numarası:	C. 17-1982
Ebat:	Çap: 17 cm – yük: 7,5 cm
Tarih:	14 -15 yy.
Form:	Kâse
Teknik ve Altyapı:	Sıraltı tekniği, kırmızı çamur
Renk:	Kobalt mavi, siyah
Müzeye Nereden Geldiği:	Bursa, İznik, bağış
Sergilendiği Yer:	Victoria and Albert Museum, London
Eserin Bulunan Durumu:	Sotheby's'deki bir satıştan satın alınmış olan Milet kâse, serbest fırça tekniğinde olup şeffaf sırlıdır. Kobalt mavi renk kullanılan kompozisyon, uzun ince yaprakların bulunduğu üç adet daldan oluşmaktadır. Bordürü fırça darbeleri ile yapılmış olup sadedir. Dış kısmı yatay ve dikey çizgilerle kâsenin etrafını sarmaktadır.

¹⁰¹ <https://collections.vam.ac.uk/item/O209425/jug-unknown/> (E.23.02.2023)

Fotoğraf 135 a-b: Kâse iç, dış görünüşü Victoria Albert Museum 15. yüzyıl¹⁰²

Katalog No:	82
Envanter Numarası:	C. 151-1930
Ebat:	Çap: 23,8 cm – yük: -
Tarih:	15 yy.
Form:	Kâse
Teknik ve Altyapı:	Sıraltı tekniği, kırmızı çamur
Renk:	Kobalt mavi, siyah tahrir
Müzeye Nereden Geldiği:	Satın alma
Sergilendiği Yer:	Victoria and Albert Museum, London
Eserin Bulunan Durumu:	İstanbul Fransa Paris Büyükelçiliği Mösyö Jean Pozzi tarafından İstanbul'da bir çarşıdan satın alındığı bilinmektedir. Victoria and Albert Museum'da sergilenmektedir. Koyu kobalt mavi ve siyah rengin kullanıldığı kâsenin merkezinde bir penç yer almaktadır. Yanak kısmından dış bordüre kadar iki ince uzun damlalar ile doldurulmuştur. Dış zemini yatay ve dikey çizgilerle kafes şeklinde bezendiği görülmektedir.

¹⁰² <https://collections.vam.ac.uk/item/O279606/bowl-unknown/> (E: 23.02.2023)

Fotoğraf 136: Kâse iç ve dış görünüşü Ashmolean Museum 15. yy.¹⁰³

Fotoğraf 137: Kâse dış görünüşü

¹⁰³ Ashmolean Museum Kâse, <http://jameelcentre.ashmolean.org/> (E: 22.05. 2023)

Katalog No:	83
Envanter Numarası:	EA1978.1680
Ebat:	Çap: 27,4 cm – yük. 12 cm.
Tarih:	15 yy.
Form:	Kâse
Teknik ve Altyapı:	Sıraltı tekniği, kırmızı çamur
Renk:	Kobalt mavi, açık yeşil
Müze Nereden Geldiği:	Gerald Reitlinger'in Hediyesi, 1978.
Sergilendiği Yer:	Oxford Ashmolean Museum, (İngiltere)

Eserin Bulunan Durumu: Gerald Reitlinger tarafından 1978 yılında müzeye hediye edilen Milet kâse sıraltı tekniğinde şeffaf sırlıdır. Koyu kobalt mavi renk ve siyah tahrirlidir. Kompozisyonu geometrik desenlerden oluşmaktadır. Merkezinde daire içinde üçgen bir geometrik desen bulunmaktadır. Üçgenin içi kıvrımlı ve düz çizgiler serbest fırça darbeleriyle yapılmış noktalar bulunmaktadır. Kâsenin yanak kısmından bordüre kadar çarkıfelek şeklinde on parçadan oluşan alanlar görülmektedir. Bu alanlarda üç değişik desen yer almaktadır. Kısa, uzun, zikzak çizgiler, noktalar, vav harfini andıran motifler kâseyi kaplamıştır. Bordüründe büyük yuvarlak beneklerin arası yatay çizgilerle ayrılmıştır. Dış kısmı zikzak çizgiler ve ince uzun yaprak motifi ile bezenmiştir.

Fotoğraf 138: Ankara Örtmeli Hoca Hundi Camii sağ köşe (Ş. Peker, 2023)

Katalog No:	84
Yapıdaki Yeri:	Mihrap alınlığı sağ
Ebat:	Yaklaşık çap: 22 cm
Tarih:	15 yy.
Form:	Kâse
Teknik:	Sır altı tekniği
Renk:	Koyu kobalt mavi, siyah tahrir
Bulunduğu Yer:	Mihrap alınlığı sağ üst köşe

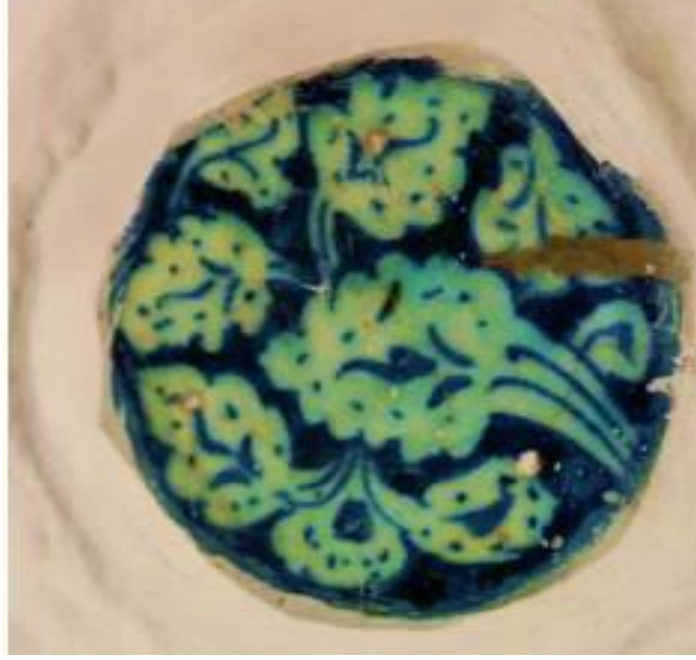
Eserin Bulunan Durumu: Kâse, form olarak kenarları dilimlidir. Kenarları tahrip edilmiş ve parçalı kırıktır. Sol taraftaki kâsedan biraz daha büyüktür. Mihrap kavsarasının sağ üst köşesinde bulunmaktadır. Beyaz zemin üzerine kobalt mavi siyah tahrir ve şeffaf sırlıdır. Kâse on sekiz eşit üçgen parçaya bölünmüştür. Merkezden kenara doğru uzayan üçgen parçalara üç farklı kompozisyon uygulanmıştır. Birinci üçgenin içinde damla şeklinde çizgiler, ikinci üçgenin içinde merkezden dışa doğru uzayan birbirine sarılmış yapraklar, üçüncü üçgende s şeklinde kıvrımlı dallar birbirini izlemektedir.

Fotoğraf 139: Ankara Örtmeli Hoca Hundi Camii sol köşe (Ş. Peker, 2023)

Katalog No:	85
Yapıdaki Yeri:	Mihrap alınlığı sol
Ebat:	Yaklaşık çap: 18 cm
Tarih:	15. yy.
Form:	Kâse
Teknik:	Sır altı tekniği
Renk:	Koyu kobalt, siyah
Bulunduğu Yer:	Mihrap sol alınlık üzerinde

Eserin Bulunan Durumu: Kâse mihrap kavsarasının sol üst köşesinde bulunmaktadır. Kobalt mavi, siyah tahrirli ve şeffaf sıraltı tekniği uygulanmıştır. Kâsenin sol kenarı kırık, parçası eksiktir. Ortasında üçayak izi bulunmaktadır. Kompozisyon olarak altı küçük parçası birbirine eşit, altı parçası biraz daha büyük, on iki parçaya bölünmüş, üçgen kompozisyon görülmektedir. Üçgen bölümlerde, iki ayrı bezeme vardır. Bezemede s şeklinde serbest çizgiler, dallar, tomurcuklar ve kâsenin orta merkezine yakın tepelik yer almaktadır. Diğer üçgen bölümde, birbirini kesen kafes çizgilerden alan oluşturulmuştur. On iki parçaya bölünen kompozisyon bezemeli olup dönüşümlü tekrar etmiştir.

Fotoğraf 140: Ankara Hacı İvaz Camii Kadınlar Mahfili duvar (Ş. Peker, 2023)

Katalog No:	86
Yapıdaki Yeri:	Harim bölümü
Ebat:	-
Tarih:	15. yy. başı
Teknik:	Sır altı tekniği
Renk:	Kobalt Mavi
Bulunduğu Yer:	Kadınlar mahfili duvarında

Eserin Bulunan Durumu: 15.yy'ın başı olarak tarihlendirilen Hacı İvaz Camii, Ankara Oğuz Mahallesi'nde bulunmaktadır. Kadınlar mahfili duvarında, Harim bölümünün orta ekseninde bulunan tabak, sekizgen alçı panonun ortasında yer almaktadır. Bitkisel kompozisyonlu, kobalt mavi renk kullanılan Milet işi tabak, sır altı tekniğindedir.¹⁰⁴

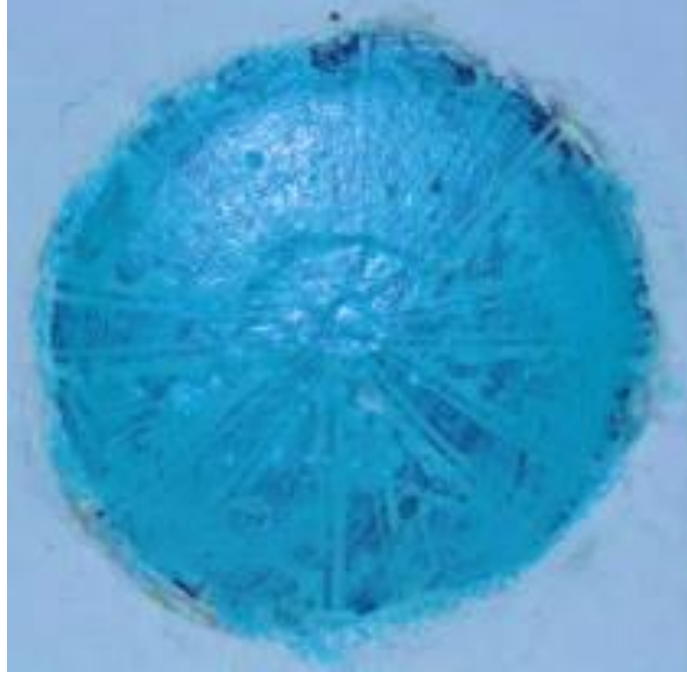
¹⁰⁴ Yıldız Demiriz, a.g.e., s., 197.

Fotoğraf 141: Ankara Susuz Köyü Camii (Köse, 2021)

Katalog No:	87
Yapıdaki Yeri:	Mihrap tacı çerçevesinin ortasında
Ebat:	Yaklaşık çap: 22 cm.
Tarih:	15. yy
Teknik:	Sır altı tekniği milet
Form:	Tabak
Renk:	Koyu kobalt mavi, siyah tahrirli

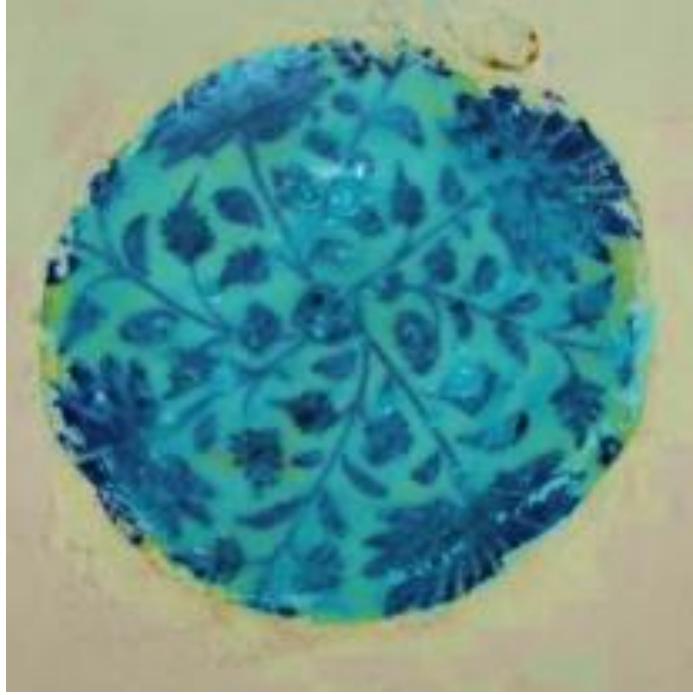
Eserin Bulunan Durumu: 15. yüzyılın başı olduğu bilinen Milet işi tabak, mihrap tavanına yakın bulunan tabak kenarının bir kısmı, kalın bordür altında kalmıştır. Kompozisyonda, dört adet merkezden dışa doğru tepelik ve aralarda birbirini tekrar eden Rumiler vardır. Tepelikten çıkan dalların ucunda yapraklar, hemen üstünde, yuvarlak kenar bordürü ve tabağı çevreleyen uzun ince çubuklarla kompozisyon tamamlanmıştır.

Fotoğraf 142: Karaman Ermenek Ulu Cami (Oktay Orhanlı Arşivi)

Katalog No:	88
Yapıdaki Yeri:	Mihrap alınlığının sağ üst köşesi
Ebat:	Yaklaşık çap: 12 cm.
Teknik:	Sır altı tekniği milet
Form:	Tabak
Tarih:	14. yy.
Renk:	Koyu Kobalt mavi

Eserin Bulunan Durumu: Beylikler döneminde (1303) yılında yapılan caminin mihrap alınlığının sağ köşesinde yer alan mavi beyaz Milet işi tabak kompozisyon olarak on sekiz eşit parçaya bölünmüş içten dışa doğru uzanan üçgenlerden oluşmaktadır. Milet tabağın içi yanlış restore yapılarak mavi plastik boya ile kapatılmış olduğundan dolayı net görülmemektedir.

Fotoğraf 143: Karaman Ermenek Ulu Camii (Oktay Orhanlı Arşivi)

Katalog No:	89
Yapıdaki Yer:	Mihrap alınlığının sol üst köşesi
Boy:	Yaklaşık çap: 15 cm
Tarih:	14. yy.
Teknik:	Sıraltı tekniği
Form:	Tabak
Renk:	Koyu kobalt mavi beyaz

Eserin Bulunan Durumu: 14. yy. Milet işi özelliğini taşıyan, kırmızı çamurlu beyaz astarlı çini, sağ köşede yer alan tabaktan biraz daha büyüktür. Yüzeyi yanlış restorasyondan dolayı açık mavi plastik boya ile boyanmış olduğu görülmektedir. Milet işi çini tabak, dörde bölünmüş, dalların uçlarında dört adet büyük bir çiçek motifi, ortasında bir penç ve merkezden dışa doğru uzayan kıvrımlı dalların uçlarında yapraklar ile tabağa eşit bir şekilde dağılmıştır.

Fotoğraf 144: Molla Büyük Camii mihrap köşelik sağında (Ş. Peker, 2023)

Katalog No:	90
Yapıdaki Yeri:	Mihrap alınlığında
Boy:	Yaklaşık çap: 15 cm.
Tarih:	14. yy.
Teknik:	Sıraltı tekniği
Renk:	Koyu kobalt mavi
Form:	Tabak

Eserin Bulunan Durumu: Mihrabın sağ köşesinde yer alan tabak beyaz zemin üzerine mavi tahrirli ve kobalt mavi renktedir. Tabağın merkezinden dışa doğru, tabağı kaplayan, kıvrımlı dallar üzerinde hatayî, penç ve yapraklardan oluşan bir kompozisyon uygulanmıştır. Merkeze yakın üç adet kanatlarını açmış kuş figürü görülmektedir. Tabağın dışa doğru ağız kısmını çevreleyen dalgalı iki ince çizgi arasında kalın içi boyalı bordür yer almaktadır. Sıraltı tekniğinde yapılmış tabak, alçı mihraba gömülmüştür.

Fotoğraf 145: Molla Büyük Camii mihrap köşelik sol (Ş. Peker, 2023)

Katalog No:	91
Yapıdaki Yeri:	Mihrap alınlığının Mihrabın sol köşesi
Boy:	Yaklaşık çap: 15 cm.
Tarih:	14. yy.
Teknik:	Sıraltı tekniği
Renk:	Koyu kobalt mavi
Form:	Tabak

Eserin Bulunan Durumu: Mihrabın sol köşesinde bulunan tabak yaklaşık 15 cm. dir. Merkezinde rumî ve tepeliklerden oluşan bir kompozisyon bulunmaktadır. Merkezi çevreleyen çift fileto çizgisi ile içi boş bir bordür alanı oluşturulmuştur. Dış bordürde ince kıvrımlı dallar üzerinde yapraklar ve yarım hatayîler bulunmaktadır. Tabakta sır akmaları belirgin şekilde görülmektedir. Beyaz zemin üzerine koyu kobalt mavi kullanılmıştır.

Fotoğraf 146: Molla Büyük Camii mihrap solunda (Ş. Peker, 2023)

Katalog No:	92
Yapıdaki Yeri:	Mihrap bordürü solunda
Boy:	Yaklaşık çap: 12 cm.
Tarih:	14. yy.
Teknik:	Sıraltı tekniği
Form:	Tabak
Renk:	Koyu kobalt mavi

Eserin Bulunan Durumu: Mihrap çerçevesinin sol tarafında yer almaktadır. Tabak formu sekizgen alan içine yerleştirilmiştir. Merkezde bulunan kalın kenarlı üçgen form kenar bordüre kadar uzanmaktadır. Merkezdeki üçgenin içinde birbirini kesen yaylar ve noktalar görülmektedir. Bordüre yakın yarım daire şeklinde üç adet alan ve bu alanların içinde yay şeklinde geometrik çizgiler, yuvarlaklar bulunmaktadır. Sıraltı tekniğinde şeffaf sır uygulanmış olup siyah tahrir ve kobalt mavi renk kullanılmıştır.

Fotoğraf 147: Molla Büyük Camii mihrap sağıında (Ş. Peker, 2023)

Katalog No:	93
Yapıdaki Yeri:	Mihrap bordürü sağıında
Boy:	Yaklaşık çap:12 cm.
Tarih:	14. yy.
Teknik:	Sıraltı tekniğı
Form:	Tabak
Renk:	Koyu kobalt mavi

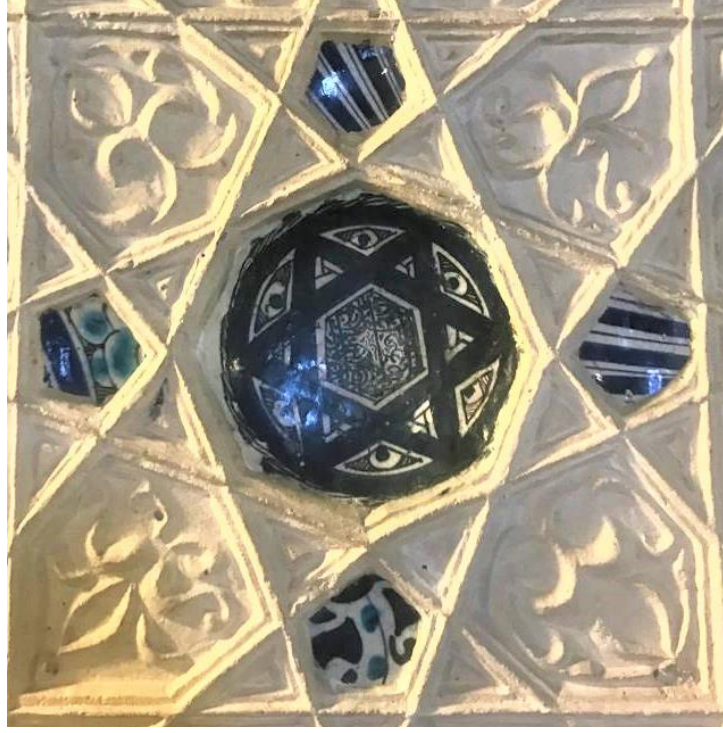
Eserin Bulunan Durumu: Mihrap çerçevesinin sağıında yer almaktadır. Sekizgen alçı içine kakılmış olan tabağın merkezi kenar bordüre kadar altı eşit parçaya bölünmüştür. Bölünen parçalarda üçgen alanlar meydana gelmiştir. Bu üçgen alanların içi ortasında nokta etrafını çevreleyen geometrik motif ve çizgiler yer almaktadır. Parlak, sıraltı tekniğinde şeffaf sır uygulanmış olup, sır akmaları mevcuttur.

Fotoğraf 148: Molla Büyük Camii mihrap solunda (Ş. Peker, 2023)

Katalog No:	94
Yapıdaki Yeri:	Mihrap bordürü solunda
Boy:	Yaklaşık çap: 12 cm.
Tarih:	14. yy.
Teknik:	Renkli sıraltı tekniği
Form:	Tabak
Renk:	Siyah, Turkuaz sır

Eserin Bulunan Durumu: Mihrap çerçevesinin sol alt tarafında bulunmaktadır. Mihrap cephesine kakılmış olan tabak sekizgen alçı içine yerleştirilmiştir. Kompozisyon yapraklar ve penç motifinden oluşmaktadır. Sağ köşede altı taç yaprağı görülen bir penç yer almaktadır. Penç motifinden çıkan dallar ve yapraklar etrafını sarmaktadır. Siyah renk motifler üzerine turkuaz renkli sır uygulanmıştır.

Fotoğraf 149: Molla Büyük Camii mihrap solunda (Ş. Peker, 2023)

Katalog No:	95
Yapıdaki Yeri:	Mihrap bordürü solunda
Ebat:	Yaklaşık çap: 12 cm.
Tarih:	14. yy.
Teknik:	Sıraltı tekniği
Form:	Tabak
Renk:	Koyu kobalt mavi, siyah tahrir

Eserin Bulunan Durumu: Mihrap cephesine uygulanmış olan tabak sekizgen alana yerleştirilmiştir. Tabağın merkezini kaplayan altıgen bulunmaktadır. Altıgenin içi serbest fırça ile yapılmış çizgiler görülmektedir. Tabağın ağız çevresindeki bordüre kadar uzanan altıgen yıldız, yer almaktadır. Altıgeni oluşturan kollarda bulunan alanlarda yuvarlak nokta ve çizgilerden oluşan geometrik motifler bulunmaktadır. Beyaz zemin üzerine Koyu kobalt mavi renk ve siyah tahrir uygulanmıştır. Sıraltı tekniğinde şeffaf sırlıdır.

Fotoğraf 150: Molla Büyük Camii mihrap sol altta (Ş. Peker, 2023)

Katalog No:	96
Yapıdaki Yeri:	Mihrap bordürü sol alt
Boyu:	Yaklaşık çap: 12 cm.
Tarih:	14. yy.
Teknik:	Sıraltı tekniği
Form:	Tabak
Renk:	Koyu kobalt mavi

Eserin Bulunan Durumu: Mihrap bordürünün sol alt köşesine yerleştirilmiştir. Merkezinde, çizgi ile on eşit bölüme ayrılmış, penç görünümünde motif ve merkezin etrafını saran, geniş bir bordür yer almaktadır. Tabağın kenarında, yedi adet içi boş yuvarlak geometrik desen aralarına, dönüşümlü olarak yerleştirilmiş, çapraz çizgilerle taranmış, üçgen alanlar bulunmaktadır. Üçgen alanların tepelerinde çintemaniyi anımsatan üç benek yer almaktadır. Kobalt mavi renk kullanılan tabak sıraltı tekniğindedir.

Fotoğraf 151: Molla Büyük Camii mihrap sağında (Ş. Peker, 2023)

Katalog No:	97
Yapıdaki Yeri:	Mihrap sağ bordüründe
Boy:	Yaklaşık çap: 12 cm.
Tarih:	14. yy.
Teknik:	Sıraltı tekniği
Form:	Tabak
Renk:	Kobalt mavi

Eserin Bulunan Durumu: Mihrap cephesinin sağ tarafında bulunan tabak kobalt mavi renk ve siyah tahrirlidir. Merkezinde bulunan yuvarlak içine, siyah tahrirle, fırça darbeleriyle noktalar uygulanmıştır. Tabağı çevreleyen, birbirini tekrar eden rumî motifi ile kompozisyon tamamlanmıştır. Tabak sıraltı tekniğinde şeffaf sırlıdır.

Fotoğraf 152: Molla Büyük Camii mihrap sağında (Ş. Peker, 2023)

Katalog No:	98
Yapıdaki Yeri:	Mihrap sağ bordüründe
Boy:	Yaklaşık çap: 12 cm.
Tarih:	14. yy.
Teknik:	Sıraltı tekniği
Form:	Tabak
Renk:	Koyu kobalt mavi, siyah tahrir

Eserin Bulunan Durumu: Mihrap cephesi sağ bordüründe yer alan tabak sekizgen formunda alçı içine yerleştirilmiştir. Beyaz astar zemin üzerine kobalt mavi geometrik altıgen yıldız uygulanan tabağın boş alanları çizgi, yuvarlak ve taramalarla doldurulmuştur. Sıraltı şeffaf parlak sır kullanılan tabaktan mihrapta aynı motifte iki adet bulunmaktadır.

Fotoğraf 153: Molla Büyük Camii mihrap sağında (Ş. Peker, 2023)

Katalog No:	99
Yapıdaki Yeri:	Mihrap bordürü sağ alt
Boy:	Yaklaşık çap: 12 cm.
Tarih:	14. yy.
Teknik:	Sıraltı tekniği
Form:	Tabak
Renk:	Turkuaz, mangan moru, kobalt mavi, siyah
Eserin Bulunan Durumu:	Mihrap cephesinin sağ alt köşesinde bordür alanında yer alan tabak, sıraltı tekniğinde ve şeffaf sırlıdır. Tabağın solunda, ince uzun bir dal üzerinde mangan moru ve kobalt mavi rengin kullanıldığı basit, stilize bir hatayî motifi görülmektedir. Sağında, turkuaz ve siyah renklerin kullanıldığı yuvarlak organik bir alanın içinde, yedi noktanın bulunduğu, serbest çizgilerle yapılmış ve motifi çevreleyen kurdele gibi bir desenle kompozisyon tamamlanmıştır.

Fotoğraf 154: Molla Büyük Camii mihrap solunda (Ş. Peker, 2023)

Katalog No:	10
Yapıdaki Yeri:	Mihrap bordürü sol orta
Boy:	Yaklaşık çap: 12 cm.
Tarih:	14. yy.
Teknik:	Sıraltı tekniği
Renk:	Koyu kobalt mavi

Eserin Bulunan Durumu: Şeffaf sıraltı tekniğindeki tabak yaklaşık on iki santimetre çapındadır. Koyu kobalt mavi siyah tahrirli tabağın kompozisyonu merkezinde yer alan rumî tepeliklerden oluşmaktadır. Merkezi dört eşit parçaya bölen rumî tepelik ve rumî dallar tabağın yüzeyini kaplamaktadır. Kenar bordürü motifsiz sadedir.

Fotoğraf 155: Molla Büyük Camii mihrap solunda (Ş. Peker, 2023)

Katalog No:	101
Yapıdaki Yeri:	Mihrap bordürü sol orta
Boy:	Yaklaşık çap: 12 cm.
Tarih:	14. yy.
Teknik:	Sıraltı tekniği
Form:	Tabak
Renk:	Koyu kobalt mavi

Eserin Bulunan Durumu: Mihrap bordürünün sol tarafında bulunan tabak koyu kobalt mavi renk, siyah tahrir ve şeffaf sırlıdır. Tabağın ortasında büyükçe bir lotus çiçeği merkezi kaplamaktadır. Çiçeğin sapı bordür çizgisinden çıkmaktadır. Lotusun etrafını bitkisel yapraklar çevrelemektedir. Tabağın ağız kısmı çift bordür çizgisi ile sınırlandırılmıştır.

Fotoğraf 156: Molla Büyük Camii mihrap solunda (Ş. Peker, 2023)

Katalog No:	102
Yapıdaki Yeri:	Mihrap bordürü sol orta
Boy:	Yaklaşık çap: 12 cm.
Tarih:	14. yy.
Teknik:	Sıraltı tekniği
Form:	Tabak
Renk:	Koyu kobalt mavi

Eserin Bulunan Durumu: Caminin mihrabında, bordürün sol tarafında bulunan tabak, şeffaf sıraltı tekniğinde kobalt mavi renkli ve siyah tahrirlidir. Merkezinde, stilize bitkisel bir form görülmektedir. Bitkisel motifin etrafı kalın bir bordür ile sınırlanmıştır. Dışa doğru bordür kenarlarında, sekiz adet badem şeklinde geometrik form ve aralarında vav harfine benzeyen geometrik şekiller yer almaktadır.

Fotoğraf 157: Molla Büyük Camii mihrap sol üst köşe (Ş. Peker, 2023)

Katalog No:	103
Yapıdaki Yeri:	Mihrap bordürü sol üst köşe
Boy:	Yaklaşık çap: 12 cm.
Tarih:	14. yy.
Teknik:	Renkli sır, sıraltı tekniği
Form:	Tabak
Renk:	Siyah, Turkuaz sır

Eserin Bulunan Durumu: Mihrap bordürünün sol üst köşesinde yer alan tabak turkuaz sırlıdır. Siyah rengin kullanıldığı zeminde geometrik çizgiler görülmektedir. Merkezindeki beşgen şeklin içi ince zikzak çizgilerle doldurulmuştur. Dışa doğru beşgen geometrik şeklin köşelerinden kompozisyon devam etmektedir içleri zikzak çizgilerle doldurulmuş tabakta bitkisel motif kullanılmamıştır.

Fotoğraf 158: Molla Büyük Camii mihrap solunda (Ş. Peker, 2023)

Katalog No:	104
Yapıdaki Yeri:	Mihrap bordürü sol üst
Boy:	Yaklaşık çap: 12 cm.
Tarih:	14. yy.
Teknik:	Sıraltı tekniği
Form:	Tabak
Renk:	Koyu kobalt mavi, siyah

Eserin Bulunan Durumu: Mihrap bordürü sol üst tarafında yer almakta olan tabakta, kobalt mavi renk ve siyah tahrir kullanılmıştır. Merkezde, altıgen içbükey yay içinde stilize bir form görülmektedir. Tabanın ortasındaki zemin, ince çizgilerle taranmıştır. Merkezden dışa doğru, bordür sınırına yakın, altı adet badem şeklinde organik alanlar elde edildiği görülmektedir. Bordür kısmında dikey ince çizgilerle kompozisyon tamamlanmıştır. Kompozisyonun tamamı tabak kesildiği için görülmemektedir, fakat devam ettiği düşünülmektedir.

Fotoğraf 159: Molla Büyük Camii mihrap solunda (Ş. Peker, 2023)

Katalog No:	105
Yapıdaki Yeri:	Mihrap bordürü sol
Boy:	Yaklaşık çap: 12 cm.
Tarih:	14. yy.
Teknik:	Sıraltı tekniği
Form:	Tabak
Renk:	Koyu kobalt mavi, siyah

Eserin Bulunan Durumu: Mihrapta bulunan eserin motifi bordürdeki üç tabakta kullanıldığı görülmektedir. Milet işi tabaklarda sık kullanılan altı kollu yıldız ve aynı zamanda Süleyman mührü 'de denilen bir motifi yer almaktadır. Altı kollu yıldızın boş kalan alanları, serbest fırça ile yapılmış nokta ve kıvrımlı çizgilerle doldurulmuştur. Tabakın bütünü kaplayan yıldız motifi, kalın hatlardan oluşmaktadır. Sıraltı tekniğinde şeffaf sır uygulanmış olup, koyu kobalt ve siyah renk kullanılmıştır.

Fotoğraf 159: Molla Büyük Camii mihrap solunda (Ş. Peker, 2023)

Katalog No:	106
Yapıdaki Yeri:	Mihrap bordürü
Boyu:	Yaklaşık çap: 12 cm.
Tarih:	14. yy.
Teknik:	Sıraltı tekniği
Form:	Tabak
Renk:	Koyu kobalt mavi

Eserin Bulunan Durumu: Tabak mihrap bordürünün sol tarafında yer almaktadır. Tabanın ortasında kuş figürünü andıran bir desen görülmektedir. Bu figürün etrafını kıvrık dallardan oluşan üç adet bitkisel motif çevrelemektedir. Sıraltı tekniğinde şeffaf sır uygulanmış olan tabak kobalt mavi ile renklendirilmiştir.

Fotoğraf 160: Molla Büyük Camii mihrap sağında (Ş. Peker, 2023)

Katalog No:	107
Yapıdaki Yeri:	Mihrap bordürü sağ
Boyu:	Yaklaşık çap: 12 cm.
Tarih:	14. yy.
Teknik:	Sıraltı tekniği
Form:	Tabak
Renk:	Koyu kobalt mavi

Eserin Bulunan Durumu: Bordürün sağ üst tarafında yer alan tabak, geometrik desenler ile bezenmiştir. Tabakın ortasında, altı eşit parçaya bölünmüş kalın bordürlü bir geometrik desen yer almaktadır. Geometrik desen içinde altı adet üçgen alan oluşmuş bu alanların içindeki oval çizgi içinde büyük bir benek görülmektedir. Tabakın içini kaplayan altıgen desen kobalt mavi ve siyah tahrirlidir.

Fotoğraf 161: Molla Büyük Camii mihrap üst tarafında (Ş. Peker, 2023)

Katalog No:	108
Yapıdaki Yeri:	Mihrap bordürü üst tarafı
Boy:	Yaklaşık çap: 12 cm.
Tarih:	14. yy.
Teknik:	Sıraltı tekniği
Form:	Tabak
Renk:	Koyu kobalt mavi

Eserin Bulunan Durumu: Mihrap bordürünün üst bölümünde bulunan tabak kobalt mavi boyalı ve şeffaf sırlıdır. Tabanın merkezindeki yuvarlak alan içinde bir hatayî motifi görülmektedir. Merkezin bulunduğu alan ince bir çizgi çerçeve içine alınmıştır. Dış kenarında kalın kıvrımlı hatların bulunduğu şekiller ve bunların aralarında noktalar çizgiler yer almaktadır.

Fotoğraf 162: Molla Büyük Camii mihrap sağ üst (Ş. Peker, 2023)

Katalog No:	109
Yapıdaki Yeri:	Mihrap bordürü sağ üst
Boy:	Yaklaşık çap: 12 cm.
Tarih:	14. yy.
Teknik:	Sıraltı tekniği
Form:	Tabak
Renk:	Koyu kobalt mavi

Eserin Bulunan Durumu: Mihrapta sağ üstten dördüncü sırada bulunan tabak kobalt mavi renkli ve siyah tahrirlidir. Merkezden dışa doğru kalın çizgilerle sekiz eşit parçaya bölünmüş olan tabağın boş kalan alanlara sekiz adet stilize bir motif yerleştirilmiştir. Boş kalan alanlar ince çizgilerle doldurulmuştur. Sıraltı tekniğinde şeffaf sır uygulanmıştır.

Fotoğraf 163: Molla Büyük Camii mihrap sağında (Ş. Peker, 2023)

Katalog No:	110
Yapıdaki Yeri:	Mihrap bordürü sağı
Boyu:	Yaklaşık çap: 12 cm.
Tarih:	14. yy.
Teknik:	Sıraltı tekniği
Form:	Tabak
Renk:	Koyu kobalt mavi

Eserin Bulunan Durumu: Mihrapta bulunan tabak sağı bordür üstünde görülmektedir. Tabak şeffaf sıraltı tekniğinde kobalt mavi renkli siyah tahrirlidir. Ortasında Y formunda bir geometrik şekil yer almaktadır. İçi kafes şeklinde ince çizgilerle doldurulmuştur. Tabağın kenarlarında içi dolgulu yuvarlak geometrik desenler çevrelemektedir.

Fotoğraf 164: Molla Büyük Camii mihrap sağında (Ş. Peker, 2023)

Katalog No:	111
Yapıdaki Yeri:	Mihrap bordürü sağı
Boy:	Yaklaşık çap: 12 cm.
Tarih:	14. yy.
Teknik:	Sıraltı tekniği
Form:	Tabak
Renk:	Koyu kobalt mavi

Eserin Bulunan Durumu: Mihrabın sağı bordürünün üstünde yer alan tabak kobalt mavi siyah tahrirlidir. Kompozisyonda farklı boyutlarda eşkenar dörtgenler bulunmaktadır. Geometrik desenlerin içinde serbest fırça ile yapılmış helezonlar, kalın ince çizgiler, büyük, küçük içi dolgulu noktalar görülmektedir. Kobalt mavi renkli siyah tahrirli, sıraltı tekniğinde şeffaf sır uygulanmıştır.

Fotoğraf 165: Molla Büyük Camii mihrap tepesinde (Ş. Peker, 2023)

Katalog No:	112
Yapıdaki Yeri:	Mihrap bordürü tepesi
Boy:	Yaklaşık çap: 12 cm.
Tarih:	14. yy.
Teknik:	Sıraltı tekniği
Form:	Tabak
Renk:	Koyu kobalt mavi

Eserin Bulunan Durumu: Mihrap sağ bordüründe, üstten üçüncü sırada yer alan tabak, değişik boyutlarda kalın çizgilerle, altı parçaya bölüldüğü görülmektedir. Her birinin içindeki alanlara farklı motifler uygulanmıştır. Alanlarda ince ve kalın çizgiler, Osmanlıca harfler, tepelik, noktalar yer almaktadır. Sıraltı tekniğinde şeffaf sır uygulanan tabakta koyu kobalt mavi renk ve siyah tahrir kullanılmıştır.

Fotoğraf 166: Molla Büyük Camii mihrap üst bordür (Ş. Peker, 2023)

Katalog No:	113
Yapıdaki Yeri:	Mihrap bordürü tepesi
Boy:	Yaklaşık çap: 12 cm.
Tarih:	14. yy.
Teknik:	Sıraltı tekniği
Form:	Tabak
Renk:	Koyu kobalt mavi

Eserin Bulunan Durumu: Tabak mihrap bordürünün üst tepe kısmında yer almaktadır. Ortasında büyük bir hatayi motifi ve tepesinden çıkan dal üzerinde kıvrımlı yapraklar bitkisel motifler görülmektedir. Serbest fırça tekniğinde tahrirsiz olan tabak Sıraltı tekniğinde şeffaf sır uygulanmış olup, koyu kobalt mavi renktedir.

Fotoğraf 167: Mihrap bordürü tepesinde (Ş. Peker, 2023)

Katalog No:	114
Yapıdaki Yeri:	Mihrap bordürü tepesi
Boy:	Yaklaşık çap: 12 cm.
Tarih:	14. yy.
Teknik:	Sıraltı tekniği
Form:	Tabak
Renk:	Koyu kobalt mavi

Eserin Bulunan Durumu: Mihrap bordürünün tepe noktasında bulunan tabak kalın bordur çizgileriyle sekiz parçaya bölünmüştür. Sekiz parçadan oluşan üçgen alanlara iki farklı geometrik çizgiler dönüşümlü olarak yerleştirilmiştir. Birinci desende yatay kesik kesik dalga çizgiler görülürken, ikinci desende yatay, dikey, helezon, s şeklinde geometrik çizgiler yer almaktadır. Tabak sıraltı tekniğinde olup, kobalt mavi renk ve siyah tahrirlidir.

Fotoğraf 168: Mihrap bordürü sağ tarafında (Ş. Peker, 2023)

Katalog No:	115
Yapıdaki Yeri:	Mihrap bordürü sağ
Boy:	Yaklaşık çap: 12 cm.
Tarih:	14. yy.
Teknik:	Sıraltı tekniği
Form:	Tabak
Renk:	Koyu kobalt mavi

Eserin Bulunan Durumu: Mihrap bordürünün sağ üsten ikinci sırasında yer alan tabak, merkezinde içi dolgulu ortası boş daireden çıkan dal üzerinde, bitkisel yapraklar yer almaktadır. Koyu kobalt mavi rengin kullanıldığı tabak, tahrirsiz serbest fırça tekniği ile yapılmıştır. Şeffaf sır uygulanmıştır.

Fotoğraf 169: Mihrap bordürü sağ tarafında (Ş. Peker, 2023)

Katalog No:	116
Yapıdaki Yeri:	Mihrap bordürü sağ alt bölümü
Boy:	Yaklaşık çap: 12 cm.
Tarih:	14. yy.
Teknik:	Sıraltı tekniği
Form:	Tabak
Renk:	Koyu kobalt mavi, siyah tahrir

Eserin Bulunan Durumu: Mihrap bordürü sağ alt bölümünde yer alan tabak, koyu kobalt mavi renkli ve siyah tahrirlidir. Merkezde altıgen geometrik bir form bulunmaktadır. Altıgen formun içinde üç nokta ve etrafında zikzak çizgiler görülmektedir. Merkezden dışa doğru altıgen formdan çıkan kalın çizgiler altı bölüm oluşturmuş bu alanlarda birbirini tekrar eden noktalar ve çizgilerden oluşan farklı desenler uygulanmıştır. Sıraltı tekniğinde şeffaf sırlıdır.

Fotoğraf 170: Mihrap bordürü sağ tarafında (Ş. Peker, 2023)

Katalog No:	117
Yapıdaki Yeri:	Mihrap bordürü tepesi
Boy:	Yaklaşık çap: 12 cm.
Tarih:	14. yy.
Teknik:	Sıraltı tekniği
Form:	Tabak
Renk:	Koyu kobalt mavi

Eserin Bulunan Durumu: Bordürün üst tepe noktası üzerinde bulunan tabağın kompozisyonunda, ortada büyük bir rumî tepelik, tepeliğin çevresindeki boş alanlarda noktalar ve yay şeklinde çizgiler görülmektedir. Kırmızı çamurlu beyaz astarlı tabak kobalt mavi renkle boyanmış olup, Sıraltı tekniğinde şeffaf sır uygulanmıştır.

Fotoğraf 171: Mihrap üst bordürde Ş. Peker, 2023)

Katalog No:	118
Yapıdaki Yeri:	Mihrap bordürü tepe noktası
Boyu:	Yaklaşık çap: 25 cm.
Tarih:	14. yy.
Teknik:	Sıraltı tekniği
Form:	Derin tabak
Renk:	Koyu kobalt mavi

Eserin Bulunan Durumu: Mihrabın tepesinde tam ortada görünmekte olan derin tabak yaklaşık olarak 25 cm. civarındadır. Tabağın dış bordürüne yakın bir bölümü hasara uğradığından dolayı eksiktir. Merkezde altı taç yapraklı bir penç bulunmaktadır. Yanak kısmını kaplayan altı adet birbirine bağlı bitkisel motif yerleştirilmiştir. Siyah ve kobalt mavi renklerin kullanıldığı derin tabağın bordürü dikey fırça darbeleriyle bezenmiştir. Kırmızı çamurlu ve beyaz astarlı olup, Sıraltı tekniğinde şeffaf sır uygulanmıştır.

Fotoğraf 172 a-b: Kırık parçalardan süsleme

Fotoğraf 173 a-b: Milet işi kırık parçaları mihrap cephede

Mihrap köşeliklerinin üstünde yer alan, geometrik sekiz kollu yıldızların uçlarına yerleştirilen, kırmızı çamurlu Milet işi tabak parçaları, mihrap cephesine estetik bir hava katmıştır. Tabakların kenarlarından kesilen parçalar değerlendirilmiş, aynı zamanda mihrapta gösterişli bir bütünlük sağlanmıştır.

SONUÇ

Çini ve seramik, dini ve sivil mimaride süsleme ögesi, günlük yaşamda kullanım ve süs eşyası olarak yararlanılan önemli bir unsurdur. Erken dönem Osmanlı sanatının bir parçası olan Milet işi seramikler, yapılan arkeolojik kazı çalışmalarıyla geçmişten günümüze ışık tutmaktadır. Osmanlı ve öncesi hakkında bilgi sahibi olmamızı sağlayan kazı çalışmaları sayesinde, gündelik kullanım malzemelerinin nasıl ve nerede üretildiği, nerelerde kullanıldığı hakkında bilgilere ulaşılmaktadır. Kendine özgü bir üslubu olan ve dünya literatürüne geçen, Milet işi adıyla bilinen seramikler, sanatımızda önemli bir basamak olmuştur.

Yapılan araştırmalar ve kazı çalışmalarıyla, geçmiş tarihe iz bırakan uygarlıkların yaşamları hakkında fikir sahibi olunmuş gerek sanat gerekse sosyo-ekonomik ve kültür bakımından son derece zengin bilgilere ulaşılmıştır. İlk buldukları yere göre adlandırılan bu seramik tabakların İznik'te ve birçok yerde üretildiği, buradan ticari ve hediye olarak dört bir yana dağıtıldığı bilinmektedir. Prof. Dr. Oktay Aslanapa başkanlığında İznik'te, yapılan kazılarla, Milet işi seramikler hakkında daha çok bilgiye ulaşılmış, ortaya birçok eser çıkarılmıştır. Bu eserler müzelere teslim edilmiş olup depolarda ve teşhirde dönüşümlü olarak sergilenmektedir.

Konumuzla ilgili, müzelerde yer alan çok sayıda eserler hakkında, yerinde araştırmalar yapılmış burada sergilenen eserler tespit edilmiş ve fotoğraflanmıştır.

Bu eserler müzelerde adet olarak, Ankara Anadolu Medeniyetleri Müzesinde 7 adet kâse ve tabak, Bursa Türk ve İslam Eserleri müzesinde 3 adet kâse, Edirne Arkeoloji ve Etnografya müzesinde 9 adet tabak, 5 adet dip parçası, 4 adet kâse ve 1 adet testi boynu, Kütahya Çini müzesinde, 2 adet kâse, 10 adet dip parçası, İstanbul Arkeoloji Müzesi Çinili köşkte, 5 adet kâse, 1 adet tabak ve 1 adet kavanoz, İstanbul Türk ve İslam Eserleri Müzesinde 4 adet kâse, 3 adet dip parçası, İznik Müzesinde 4 adet kâse, 2 adet tabak, 1 adet kavanoz ve 1 adet düdük, İznik Nilüfer Hatun Müzesi (TİEM) 5 adet tabak, 3 kâse, 1 adet kandil olarak tespit edilmiştir.

Taşınabilir el sanatlarından biri olan ve aynı zamanda, mimaride de dekoratif unsur olarak da kullanılan ilk devir Milet işi seramikleri, kazılardan çıkarılanlar ve mimaride kullanılanlar olarak iki gruba ayrabiliriz. Form tipolojisinde çoğunlukla

kâse ve tabak tipinde örnekler görülmekle birlikte kazılardan çıkan kandil, oyuncak ve alberollo gibi formlarda görülmektedir.

Mimari olarak yoğunlukla İç Anadolu bölgesinde bulunmaktadır. Bu yapılar, Ahi Yakup Camii, Hoca Hundi Camii, Aslanhane Camii, Hacı İvaz Camii, Molla Büyük Camii, Susuz Köyü Camii olmak üzere Ankara bölgesinde altı caminin mihrap cephelerinde uygulandığı görülmüştür. Ayrıca Karaman Ermenek Ulu Camii mihrabında da bu seramikler kullanılmış, fakat Karaman Kazımkarabekir Ulu Camii mihrabının cephesindeki tabaklar, günümüzde yerinde bulunmamakla birlikte, nerede olduğu tespit edilememiştir.

Camilerde kullanılan Milet işi kâse ve tabaklar, mihrap cephesindeki bordürlerde, alçı üzerine kakma usulü kullanılarak uygulanmış, bu uygulama hem zaman tasarrufu hem de sağlamlık açısından yarar sağlamıştır. Dini mimarilerin cephelerinde bulunan seramik tabaklar camilerin tarihlendirilmesi hakkında bize önemli bilgiler sunmaktadır.

14. ve 15. yy. da yapılan bu camilerde kullanılan Milet işi kâse ve tabaklar kırmızı çamurlu, şeffaf sıraltı tekniğinde olup en küçüğü yaklaşık 12 cm, en büyüğü yaklaşık 25 cm olduğu tespit edilmiştir. Milet işi olduğu bilinen bu seramikler dönemin özelliklerini taşımaktadır. Geometrik desenler ve bitkisel motiflerin en sade şekilde kullanıldığı görülmüştür. Kobalt mavi rengin ağırlıklı kullanıldığı, bunu yanı sıra turkuaz, mangan moru, yeşil renklerinde uygulandığı görülmektedir.

Mihraplarda seramik tabakların kullanılması sadece bu dönem ve bölgeye ait olmadığı, Kenya, Tanzanya ve Umman'da mihrap ve mezarlık gibi çeşitli alanlarda, İtalya ve Yunanistan'da cephelerde kullanıldığı görülmüştür. Anadolu'da ise Erken Osmanlı ve Beylikler döneminde kullanılmaya başlanmıştır.

Araştırmamız kapsamında yer alan camilerdeki ve müzelerdeki eserler tek tek yerinde fotoğraflanmış olup yasal izinleri alınmıştır. Ankara Ahi Yakup Camii mihrabında yüzeyi boyalı 1 adet tabak, Ankara Örtmeli (Hoca Hundi) mescidinde 2 adet bezemeli 2 adet bezemesiz 4 adet kâse, Ankara Aslanhane camii doğu kapısı üstünde 1 adet günümüzde yerinde olmayan 2 adet kırık parçalı tabak, Ankara Hacı İvaz Camii harim duvarında 1 adet tabak, Ankara Molla Büyük Camii mihrabında 27 adedi bordür kısmında 2 adedi kavsara köşeliğinde 29 adet tabak, Ankara Susuz Köyü

caminde mihrap çerçevesi tepe noktasında 1 adet tabak, Karaman Ermenek camii mihrap köşeliklerinde 4 adet tabak tespit edilmiştir. Karaman Kazım Karabekir Ulu Camii mihrabında yer alan 21 adet tabak yerinde bulunmamaktadır. Araştırmalara göre, restorasyon sırasında yerinden sökülen bu tabaklar, bir daha yerine yerleştirilmemiş olup akıbeti bilinmemektedir. Sadece kaynak kitaplarda bulunan eski fotoğraflarda görülmektedir.

Katalog halinde hazırlanan tez çalışmasında, 35 adet mimaride kullanılan tabak ve kâse tespit edilmiş, müzelerde bulunan kâse, tabak, kandil, oyuncak olarak toplam 83 adet ve toplamda 118 esere ulaşılmıştır. Bu eserlerde renk, motif, teknik altyapı konuları araştırılmış ve tek tek başlıklar halinde incelenmiştir. Müzelerin depolarında sayısız eser bulunmaktadır.

Tez konusunun içeriğine uygun olarak tarafımızdan yapılan seramik tabakların üretimi, İç Anadolu'da çanak ve çömleklerin yapıldığı, Kapadokya bölgesi seçilmiş ve burada altyapıları Milet işi seramiklerde uygulanan çarkta elle şekillendirme, astarlama, daldırma ve püskürtme sırlama ayrıca fırınlama aşamaları orijinaline uygun olarak üretilmiş olup, bir adet röprodüksiyon on adet serbest tasarım olarak hazırlanmıştır. Müzelerde sergilenen, on adet Milet işi seramik tabak ve kâsenin üzerinde bulunan desenlerin, orijinaline uygun büyüklükte çizimleri yapılmış, on beş adet tabak ve kâse orijinaline yakın eksik olan yerleri tamamlanıp yorumlanmıştır.

Çalışmamızda yer alan eserler hakkında önemli bilgilere ulaşılmış, sadece günlük kullanım eşyası olarak değerlendirilmediği, mimarîde süsleme unsuru olarak da kullanıldığı görülmüştür. Her biri ustaların bilgi birikimiyle ürettikleri, kendine has gerek desen birliğinde gerekse teknik ve altyapı olarak, ünik bir eser topluluğu olduğunu söyleyebiliriz.

KAYNAKÇA

- Altun, A. & Arlı H. & Demiriz Y. & Arlı D. B. & Öney G. & Sönmez Z. (1997)**
“Çini-Seramik Öyküsü”, Osmanlı’da Çini ve Seramik Öyküsü, İstanbul Menkul Kıymetler Borsası, İstanbul, s. 11-15
- Arık, O. & Arık, R. (2007).** “Çininin Tarihçesine Kısa Bir Bakış”. Anadolu Toprağının Hazinesi Çini: Selçuklu ve Beylikler Çağı Çinileri. İstanbul: Kale Grubu Kültür Yayınları, 25-37
- Arseven, C. E. (1984).** “Türk Sanatı”, Cem Yayınevi, İstanbul, s. 50
- Aslanapa, O. (1965)** “Anadolu’da Türk Çini ve Keramik Sanatı”, Türk Kültürünü Araştırma Enstitüsü yay., İstanbul, s. 15-20
- Aslanapa, O. (1984)** “Türk Sanatı”, Remzi Kitapevi, İstanbul, s. 322
- Aslanapa, O. (1989)** “Türk Kültürünün Kaynakları ve Gelişmesi" Erdem Atatürk Kültür Merkezi Dergisi, c. 5, sy. 15, s. 871- 876
- Ayduşlu, N. (2012)** “Selçuklu ve Beylikler Döneminde Kakma Çiniler ve Günümüz Sanatından Birkaç Örnek”, Atatürk Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi, Dergipark, s. 25-26
- Ayta, T. (1976),** “Toprak Sanatlarında Dekoratif Uygulama Yöntemleri, Yayınlanmamış Yeterlilik Tezi Mimar Sinan Üni., İstanbul, s. 33
- Bakla E. (2010)** “Uluslararası Kütahya Çini Sempozyumu ve 1. Avrasya Seramik Kongresi, “Erken İznik “Milet İşi” Sırlama Tekniği”, Kütahya, s. 9
- Baş, G. (2012).** Bitlis Kalesi kazısı sırlı seramikleri, 2014-2012. Ankara.
- Benente, F. (2021),** “Storie [di] Ceramiche -7 Bacini Ceramicci, “Storie (di) Ceramiche Bacini mediterranei delle chiese di Pisa”, Fiorentinos. 7
- Beyazıt, M. (2007)** Ankara Hacı İvaz Mescidi, Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi Dergisi, 47, Ankara, s.201
- Bilgi, H. (2009)** Ateşin Oyunu, Vehbi Koç Vakfı Sadberk Hanım Müzesi, İstanbul, s. 23
- Bilici, S. (2006).** “Sırlı Seramik Sanatı”. Anadolu Selçukluları ve Beylikler Dönemi Uygarlığı (Mimarlık ve Sanat). c. II. Ankara: Kültür ve Turizm Bakanlığı yay. s. 137

- Burlot, J. & Waksman S.Y.**, (2019) “Defining The Decoration Production Technology Of An Early Ottoman Pottery: The Case Of The “Miletus Ware”, ICTA 16. International Congress of Turkish Arts, s. 92-93
- Bülbül, S. & Sezgin C. A. & Kara S.** (2016) “Osmanlı Yemek Kültüründe Yemek Kapları: İznik Çok Renkli Seramik Örnekleri”, İnsan ve Toplum Bilimleri Araştırma Dergisi, c. 5, sayı 8, s. 2374
- Çerkez, M.** (2007), Ankara Susuz Köyü Camii, Ekev Akademi Dergisi Yıl:11, sy. 32, s. 209
- Çini, R.** (1991) Türk Çiniciliğinde Kütahya, Uycan yay. İstanbul, s. 19
- Demiriz, Y.** (1996) “Osmanlı Çini Sanatı”, Türkler Ansiklopedisi, c.12, s. 351-352
- Demiriz, Y.** (1973) “Mimari Süslemede Renk Unsuru Olarak Kullanılan Keramik Çanaklar”, Sanat Tarihi Yıllığı, c.V, 175-208
- Demiriz, Y.** (1979) Osmanlı Mimarisinde Süsleme I. Erken Devir (1300-1453), T.C. Kültür Bakanlığı Yayınları, Ankara, s. 201
- Demirsar-Arılı, V. B.** (1996). İznik Çini Fırınları Kazısında Bulunan Figürlü Seramiklerin Değerlendirilmesi, (Yayınlanmamış Doktora Tezi), İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul., s. 11
- Doğar, L. & Maktal D. C.**, (2021), İzmir Kadifekale (Smyrna Akropolisi) Bizans Sarnıcı Buluntusu “Milet Tipi” Seramikler, Sanat Tarihi Dergisi, 30/2, Ekim, s. 130-133
- Erken, S.** (1983) Türkiye’de Vakıf Abideler ve Eski Eserler, c. I, 2. b., Vakıflar Genel Müdürlüğü Yayınları, Ankara, s. 426.
- Eskici, B.** (2006), “Anadolu Selçuklu ve Beylikler Döneminde Alçı Mihraplar”, Sanat Tarihi Dergisi, c. 15, s.1, İzmir, s. 65.
- Eyice, S.** (1996) “Hacı İvaz Mescidi” madd. DİA., İstanbul, c. 14, s, 484
- Eyice, S.** (1987). “İznik”, Sanat Tarihi Araştırmaları I, Özel Sayı, Ankara, s. 1-55
- Fındık, Ö. N. & Öney G. & Çobanlı Z.** (2007) ed., Anadolu’da Türk Devri Çini ve Seramik Sanatı, Kültür ve Turizm Bakanlığı, İstanbul, s. 235

- Fındık, Ö. N.** (2001) İznik Roma Tiyatrosu Kazı Buluntuları (1980-1995) arasındaki Osmanlı Seramikleri, Kültür Bakanlığı Yayınları, Türk Tarih Kurumu Basımevi, Ankara, s.36-39
- Fındık, Ö. N.** (2007). “Slip Painted Iznik Ceramics”, In: B.Böhlendorf-Arslan, A.O. Uysal, J. Witte-Orr(Ed.),Çanak, BYZAS7, 531-544
- Fındık, Ö. N.** (2002). Osmanlı Devri Seramik Sanatı, ed. Hasan Celal Güzel, Kemal Çiçek, Salim Koca, “Türkler”, Yeni Türkiye Yayınları, c, 12, Ankara, s. 606-610
- Fındık, Ö. N.** Türkler, Gazi Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi, c.12, s, 375-384.
- Gülaçtı, N.** (2012) “Selçuklu Dönemi Figüratif Dekorlu Seramik ve Çini Örneklerinin Cumhuriyet Dönemi Kütahya Figüratif Çinileriyle Karşılaştırılması” Dergipark, c. 1, sayı 1, s, 34
- Gürses, R.** (1990) İlk Devir Osmanlı Seramikleri, Anadolu Üni. Sosyal Bil. Enst., Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Eskişehir, s. 4
- İzzet, H.** (1973). “Osmanlı Kap Kacak Seramiği ve Teknik Özellikleri” VII. Türk Tarih Kurumu Kongresi ve Kongreye Sunulan Tebliğler, c.II Ankara, s.760-768
- Karaçağ, A.** (2002) Beylikler Devri Mimarisinde Alçı Süslemeler, Selçuk Üni. Sosyal Bil. Enst. Sanat Tarihi Ana Bilim Dalı, Yayınlanmamış Doktora Tezi, Konya, s. 138
- Konuk Y. K. & Ustabulut U. B. & Bayrak F.** (2023), “Türk Çini Sanatında Bir Teknik: Baçini” Baçini Sanat Dergisi, c, 1, sayı, 1, Bayburt, s. 1-13
- Köse, G.** (2021) Anadolu Mihraplarında Seramik Çanak Kullanımı, Bursa Uludağ Üniversitesi Türk İslam Sanatı Bilim Dalı, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Bursa, s. 5
- Küçükköroğlu, K.** (2017), XI. Uluslararası Türk Kültürü, Sanatı ve Kültürel Mirası Koruma Sempozyumu/Sanat Etkinlikleri “Türkiye Belarus İlişkileri” Karamanoğulları Dönemi Mimarisinde Çini Süsleme: Ermenek Ulu Camii Örneği, Belarus, s. 159-161
- Konyalı H. İ.** (1978) “Ankara Camileri” Kültür Matbaacılık, Ankara, s. 10
- Otto Dorn, K.** (1941). Das Islamische İznik, Berlin.

- Otto-Dorn, K.** (1957) *Turkische Keramik*, Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi, Türk Tarih Kurumu Basımevi, Ankara, s. 88
- Ölçer, N.** (2012) “Türk ve İslam Eserleri Müzesi”, madd. DİA, c. 41, İstanbul, s. 543-544
- Öney, G.** (2002) *Anadolu’da Selçuklu Sanatı*, Ege Üniversitesi Edebiyat Fak. yay., “Türkler”, cilt. 7, s.807
- Öney, G.** (1992) *Anadolu Selçuklu Mimari Süsleme ve El Sanatları*, İş Bankası Kültür yay., Ankara, s. 107
- Öney, G. & Çobanlı, Z. & Gök, S.** (2007) *Anadolu’da Türk Devri Çini ve Seramik Sanatı*, Kültür ve Turizm Bakanlığı, İstanbul, s. 203
- Öney, G.** (1971). *Türk Devri Çanakkale Seramikleri*, Ankara, Çanakkale Seramik Fabrikaları
- Öney, G.** (1987). *İslam Mimarisinde Çini*, Ada Yayınları, İzmir, s. 47
- Özel, M. & Öney G.** (1995) *Geleneksel Türk Sanatları, (Çini ve Seramik)*, Ank. s. 77.
- Özkul, N. F.** (1991). “Milet İşi Seramiklerden Bir Grup Örnekleme”, İznik Roma Tiyatrosu Kazı Buluntuları, Hacettepe Üni. Sosyal Bilimler Enstitüsü, Arkeoloji ve Sanat Tarihi Anabilim Dalı Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara, s. 54
- Paker, M.** (1964). “Anadolu Beylikler Devri Keramik Sanatı”, *Sanat Tarihi Yıllığı*, s.156
- Polat, T.** (2016) *Milet İşi Seramiklerde Form Tipolojisi Üzerine Bir Deneme*, Dergipark, s. 242
- Raby, J. Atasoy N.** (1989) *İznik Seramikleri*, Türk Ekonomi Bankası, İstanbul, s. 82.
- Sarre, F.** (1935) *Die Keramik der islamischen Zeit von Milet*. Berlin, s. 69
- Soustiel L.** (2000) “Osmanlı Seramiklerinin Görkemi XVI.- XIX. Yüzyıl”, *Suna-İnan Kıraç Akdeniz Medeniyetleri Araştırma Enst.* İstanbul, s. 23
- Şahin, K.F.** (1994) *Yeni Buluntular Işığında Kütahya Keramiklerinin Değerlendirilmesi*, İst. Üni. Sosyal Bilimler Ens., Doktora Tezi. İstanbul, s. 6-7
- Şan, O.** (2015) “The Living Kaşi” 3. Uluslararası Kütahya Çini Sempozyumu 1. Avrasya Seramik Kongresi” *Dumlupınar Üniversitesi, Kütahya*, s. 6
- Türel, İ.** (2011) *Türk Sanatında Altı Köşeli Yıldız (Mühr-ü Süleyman)*, Kitapevi yay., İstanbul, s. 124

- Yalman, B.** (2004). “İzmit Roma Tiyatrosu”,1981-2003 Yılları Arası Kazı Sonuçları Sempozyumları ve Toplantıları, Bursa, s. 69,70
- Yalman, B.,** (1981). İzmit Tiyatro Kazısı 1980. 3. Kazı Sonuçları Toplantısı, T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı yay. Ankara, s. 31-34
- Yalman, B.** (2007). 2006 Yılı İzmit Tiyatro Kazısı. 29. Kazı Sonuçları Toplantısı, c.3, Kocaeli, s. 37-54
- Yatman, N.** (1942) Eski Türk Çinileri, İsam, Ankara, s. 9
- Yetkin, Ş.** (1972) Anadolu’da Türk Çini Sanatının Gelişmesi, İst. Üni. Ed. Fak. yay., İstanbul, s. 198-200
- Yetkin, Ş.** (1993). “Çini” madd., DİA, İstanbul, c. 8, s. 329-335
- Yetkin, Ş.** (1973). Türkiye’de Elli Yıl İçinde Yapılan Türk Sanatı ile İlgili Kazılar, Cumhuriyet’in 50 yılına armağan, İstanbul Ün. Edebiyat Fakültesi, İstanbul, s. 278
- Wiener- Müller, W.** (1983) “Milet 1982 Yılı Kazı Raporu” V. Kazı Sonuçları Toplantısı, İstanbul, 105-114
- Wiener- Müller, W.** (1979) Milet 1978- 1979. Vorbericht über die Arbeiten des Jahres İstanbuler Mitteilungen, 29, İstanbul, s. 161-290.

İNTERNET KAYNAKLARI

Url-1<[https://ankara.ktb.gov.tr/TR-259775/Anadolu-medenyetleri-muzesi.html](https://ankara.ktb.gov.tr/TR-259775/ Anadolu-medenyetleri-muzesi.html)> E.28.12.2023

Url-2<<http://dergiler.ankara.edu.tr/dergiler/19.835.10576.pdf>> e.t.08.07.2023.

Url-3<http://www.christies.com/LotFinder/lot_details.aspx?intObjectID=5248976 satıştaki Milet işi ĉini kaseler> erişim tarihi 07.08.2023.

Url-4<<https://muze.gov.tr/muze-detay?SectionId=BIZ01&DistId=MRK>> erişim tarihi.08.06.2023

Url-5<<https://muze.gov.tr/muze-detay?SectionId=EEM01&DistId=MRK>> erişim tarihi 08.07.2023

Url-6< [https:// Metmuseum.org/toah/works-of-art/67.119](https://Metmuseum.org/toah/works-of-art/67.119)> erişim tarihi 13.03.2023

Url-7<http://www.pbase.com/dosseman/cinili_kosk> erişim tarihi 14.05.2023

Url-8< <https://> "Surname ıSultanAhmedHan".TopkapıSarayıMüzesi, Istanbul (Inv.3593/49b) erişim tarihi 30.12.2023

Url-9<<https://www.aa.com.tr/tr/kultur/medenyetler-sehri-iznikin-8-bin-500-yillik-tarihi-muzeyle-gelecege-tasiniyor/2793507>> erişim tarihi 08.10.2023

Url-10<<https://www.christies.com/lot/lot-4685004>> erişim tarihi 13.08.2023

Url-11<<https://www.kulturportali.gov.tr/turkiye/bursa/gezilecekyer/turk-slam-eserleri-muzesi238663>> erişim tarihi 08.07.2023

Url-12<<http://www.metmuseum.org/toah/works-of-art/14.40.727#ixzz0nuAdlFoT>>erişim tarihi16.09.2023

Url-13<<https://muze.gov.tr/muze-detay?SectionId=IAR01&DistId=IAR>> erişim tarihi 08.07.2023

Url-14<<https://www.turkishmuseums.com/museum/detail/2135-kutahya-cini-muzesi/2135/1>> erişim tarihi 09.10.2023

Url-15< <http://www.jstor.org/stable/3050811>> erişim tarihi 13.08.2023

Url-16< [https://15. Yüzyıl Osmanlı Dönem Minyatür Sanatı Zer Ne B. Pdf](https://15.YuzyılOsmanlıDönemMinyatürSanatıZerNeB.Pdf)> erişim tarihi 16.10.2023

DİZİN

A		140, 142, 149, 156, 165, 166, 168, 169, 171, 175, 176, 180, 183, 187, 189, 192
Anadolu	vii, 1, 2, 4, 5, 6, 8, 11, 12, 13, 14, 16, 18, 22, 26, 27, 28, 31, 43, 48, 77, 78, 79, 80, 82, 84, 86, 88, 90, 196, 197, 198, 199, 200	
ANADOLU		4
arkeoloji		v, xi, 34
Arkeoloji		v
B		
bacini		40
baçini		v, 40
Beylikler	vii, 1, 5, 6, 11, 14, 28, 30, 31, 41, 48, 50, 161, 194, 196, 197, 198, 199	
Beylikler dönemi		1, 5
bitkisel	iv, 9, 10, 15, 16, 21, 23, 24, 25, 26, 28, 41, 42, 48, 55, 78, 86, 88, 101, 107, 110, 120, 121, 123, 127, 130, 137, 142, 143, 146, 150, 174, 175, 176, 179, 186, 188, 191, 194	
Bizans		4, 13, 23, 28, 46, 197
Ç		
çini	iv, v, vii, xi, 1, 3, 4, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12, 13, 14, 15, 22, 27, 28, 30, 31, 33, 34, 35, 36, 37, 41, 42, 43, 48, 54, 114, 125, 126, 127, 129, 161, 162, 167, 194, 200	
D		
dekor		1, 26
desen	1, 5, 8, 14, 22, 24, 42, 63, 82, 91, 93, 117, 125, 169, 179, 180	
dini		42, 43, 45, 46, 48, 49, 50
E		
estetik		9, 192
evani		9, 11
F		
figürlü		13, 71, 80, 116
form	1, 3, 14, 18, 22, 59, 61, 63, 65, 82, 95, 99, 124, 138, 140, 141, 142, 157, 165, 175, 177	
G		
geometrik	iv, 4, 15, 16, 21, 23, 24, 25, 26, 41, 48, 53, 55, 56, 57, 61, 63, 73, 78, 82, 84, 88, 94, 99, 107, 110, 120, 122, 123, 128, 132, 137, 139, 140, 142, 149, 156, 165, 166, 168, 169, 171, 175, 176, 180, 183, 187, 189, 192	
H		
Haliç işi		8
hatâyî		9
İ		
İstanbul	vii, xi, xii, xvii, 2, 3, 4, 6, 8, 9, 12, 13, 14, 15, 16, 17, 18, 19, 22, 24, 26, 27, 29, 31, 36, 37, 46, 53, 54, 55, 56, 57, 58, 59, 60, 61, 62, 63, 64, 65, 66, 67, 68, 69, 70, 145, 151, 154, 193, 196, 197, 198, 199, 200	
İznik	vii, xi, xiii, xiv, xvi, 8, 9, 10, 11, 12, 13, 15, 17, 18, 19, 22, 23, 24, 26, 27, 28, 29, 30, 31, 35, 38, 39, 46, 53, 54, 55, 56, 57, 58, 59, 61, 63, 65, 67, 68, 69, 70, 73, 75, 78, 80, 82, 86, 91, 93, 94, 97, 100, 125, 126, 127, 128, 129, 130, 131, 132, 133, 134, 135, 136, 137, 138, 139, 140, 141, 142, 143, 150, 152, 153, 193, 196, 197, 198, 199, 200, 222, 226, 231, 232, 233, 241, 245, 246	
K		
kalsiyum		17
kap		iv, 2, 3, 5, 15, 19, 21, 28
kâse	iv, x, xi, xii, xvi, 14, 20, 24, 30, 35, 36, 37, 38, 46, 52, 53, 56, 58, 59, 60, 61, 62, 67, 69, 73, 75, 76, 77, 79, 88, 127, 129, 141, 149, 150, 153, 156, 193, 194, 195, 237, 239, 240, 244	
kazı	iv, xi, 1, 2, 4, 5, 12, 13, 22, 27, 34, 54, 138, 193	
kırmızı	6, 15, 16, 18, 22, 24, 27, 28, 48, 53, 54, 55, 56, 57, 58, 59, 61, 63, 65, 67, 68, 69, 70, 71, 73, 75, 77, 78, 80, 82, 84, 86, 88, 90, 91, 93, 94, 95, 96, 97, 98, 99, 100, 101, 102, 103, 104, 105, 107, 109, 110, 111, 113, 114, 115, 116, 117, 118, 119, 120, 121, 122, 123, 124, 125, 126, 127, 128, 129, 130, 132, 133, 134, 136, 137, 138, 139, 140, 141, 142, 143, 144, 145, 146, 147, 149, 150, 151, 152, 153, 154, 156, 162, 192	
Kırmızı çamurlu	iv, 15, 18, 22, 24, 28, 84, 94, 107, 109, 119, 123, 128, 132, 145, 151, 152, 190, 191	
kobaltiv	9, 14, 15, 22, 41, 48, 53, 54, 55, 57, 61, 63, 65, 67, 68, 69, 70, 71, 73, 75, 77, 78, 80, 82, 84, 86, 88, 90, 91, 93, 94, 95, 96, 98, 103, 109, 110, 115, 116, 123, 124, 125, 133, 137, 138, 144, 146, 147, 152, 154, 156, 157, 158, 159, 160, 162, 163, 164, 165, 166, 168, 169, 170, 171, 172, 173, 174, 175, 177, 178, 179, 180, 181, 182, 183, 184, 185, 186, 187, 188, 189, 190, 191, 211, 212, 213, 214, 215, 216, 217, 218, 219, 220, 221	

kompozisyon iv, vii, 1, 8, 14, 22, 23, 24, 26, 53, 54,
57, 63, 82, 93, 103, 109, 117, 120, 124, 132,
136, 137, 146, 153, 157, 158, 160, 161, 163,
164, 170, 172, 176, 177

M

mangan moru iv, 9, 15, 22, 77, 84, 96, 97, 99, 102,
103, 117, 125, 129, 141, 142, 147, 172, 194, 221
Milet iv, v, vii, x, xi, xii, xv, xvi, 1, 11, 12, 13, 14, 15,
16, 17, 18, 19, 20, 21, 22, 23, 24, 25, 26, 27, 29,
30, 31, 32, 33, 36, 37, 38, 40, 41, 45, 46, 48, 49,
53, 54, 56, 61, 67, 71, 76, 80, 81, 84, 86, 160,
161, 162, 178, 192, 193, 194, 195, 196, 197,
199, 200, 220, 222, 223, 224, 225, 226, 227,
228, 229, 230, 231, 232, 233, 234, 235, 236,
237, 238, 239, 240, 241, 242, 243, 244, 245, 246
Milet işi 1, 12, 14, 17, 21, 22, 23, 25, 27, 45, 46, 48,
53, 56, 61, 67, 71, 80, 160, 162, 178, 193, 200
Milet işi v
mimarî iv, 1, 2, 4, 6, 41
motif 1, 4, 14, 23, 25, 26, 53, 56, 61, 73, 75, 77, 84,
86, 88, 91, 96, 103, 105, 109, 110, 125, 127,
132, 137, 139, 140, 166, 169, 176, 179, 182,
191, 195

O

Osmanlı iv, v, vii, 1, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 11, 12, 14, 15,
17, 18, 19, 22, 24, 25, 26, 27, 28, 30, 43, 48, 49,
54, 55, 58, 59, 61, 63, 65, 67, 68, 69, 70, 71, 73,
75, 77, 78, 80, 82, 84, 86, 88, 90, 91, 93, 94, 95,
96, 97, 98, 99, 100, 101, 102, 103, 104, 105,
107, 109, 110, 111, 113, 114, 115, 116, 118, 119,
120, 121, 122, 123, 124, 193, 196, 197, 198, 199

P

porselen 3, 8, 16

R

renk iv, 1, 4, 9, 14, 16, 22, 42, 43, 55, 68, 73, 80, 93,
98, 102, 105, 117, 128, 138, 159, 165, 167, 168,
169, 170, 174, 177, 178, 185, 187
renkli sır 6, 167
Rodos işi 8, 9
Roma tiyatrosu 22, 130, 132, 133, 137

S

Selçuklulvii, 1, 2, 4, 5, 6, 7, 10, 11, 14, 15, 18, 23, 24,
27, 28, 31, 33, 40, 48, 56, 196, 197, 198, 199

Selçuklu 4
seramikiv, v, vii, 1, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 11, 12, 14, 15, 17,
18, 19, 21, 22, 23, 24, 26, 27, 28, 30, 31, 32, 33,
34, 36, 40, 41, 42, 43, 49, 50, 56, 193, 194, 195
sgraffito 4, 14, 15, 86
sırlı 2, 3, 8, 15, 43, 120
sırsız 3
Slip 27
sosyo-kültürel 8

Ş

Şam işi 8

T

tabak 3, 18, 30, 40, 42, 43, 46, 48, 49, 54, 55, 69,
114, 115, 124, 139, 143, 159, 160, 161, 162,
163, 164, 167, 168, 169, 170, 171, 172, 173,
174, 175, 176, 177, 179, 180, 181, 182, 183,
184, 185, 186, 187, 188, 190, 191, 192
Tabak v
turkuaz iv, 9, 18, 22, 28, 29, 54, 55, 56, 77, 80, 86,
88, 93, 101, 119, 127, 143, 167, 172, 176, 194,
210, 214, 215, 217, 218, 219, 221
Türk vii, xvii, 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12, 13,
14, 16, 17, 18, 21, 22, 24, 26, 27, 31, 37, 46, 50,
61, 63, 64, 65, 66, 67, 68, 69, 70, 71, 72, 73, 74,
75, 196, 197, 198, 199, 200, 244

U

unsur iv, 194

Y

Yelpaze 23
yeşil iv, 4, 9, 18, 22, 28, 29, 41, 53, 55, 73, 80, 84,
88, 93, 129, 151, 156, 194
yy 1, 4, 5, 6, 8, 15, 27, 42, 43, 45, 46, 48, 49, 50, 53,
54, 55, 56, 57, 58, 59, 61, 63, 65, 67, 68, 69, 70,
71, 73, 75, 77, 78, 80, 84, 86, 88, 90, 91, 93, 94,
95, 96, 97, 98, 99, 100, 101, 102, 103, 104, 105,
107, 109, 110, 111, 113, 114, 115, 116, 117,
118, 119, 120, 121, 122, 123, 124, 125, 126,
127, 128, 129, 130, 132, 134, 136, 137, 138,
139, 140, 142, 143, 144, 145, 146, 147, 149,
150, 151, 152, 153, 154, 156, 157, 158, 159,
160, 161, 162, 163, 164, 165, 166, 167, 168,
169, 170, 171, 172, 173, 174, 175, 176, 177,
178, 179, 180, 181, 182, 183, 184, 185, 186,
187, 188, 189, 190, 191

EKLER

TEZ KONUSU KAPSAMINDA YAPILAN UYGULAMALAR VE TASARIM ÖNERİLERİ

Fotoğraf 174: Çömlekçi çarkı, elle şekillendirme yöntemi

Fotoğraf 175: Deri sertliğine gelen mamülün astarlanmak için hazırlanması

Fotoğraf 176: -a-b Dıştan yarıya kadar astarlanıp temizlenmiş hali

Fotoğraf 177: İçten tamamen astarlanmış hali

Fotoğraf 178: Desen uygulaması, tahrirlenmiş ve boyanmış hali

Fotoğraf 179 a-b: Daldırma yöntemi ile sırlama

Fotoğraf 180: Daldırma yöntemi sırlama aşaması

Fotoğraf 181: Püskürtme yöntemi ile şeffaf sırlama

Fotoğraf 182: Sır püskürtme

Fotoğraf 183: Tabakların kuruma aşaması

Fotoğraf 184: Sınırlar adlı çalışma

Eser Adı: Sınırlar

Çini tasarım, uygulama: Şeniz Peker

Ebat: ç. 27 cm.

Teknik ve renk: Şeffaf sıraltı tekniğinde Kobalt mavi, turkuaz, siyah tahrir

Yapım yılı: 2023

Fotoğraf 185: Bahar adlı çalışma

Eser Adı: Bahar

Çini uygulama: Şeniz Peker

Ebat: ç. 24 cm.

Teknik ve renk: Şeffaf sıraltı tekniğinde, kobalt mavi, siyah tahrir

Yapım yılı: 2023

Fotoğraf 186: Kırmızının yolculuğu adlı çalışma

Eser Adı: Kırmızının Yolu

Çini tasarım, uygulama: Şeniz Peker

Ebat: ç. 26 cm.

Teknik ve renk: Şeffaf sıraltı tekniğinde, kobalt mavi, kırmızı, mavi, siyah tahrir

Yapım yılı: 2022

Fotoğraf 187: Lal adlı çalışma

Eser Adı: Lal

Çini tasarım, uygulama: Şeniz Peker

Ebat: ç. 28 cm.

Teknik ve renk: Şeffaf sıraltı tekniğinde, kobalt mavi, siyah tahrir

Yapım yılı: 2023

Fotoğraf 188: Derin adlı çalışma

Eser Adı: Derin

Çini tasarım, uygulama: Şeniz Peker

Ebat: ç. 30 cm.

Teknik ve renk: Şeffaf sıraltı tekniğinde, kobalt mavi, turkuaz, siyah tahrir.

Yapım yılı: 2023

Fotoğraf 189: Bizans adlı çalışma

Eser Adı: Bizans

Çini tasarım, uygulama: Şeniz Peker

Ebat: ç. 30 cm.

Teknik ve renk: Şeffaf sıraltı tekniğinde, turkuaz, kobalt mavi, siyah tahrir.

Yapım yılı: 2023

Fotoğraf 190: Roma adlı çalışma

Eser Adı: Roma

Çini tasarım, uygulama: Şeniz Peker

Ebat: ç. 40 cm.

Teknik ve renk: Şeffaf sıraltı tekniğinde, kobalt mavi, siyah tahrir.

Yapım yılı: 2022

Fotoğraf 191: Doğa adlı çalışma

Eser Adı: Doğa

Çini tasarım, uygulama: Şeniz Peker

Ebat: ç. 25 cm.

Teknik ve renk: Şeffaf sıraltı tekniğinde, kobalt mavi, turkuaz, siyah tahrir.

Yapım yılı: 2022

Fotoğraf 192: Miletus adlı çalışma

Eser Adı: Miletus

Çini uygulama: Şeniz Peker

Ebat: ç. 27 cm.

Teknik ve renk: Şeffaf sıraltı tekniğinde, turkuaz, kobalt mavi

Yapım yılı: 2023

Fotoğraf 193: Deniz adlı çalışma

Eser Adı: Deniz

Çini tasarım, uygulama: Şeniz Peker

Ebat: ç. 24 cm.

Teknik ve renk: Şeffaf sıraltı tekniğinde, turkuaz, kobalt mavi, siyah tahrir.

Yapım yılı: 2023

Fotoğraf 194: Milet adlı çalışma

Eser Adı: Milet

Çini uygulama: Şeniz Peker

Ebat: ç. 28 cm.

Teknik ve renk: Şeffaf sıraltı tekniğinde, koyu kobalt mavi

Yapım yılı: 2023

Fotoğraf 195: Mabet adlı çalışma

Eser Adı: Mabet

Çini Tasarım, Uygulama: Şeniz Peker

Ebat: ç. 42 cm.

Teknik ve renk: Şeffaf sıraltı tekniğinde, kobalt mavi, turkuaz, mangan moru, siyah tahrir.

Yapım yılı: 2023

ÇİZİMLER

TASARIM ÖNERİLERİ

Fotoğraf 196: İznik Üretimi Milet işi tabak (Dönmez, 2010)

Çizim 1: Milet işi tabak çizim (Ş. Peker)

Fotoğraf 197: Edirne Arkeoloji Müzesi Milet işi tabak (Ş.Peker, 2023)

Çizim 2: Milet işi tabak çizim (Ş.Peker)

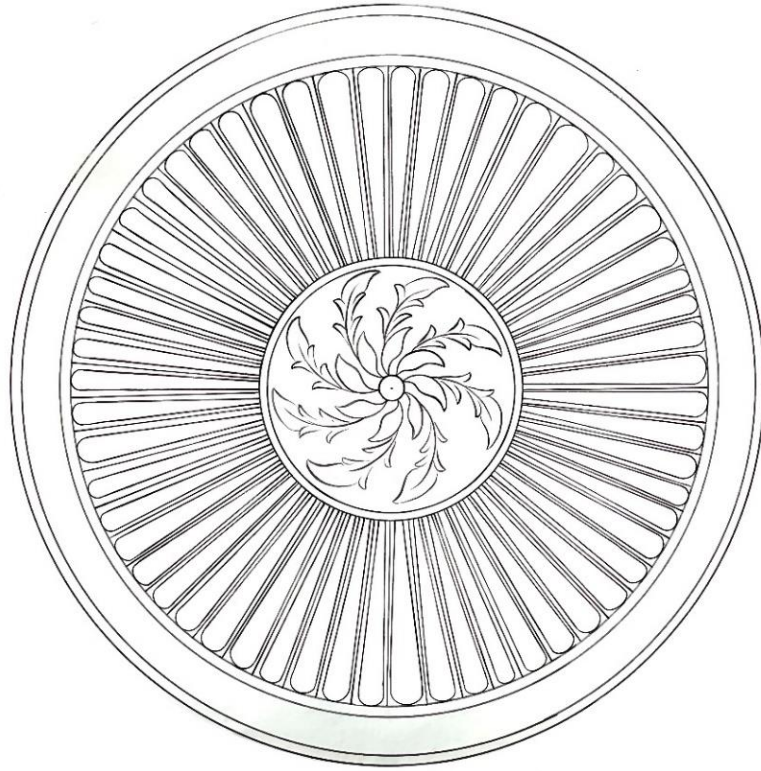
Fotoğraf 198: Bursa Arkeoloji müzesi Milet işi tabak (Ş.Peker, 2023)

Çizim 3: Milet işi tabak çizim (Ş.Peker)

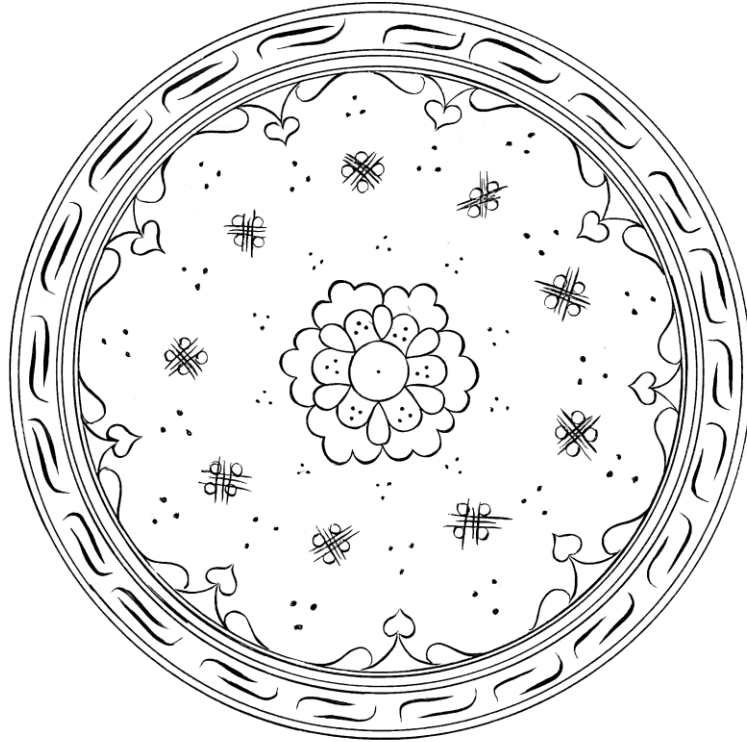
Fotoğraf 199: Milet işi tabak (Nurşen Özkul Fındık arşivi)

Çizim 4: Milet işi tabak çizim (Ş.Peker)

Fotoğraf 200: İznik Nilüfer Hatun İmaretı (TİEM) Milet işi kâse (Ş.Peker, 2023)

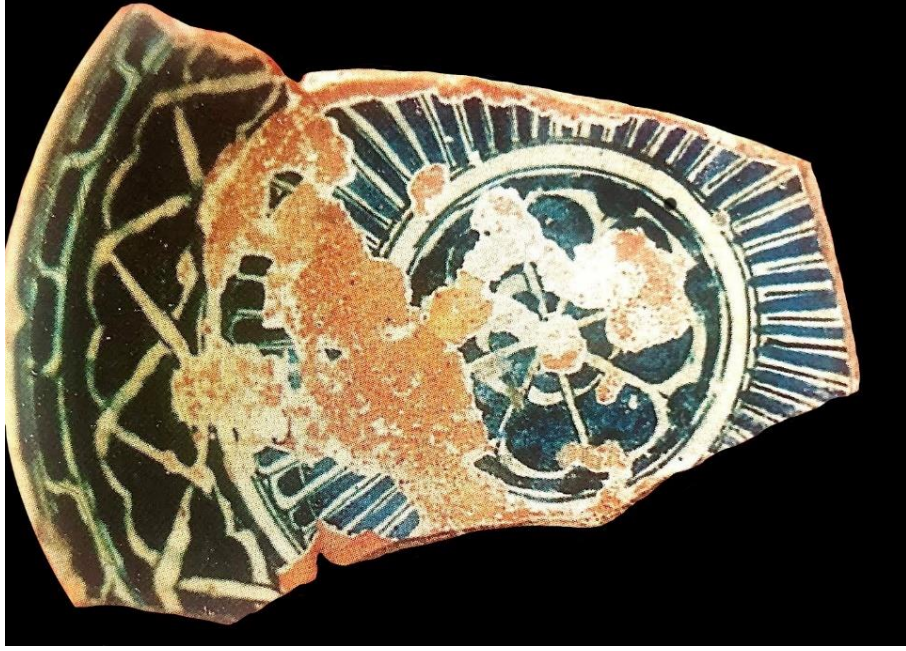
Çizim 5: Milet işi kâse çizim (Ş.Peker)

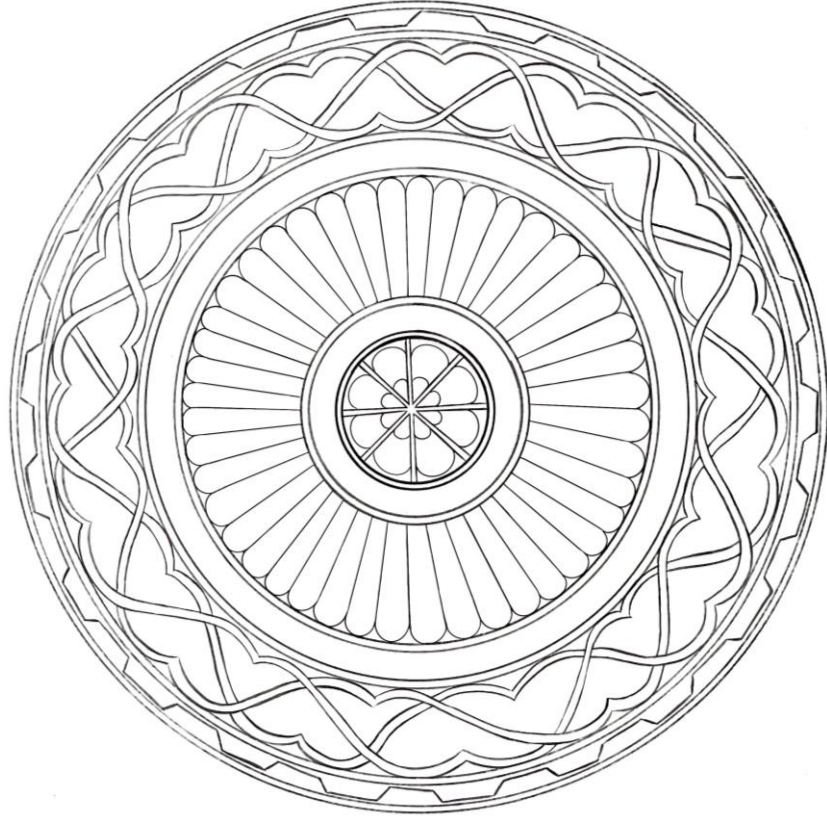
Fotoğraf 201: Arkeoloji Müzesi Çinili Köşk Milet işi tabak (Ş.Peker, 2023)

Çizim 6: Milet işi tabak çizim (Ş.Peker)

Fotoğraf 202: Milet işi tabak (Nurşen Özkul Fındık arşivi)

Çizim 7: Milet işi tabak çizim (Ş.Peker)

Fotoğraf 203: Milet işi kâse (Oktay Aslanapa arşivi)

Çizim 8: Milet işi kâse çizim (Ş.Peker)

Fotoğraf 204: Milet işi tabak (Edirne Arkeoloji Müze arşivi)

Çizim 9: Milet işi tabak çizim (Ş.Peker)

Fotoğraf 205: İznik müzesi Milet işi kâse (Ş.Peker, 2023)

Çizim 10: Milet işi kâse çizim (Ş.Peker)

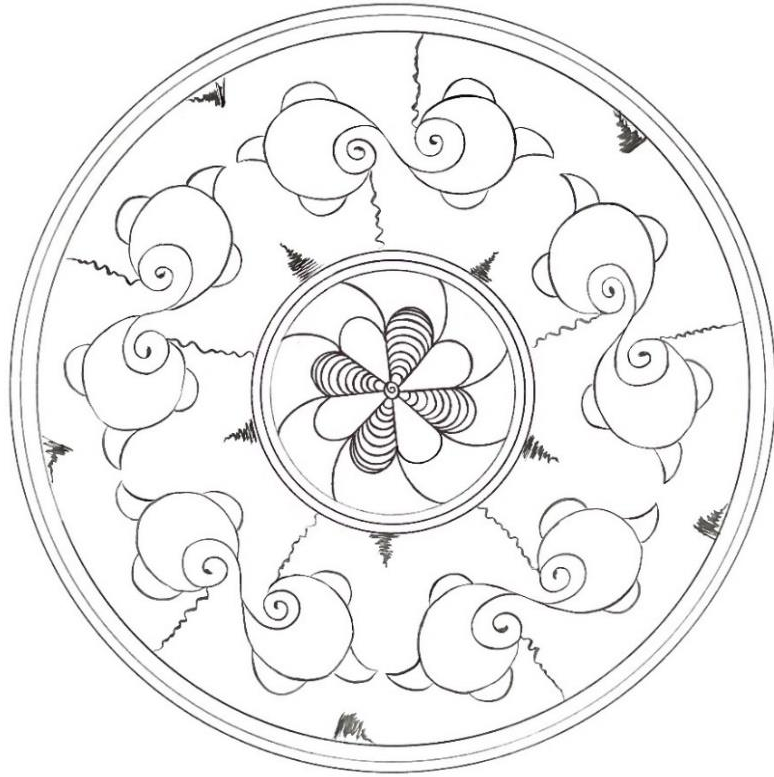
Fotoğraf 206: İznik Müzesi Milet işi tabak (Ş.Peker, 2023)

Çizim 11: Milet işi tabak çizim (Ş.Peker)

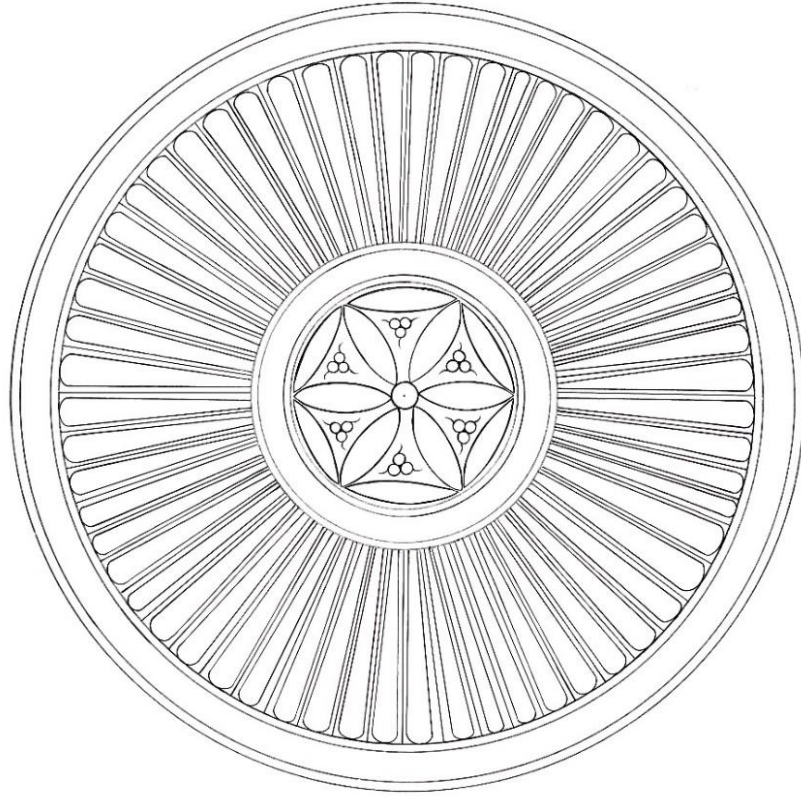
Fotoğraf 207: İznik Nilüfer Hatun İmaret (TIEM) tabak (Ş.Peker, 2023)

Çizim 12: Milet işi tabak çizim (Ş.Peker)

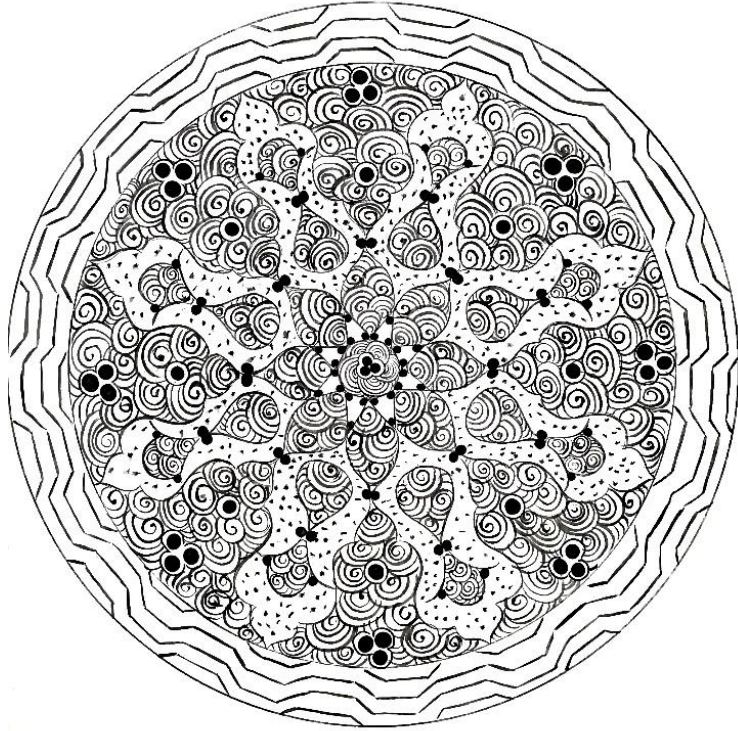
Fotoğraf 208: Milet işi kâse (Edirne Arkeoloji Müze arşivi)

Çizim 13: Milet işi kâse çizim (Ş.Peker)

Fotoğraf 209: Edirne Arkeoloji Müzesi kâse (Ş.Peker, 2023)

Çizim 14: Milet işi kâse çizim (Ş.Peker)

Fotoğraf 210: Edirne Arkeoloji Müzesi Milet işi kâse

Çizim 15: Milet işi kâse çizim (Ş.Peker)

Fotoğraf 211: Ankara Anadolu Medeniyetleri Müzesi

Çizim 16: Milet işi kâse reproduksiyon çizim (ç: 21 cm)

Fotoğraf 212: Ankara Anadolu Medeniyetleri Müzesi

Çizim 17: Milet işi tabak reproduksiyon çizim (ç: 21 cm)

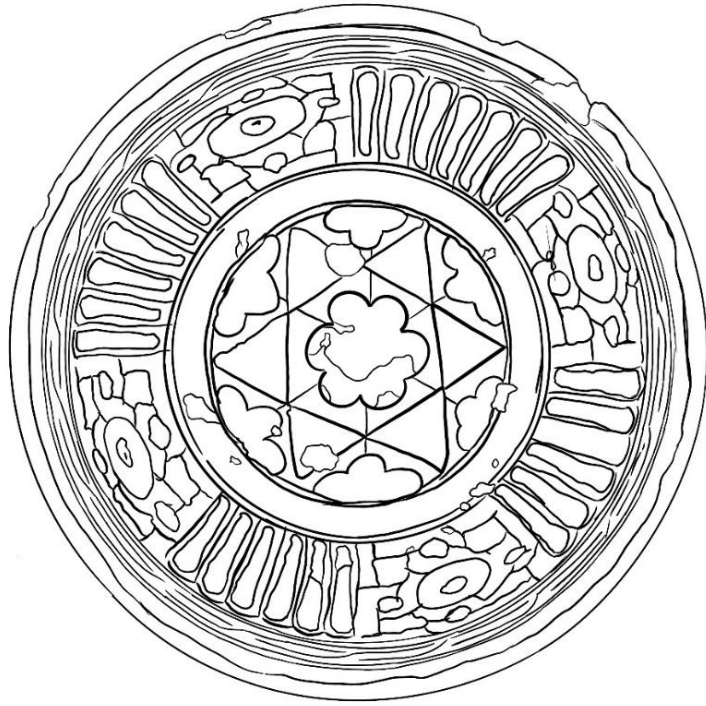
Fotoğraf 213: Ankara Anadolu Medeniyetleri Müzesi

Çizim 18: Kâse reproduksiyon çizim (ç: 25,5 cm)

Fotoğraf 214: Sadberk Hanım Müzesi Milet işi kâse

Çizim 19: Kâse reproduksiyon çizim (ç: 24 cm)

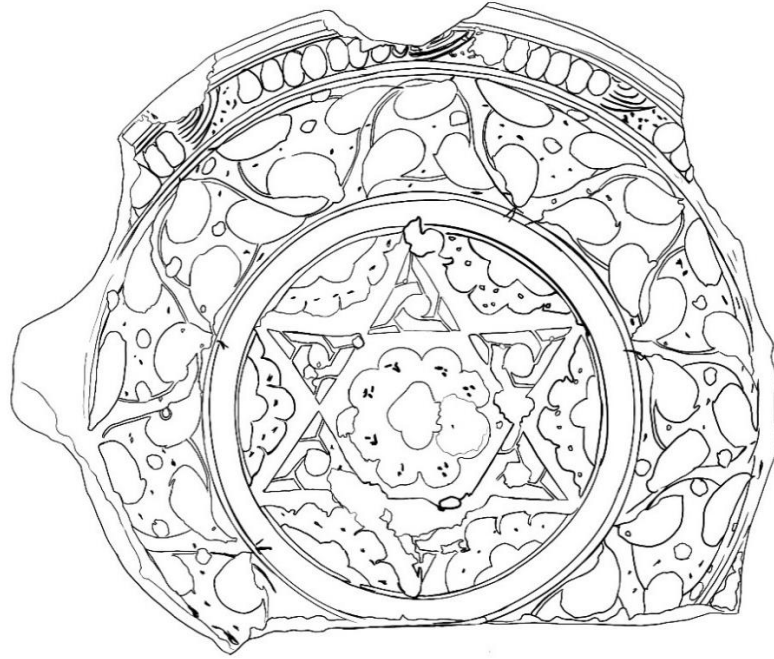
Fotoğraf 215: İznik Türk ve İslam Eserleri Müzesi

Çizim 20: Tabak reproduksiyon çizim (ç: 31 cm)

Fotoğraf 216: Sadberk Hanım müzesi Milet işi tabak

Çizim 21: Tabak reproduksiyon çizim

Fotoğraf 217: Ankara Anadolu Medeniyetleri Müzesi

Çizim 22: Tabak reproduksiyon çizim (ç: 28,5 cm)

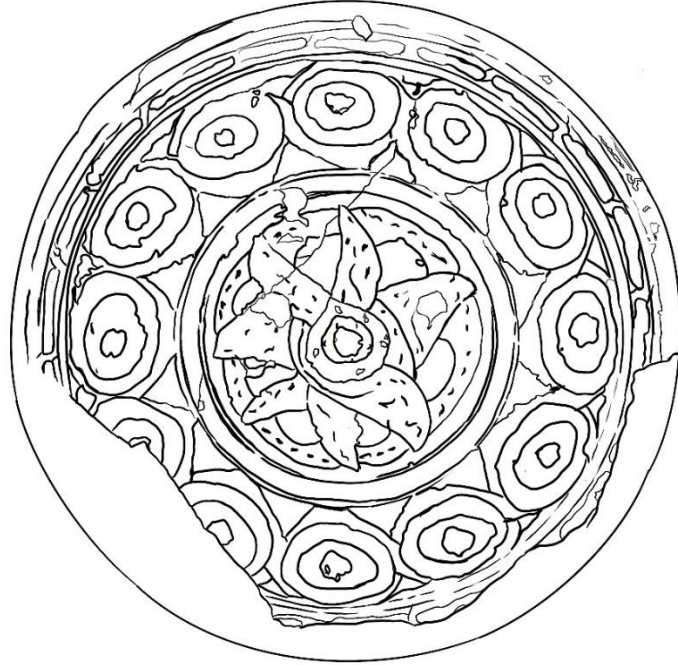
Fotoğraf 218: Bursa Türk ve İslam Eserleri Müzesi

Çizim 23: Kâse reproduksiyon çizim (ç: 23,3 cm)

Fotoğraf 219: İznik Türk ve İslam Eserleri Müzesi

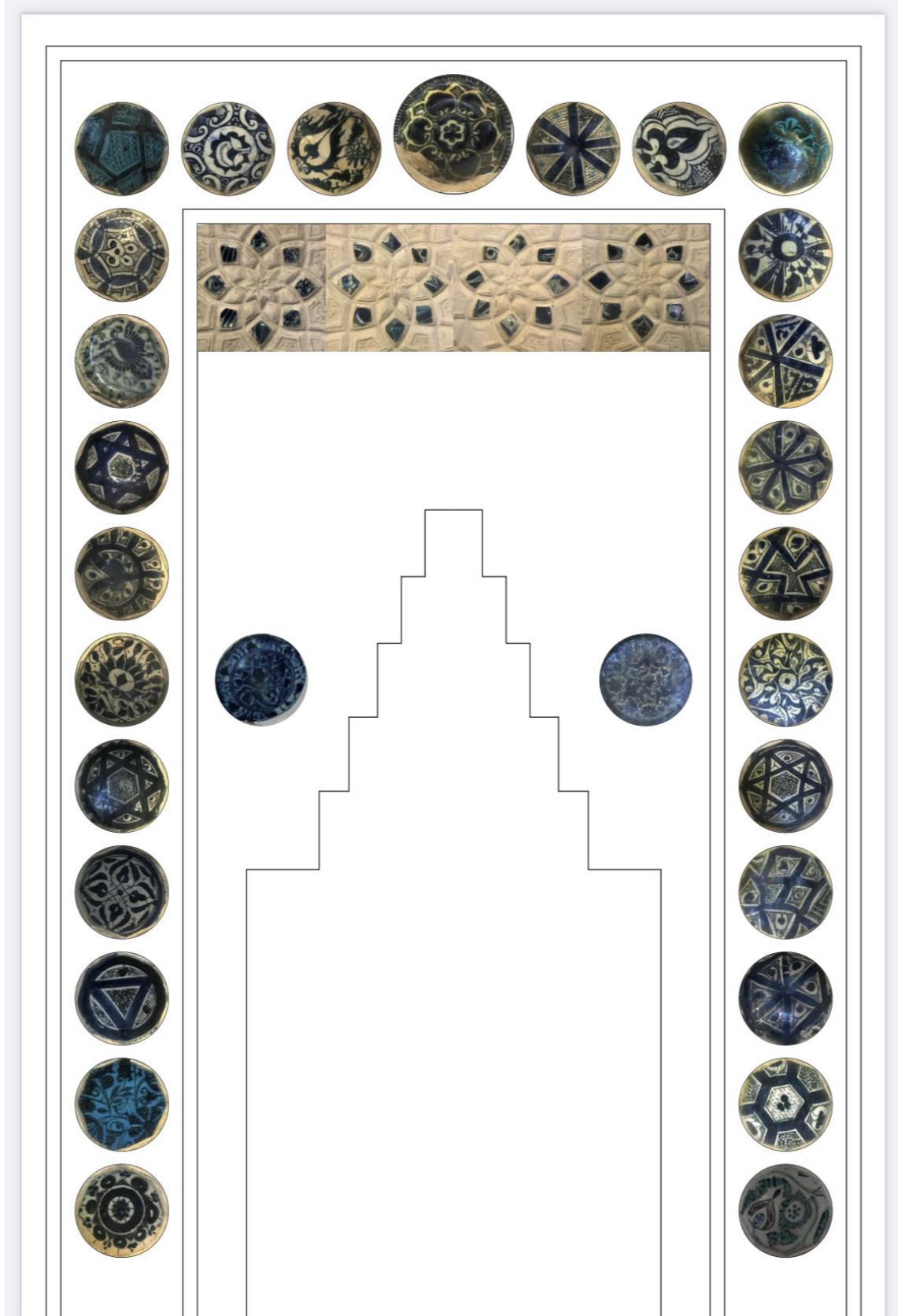
Çizim 24: Tabak reproduksiyon özgün çizim (ç: 22,5 cm)

Fotoğraf 220: İznik Müzesi

Çizim 25: Tabak reproduksiyon çizim (ç: 29,7 cm)

Çizim 26: Molla Büyük Camii tabak yerleşimi